اللغة العبرية

قواعد ونصوص

دكتور
أحمد كامل راوى

كلية الآداب - جامعة حلوان

٢٠٠٦

منتدى سور الأزبكية
WWW.BOOKS4ALL.NET

اللغة العبرية

قواعد ونصوص

دكتور

أحمد كامل راوي

كلية الآداب - جامعة حلوان

٢٠٠٦م - ١٤٢٧هـ

رواج للاعلام والنشر

تليفاكس : ٣٠٤٢٦٥٣ / ٠٠٢٠٢

جـــوال : ٠١٠١١٣٠١٢٥/٠٠٢

Email:rawajone@yahoo.com

Email:rawajone@hotmail.com

الطبعة الأولي

٢٠٠٥ م — ١٤٢٦هـ

رقـم الإيـداع:

٢٠٠٥/٢٠٠٢١

المقدمة

تنتمي اللغة العبرية إلى الأسرة اللغوية الكبيرة المعروفة باسم اللغات السامية وهذه الأسرة تضم اللغات التي تحدثت بها الشعوب الواردة في سلسلة أنساب أبناء سام وكان أول من استخدم اصطلاح اللغات السامية في العصر الحديث للإشارة إلى مجموعة هذه اللغات هو الباحث الألماني شلوتسر ١٧٨١.

ولكل لغة من هذه اللغات مميزات تنفرد بها عن بقية اللغات، كما أن بين هذه اللغات أوجه اتفاق كثيرة .

وتنقسم اللغات السامية إلى مجموعتين كبيرتين هما :

١- شرقية **٢- غربية**

أما الشرقية فتمثلها لغة واحدة هي اللغة الأكدية التي تفرعت عنها اللغتان البابلية والأشورية

أما مجموعة اللغات السامية الغربية فهي قسمان :

١ - القسم الشمالي وفيه شعبتان

أ) اللغة الكنعانية التي انحدرت منها عبرية العهد القديم والمؤابية والفينيقية والأوجاريتية

ب) اللغات الآرامية وهي مجموعة من اللهجات المتقاربة في منطقة الشام والعراق وأهم هذه اللهجات الآرامية القديمة (آرامية الدولة – السريانية – النبطية – المندعية)

٢ - القسم الجنوبي من مجموعة اللغات السامية الغربية: ويتمثل هذا القسم في اللغة العربية الجنوبية والشمالية وكذلك اللغة الحبشية .

موجز تاريخ اللغة العبرية :

دل الاستقراء العلمي على أن اللغة العبرية القديمة قد نشأت في أرض كنعان حتى قبل نزوج بني إسرائيل إليها. ولم ترد كلمة عبرية وصفا للغة العبرية في أسفار العهد القديم ولكن كانت الإشارة إليها إما باسم اللغة اليهودية יהודית الملوك الثاني ٨ :٢٦ . إشعيا ٣٦ : ١١. أو باسم لغة كنعان לשון כנען إشعيا ١٩ : ٢٠ .

ولم يشر إليها باسم اللغة العبرية إلا بعد السبي البابلي ٥٨٦ ق.م أو باسم اللغة المقدسة לשון הקודש لتميزها عن اللغات السائدة في ذلك الوقت .

وذكرت لفظ عبرية لأول مرة في التلمود المقدس الذي ألف في القدس .

ويعتقد أن بني إسرائيل القدامي قد تحدثوا بلغة سامية غربية ولا يعرف ما هي هذه اللغة بالضبط ذلك لأن اللغات السامية الغربية متقاربة من بعضها البعض ويمكن التخمين بأن العبرية نتجت عن التفاعل بين اللغة التي تحدثها بنوإسرائيل واللغة الكنعانية والتي كانت لغة الأدب والتجارة في المنطقة .

وقد تحدث بنو اسرائيل العبرية عقب احتلالهم لفلسطين (حوالي منتصف القرن الثالث عشر) وحتى بعد حرب بركوخفا – نهاية القرن الثاني ميلاديا ، أي حوالي ألف وخمسمائة عام، وقد تحولت اللغة العبرية على مدار حوالي ١٧٠٠ عام أخرى إلى لغة صلاة وأدب فقطط؛ حيث لم يتحدث اليهود بها كلغة حية وقد مرت عليها في بعض الأحيان تغيرات واستحدثت فيها كلمات وأُلف بها شعر ونثر.

ويقسم علماء اللغة وخاصة اليهود تاريخ اللغة العبرية إلى أربع مراحل وهي :

١- المرحلة الأولي : عبرية العهد القديم :

وتستمر هذه المرحلة من سنة ١٣٠٠ق.م تقريبا حتى سنة ٢٠٠٠ ق.م ونستمد معلوماتنا عن لغه هذه المرحلة من مصدرين وهما

١ - أسفار العهد القديم نفسها وهي المصدر الرئيس .

٢ - كتابات ونقوش أثرية على لوحات من الصخر أو المعدن أو أوراق البردي ومنها ما وجد منقوشا على النقود. وتلك النصوص ترجع إلى قرون قبل وبعد الميلاد. ومن أهم هذه الآثار نقش السلوان الذي تم اكتشافه عام ١٨٨٠ قي قرية سلوان بالقرب من القدس وكذلك نقش ميشع، ولفائف صحراء يهودا وغيره .

وكانت العبرية في ذلك الحين لغة الحديث والكتابة وتنقسم هذه المرحلة إلى فترتين .

أ - الفترة الأولي : فترة الهيكل الأول .

وتستمر هذه الفترة حتى تدمير الهيكل ونفي اليهود إلى بابل على يد نيوخذ نصر عام ٥٨٦ ق.م وبلغت اللغة العبرية في هذه الفترة أوج ازدهارها وقد دونت بها معظم أسفار العهد القديم. وعلى الرغم من التغيرات التي طرأت على لغة الحديث إلا أن العبرية قد حافظت على وحدتها وتماسكها وقد استخدمتها طبقه المثقفين والصفوة في كتاباتهم. وتميزت بقلة الكلمات المستعارة من اللغات الأخرى .

ب - الفترة الثانية : فترة الهيكل الثاني :

وتبدأ هذه الفترة مع السبي البابلي وتنتهي بانقراض اللغة العبرية من التخاطب وحلول الآرامية محلها شيئا فشيئاً. ويري بعض العلماء أنه مع سبي اليهود إلى بابل لم تختف اللغة لعبرية تماما من الاستعمال بين اليهود ولا سيما بين طبقة العلماء والأحبار الذين كانوا حريصين على بث جذور الكراهية تجاه كل ما هو دخيل على ايهود واليهودية كله، ولكن بالرغم من هذا فإن جهود الأحبار اليهود لم توقف تأثير الأرامية على العبرية ولم تقو على إعاقة قانون الصراع اللغوي. وما هي إلا فترة قصيرة من الزمان حتى استطاعت الآرامية أن تقضي تماما على العبرية كلغة للتخطاب وكلغة أدبية .

وأسفار العهد القديم التي تسب إلى هذه الفترة هي أشعبا الثاني ويونا وحجي وزكريا وملاخي ، وأجزاء من المزامير ونشيد الأناشيد وميخا والجامعة واستير ودنيال وعزرا ونحميا وأخبار الأيام .

وقد تغيرت لغة العهد القديم في فترة الهيكل الثاني مقارنة بفترة الهيكل الأول؛ حيث حاول الأدباء تقديم نماذج مشابهه للغة الهيكل الأول إلا أنهم قد تأثروا باللهجة العامية كما تأثروا بلغات أجنبية وخاصة الآرامية والتي صارت لغة الحديث بين اليهود. وقد تأثرت العبرية في ذلك الحين بلغات أجنبية شتى كالآرامية والأكدية والمصربة والفارسية واليونانية وتسللت كلمات كثيرة من هذه اللغات إليها :

المرحلة الثانية : عبرية التلمود

وتبدأ هذه المرحلة من القرن الثاني قبل الميلاد وحتى القرن السابع ميلاديا وتسمي فيها العبرية باللغة العبرية الربانية أو التلمودية وذلك لأن أهم ما وصل إلينا من آثارها كتب الربانيم في شكل بحوث وتفسيرات عن العهد القديم وعن شئون الدين والقانون والتاريخ المقدس وأهم هذه الآثار المشنا بأجزائها الثلاثة والستون والشروح التي كتبت على هذه المشنا بعد ذلك بالآرامية والتي تعرف باسم الجمارا ومن كل من المشنا والجمارا يتألف التلمود وتتميز العبرية خلال هذه المرحلة بوضوح التأثيرات الأجنبية وخاصة الآرامية واليونانية والفارسية واللاتينية. وقد اقتصرت على الأوساط الدينية وأصحبت مغايرة في روحها وجرسها وتركيبها للغة العهد القديم .

المرحلة الثالثة : عبرية القرون الوسطي :

وخلال هذه الفترة كتبت مؤلفات كثيرة في بلاد عدة ولكن أبرز آثار هذه الفترة هو ما كتب في بلاد الأندلس حيث ازدهرت أوضاع اليهود في الأندلس تحت مظلة الحكم الإسلامي وانعكس هذا الازدهار على العبرية التي عاشت عصراً ذهبياً في تلك الفترة. ولقد وصلتنا من آثار هذا العصر

كتب دينيه وأدبية وفلسفية ولغوية باللغة العبرية تبدو فيها بوضوح آثار اللغة العربية أدبا ونحوا وفكرا؛ حيث تأثرت العبرية في ذلك الحين بالعربية، وبعد انحسار النفوذ العربي من بلاد الأندلس تقوقع اليهود في أحياء سميت بالجيتو وتقوقعت معهم لغتهم وأصابتها الركاكة والاضمحلال والانكماش مجدداً وعادت لغة ميتة لا تستعمل إلا في العبادات والكتابات الدينية أو الصوفية في شمال أوربا وشرقها وفي بعض أنحاء من حوض البحر المتوسط .

المرحلة الرابعة : عبرية العصر الحديث والمعاصر

وتبدأ هذه المرحلة مع بداية عصر التنوير اليهودي حينما فكر بعض من اليهود في ضرورة الانفتاح الثقافي على الفكر والثقافة الأوربية ورأوا أن يتم ذلك باللغة العبرية فبدأوا بالكتابة بها في مختلف فنون الأدب والصحافة واعتمدوا في ذلك اعتمادا كبيراً على عبرية التوراة ولكنهم سرعان ما اكتشفوا أن عبرية التوراة ليست كافية للتعبير عن الحاجات المعقدة للحياة العصرية الحديثة. وبعد محاولات شاقة ومتعددة أسهم فيها عدد من أقطاب اللغة والأدب في العصر الحديث وعلى رأسهم اليعاذر بن يهودا تبلورت العبرية الحديثة التي تستعمل الآن بين اليهود في إسرائيل .

والعبرية الحديثة تعتمد اعتمادا أساسيا على ذخيرة التوراة اللفظية بالإضافة إلى المفردات العبرية التي استخدمت في عبرية المشنا وعبرية العصور الوسطى، ولكن كل هذا لم يكف كما ذكرنا للوفاء بحاجات العصر الحديث فلجأت إلى استعارة الكثير من المفردات الأجنبية وخاصة من اللغات العربية والإنجليزية والروسية واليديشية .

كان الخط العبري القديم يعتمد على الخط الكنعاني الذي اشتقت منه جميع الخطوط السامية المتأخرة. والخط الكنعاني إنما هو من صنع الكنعانيين واختراعهم وحدهم .

وكان الخط القديم عند بني إسرائيل يعرف بالقلم العبري وهو الذي كان يستعمل من أقدم الأزمنة إلى عهد السبي البابلي ثم استبدل اليهود بهذا القلم قلماً آخر يشبه الآرامي وعرف عندهم بعد أن ارتقى بالخط المربع أو الخط الأشوري وهو المستعمل الآن. وفي العصور الوسطي ظهر خط يسمي راشي وهو خط تم استنباطه من الخط المربع ويظهر فيه أيضا أثر الخط العبري القديم وقد كتبت به كتب تفاسير دينية كثيرة ويستعمل الإسرائيليون الآن في العصر الحديث طريقة أخرى في الكتابة تعرف باسم خط اليد ويقتصر استعمالها على الأمور الشخصية فقط .

الفهرس

الحروف الـهجائية הָאוֹתִיּוֹת

الحرف العربى	الحرف العبرى المطبعى	الحرف العبرى اليدوى	نطق الحرف	القيمة العددية
أ	א	א	אָלֶף	١
ب	בּ,ב	ב־ב	בֵּית, בית	٢
ج	ג	ג	גִּימֶל	٣
د	ד	ד	דָּלֶת	٤
هـ	ה	ה	הֵא	٥
و	ו	ו	וָו	٦
ز	ז	ז	זַיִן	٧
ح	ח	ח	חֵית	٨
ط	ט	ט	טֵית	٩
ى	י	י	יוֹד או יוּד	١٠
ك	כּ־כ ך־	כ־כ ך	כַּף, כף	٢٠

ل	ל	ל	לָמֶד	٣٠
م	מ־ם	מ־ם	מֵם	٤٠
ن	נ־ן	(נ־ן)	נוּן	٥٠
سامخ	ס	ס	סָמֶךְ	٦٠
ع	ע	ע	עַיִן	٧٠
ف	פ־פ־ ף	פ־פ ף	פֵּא, פֵא	٨٠
ص	צ־ץ	צ־ץ	צָדִי	٩٠
ق	ק	ק	קוֹף, קוּף	١٠٠
ر	ר	ר	רֵישׁ	٢٠٠
ش	שׁ	ש	שִׁין	٣٠٠
س	שׂ	ש	שִׂין	--
ت	ת	ת	תָו	٤٠٠

ملاحظات على الأبجدية العبرية :

- تتكـون الأبجدية العبرية من اثنين وعشرين حرفا حيث إن العلماء يعتبرون حرفى الشين שׁ والسين שׂ حرفا واحدا.

ـ تكتب الأبجدية من اليمين إلى اليسار كالعربية .

ـ تكتب العبرية منفصلة وغير متصلة (غير مشبكة)، مثل : אב أب

ـ تشبه الابجدية العبرية الابجدية العربية فى النطق إلى حد كبير .

ـ تسهيلا لحفظ الأبجدية العبرية يتم تجميعها فى كلمات على النحو التالى :

(أبجد . هوز . حطى . كلمن . سعفص . قرشت)

ـ لكل حرف من الأبجدية قيمة عددية فمن حرف الألف حتى حرف الطاء ترمز إلى الآحاد ومن حرف الياء حتى الصاد يرمز إلى العشرات ومن حرف القاف حتى التاء يرمز الى المئات حتى عدد ٤٠٠ . ويتم التعبير عن الأعداد المركبة بضم العشرات إلى الآحاد ، مثل ١٣ يكون י״ג، و٨٦ يكون פ״ו و ٩٩ צ״ט

وإذا كان العدد يزيد عن ٤٠٠ فيتم إضافة حروف المئات إلى بعضها للحصول على العدد المطلوب مثل العدد ٧٠٠ يعبرعنه بـ ת״ש (٤٠٠+٣٠٠) . وإذا كان العدد يحتوى على مئات وعشيرات وآحاد فنتبع نفس الطريقة السابقة مثل ٤٤٤ يعبر عنه بـ תמ״ד (٤٠٠ +٤٠ +٤)

ـ هناك خمسة حروف فى الأبجدية العبرية يتغير شكلها إذا وقعت فى أواخر الكلمات وهذه الحروف تجمع فى كلمة (كم صنف):

الحرف	أول الكلمة ووسطها	آخر الكلمة
ك	כ	ך
م	מ	ם
ن	נ	ן

ف	פ	ף
ص	צ	ץ

- يلاحظ التشابه الشديد بين بعض الحروف عند الكتابة وخاصة الحروف التالية :

ג < נ , ד < ר , ה < ח < ת , ו < ז , ם < ס , צ < ע

- ينطق حرف الواو فى العبرية الحديثة فاف ، كما ينطق حرف الصاد تسادى

- أضيفت فى العبرية الحديثة بعض العلامات إلى حروف موجودة فى العبرية لنطقها نطقا أجنبيا غير موجود فى العبرية ، مثل :

ח' ينطق خ חִ'לִיל خليل

ע' ينطق غ ע'אזִי غازى

ג' ينطق ج (مثل الجيم المعطشة فى العربية) גְ'מִיל جميل . كما ينطق مثل حرف G فى اللغة الإنجليزية مثل : ג'ורג' جورج

ז' ينطق مثل J فى الإنجليزية مثل : ז'אק جاك

צ' ينطق مثل CH مثل צ'יק-צ'ק على الفور ، بسرعة متناهية

- <u>مخارج الحروف</u> : تنقسم مخارج الحروف فى العبرية إلى :

- حلقية א,ה,ח,ע
- شفوية ב,ו,מ,פ
- حنكية ג,י,כ,ק
- أسنانية ז,ס,צ,ש
- لسانية ד,ט,ל,נ,ת,ר

تدريب على الحروف :

ـ حول الحروف الآتية إلى أرقام :

ג , י , כ"ה , ל"א , ע"ז , ק"א, תר"ב

ـ حول الأرقام إلى حروف :

٦ ، ٨ ، ١٢ ، ٣٤ ، ٤٥ ، ١١٠ ، ٤٢٠ ، ٧٥٣

ـ اكتب عشر أسماء تشمل جميع الحروف العبرية

الحركات הַתְּנוּעוֹת

من المعروف أن الحرف بمفرده عبارة عن حرف صامت لايمكن النطق به ، ولكى نستطيع نطقه لابد له من حركة تصاحبه تخرجه من حيز الصمت إلى حيز النطق. وهذه الحركة هى العلامة أو الإشارة الصوتية لمقاطع الكلمة ، لذلك يطلق عليها الحركات الصوتية .

وعن طريق تلك الحركات يستطيع القارئ أو السامع التمييز بين العديد من الكلمات من حيث المعنى . وتحتوىاللغة العبرية على حركات الفتح والكسر والإمالة والضم والسكون وتعرف هذه الحركات بالحركات البسيطة، كماتحتوى على حركات مركبة

الحركات البسيطة :

تقسم الحركات البسيطة نوعين: نوع طويل ونوع قصير. وتستغرق الحركات الطويلة عند نطقها وقتا أطول من الوقت الذى تستغرقه الحركات القصيرة . وفيما يلى نوضح تفصيل نظام هذه الحركات .

أولا : الفتح :

ينقسم الفتح فى العبرية إلى فتح قصير وفتح طويل

١ ـ حركةالفتح القصير : وتسمى بالعبرية פַּתָּח بتح وعلامتها عبارة عن شرطة أفقية (ـ) وتوضع هذه العلامة تحت الحرف المراد تشكيله . وهى تنطق كنطق الفتحة فى اللغةالعربية .

חַג	عيد	נַעַר	شاب	תַּחַת	تحت
גַּב	ظهر	בַּת	بنت	גַּג	سقف
כַּף	كف	גַּל	موجة	גַּן	حديقة

٢ ـ **حركة الفتح الطويلة** : وتسمى بالعبرية **קָמָץ** قامتس ، وعلامتها عبارة عن إشارة مثل حرف (T) فى اللغة الإنجليزية . وتوضع هذه العلامة تحت الحرف المراد تشكيله ، وتنطق مثل ألف المد فى اللغة العربية .

אָב	أب	**זָר**	غريب	**זָקָן**	لحية
אָח	أخ	**מָצָא**	وجد	**חָלָב**	حليب
קָם	قام	**שָׁם**	هناك	**בָּא**	جاء
זָז	تحرك	**פָּרָה**	بقرة	**יָד**	يد

لاحظ الفرق فى النطق بين الفتح القصير والطويل من خلال الأمثلة التالية :

אַבָּא أبى **חַנָּה** حنا **חַיָּל** جندى **טַיָּס** طيار

עָבַר عبر **לָמַד** درس **שָׁמַר** حرس

ثانيا : الكسر :

ينقسم الكسر فى العبرية إلى كسر قصير وكسر طويل .

١ ـ **حركة الكسر القصير** : وتسمى بالعبرية **חִירִיק** حيرق . وعلامتها عبارة عن نقطة (.) توضع أسفل الحرف المراد تشكيله ، ونطقها مثل نطق الكسرة فى اللغة العربية .

أمثلة :

עִם	مع	**מִן**	من	**מַיִם**	مياه
אִם	اذا ، لو	**אִכָּר**	فلاح	**עַיִן**	عين

٢ ـ **حركة الكسر الطويل** :

ويسمى بالعبرية **חִירִיק גָּדוֹל** (حيرق جادول) وعلامتها عبارة عن(نقطة (.) توضع أسفل الحرف المراد تشكيله)متبوعة بحرف **י** ياء . وتقابل ياء المد فى اللغة العربية. وهى أطول فى النطق من الكسر القصيرة

أمثلة :

עִיר مدينة   אִישׁ رجل   פִּיל فيل

שִׁיר نشيد   גִּיר طباشير   גִּיל فرحة

כִּיס جيب   קִיר حائط   סִיר قارب

<u>ثالثا : الإمالة .</u>

تنقسم الإمالة فى العبرية إلى إمالة قصيرة وإمالة طويلة .

١ ـ الإمالة القصيرة : وتسمى بالعبرية **סֶגּוֹל** سيجول وعلامتها عبارة عن ثلاث نقاط على شكل مثلث مقلوب (ֶ) وتوضع أسفل الحرف المراد تحريكه.

שֶׁמֶשׁ شمس   מֶלֶךְ ملك   כֶּרֶם كرم

וֶרֶד وردة   עֶבֶד عبد   דֶּלֶת باب

רֶגֶל رجل   כֶּסֶף مال ،فضة

٢ ـ الإمالة الطويلة :

وتسمى بالعبرية **צֵירֶה** تسيرى وعلامتها عبارة عن نقطتين أفقيتين (ֵ) وتوضع أسفل الحرف المراد تحريكه ، وهى أطول فى النطق من الإمالة القصيرة .

שֵׁם اسم   נֵר شمعة   אֵל إله

בֵּן ابن   כֵּן نعم   קֵן عش

אֵם أم   לֵב قلب   שֵׁן سن

لاحظ الفرق فى النطق بين حركات الإمالة فى الأمثلة الأتية:

סֵפֶר كتاب   עֵשֶׂב حقل

رابعا : حركات الضم :

تحتوى اللغة العبرية على نوعين من الضم ، فيوجد ضم مغلق (مشبع) وضم مفتوح (ممال)، ولكل نوع منهما فيه القصير والطويل .

أ ـ الضم المقفول : ويسمى هذا النوع من الضم الضم المقفول أو المغلق أو الصريح أو المشبع.وينقسم إلى قصير وطويل .

١ ـ حركة الضم المقفول القصير: وتسمى بالعبرية **קֻבּוּץ** القبوتس، وعلامتها

عبارة عن ثلاث نقاط مائلة إلى اليمين (ֻ) وتوضع أسفل الحرف المراد تشكيله.

סֻלָּם سلم   שֻׁלְחָן منضدة

סֻכָּר سكر   עֻגָּה كعكة

٢ ـ **حركة الضم المغلق الطويل** : وتسمى بالعبرية **שׁוּרֻק** شوروق ، وهى عبارة عن حرف واو داخله نقطة ويوضع على يسار الحرف المراد تشكيله.

שׁוּק سوق   שָׁמוּר محفوظ   פּוּל فول

סוּס حصان   חָרוּץ مجتهد   תַּנּוּר موقد

לוּל   חוּץ

ب ـ الضم المفتوح : ويطلق عليه أيضا الضم الممال وينقسم إلى قصير وطويل .

١ ـ حـركـةالـضـم المفتوح القصيرة: وتسمى بالعبرية الحولـم قطان وهى عبارة عن نقطة على يسار الحرف المراد تشكيله (ֹ)

אֹרַח ضيف   בֹּקֶר صباح   אֹכֶל طعام

חֹשֶׁךְ ظلام   חֹמֶר مادة   דֹּב دب

חֹדֶשׁ شهر   לֹא لا

٢ ـ **حركةالضم المفتوح الطويلة:** وتسمى بالعبرية حولم وعلامتها عبارة عن حرف الواو وفوقه نقطة(וֹ) وتوضع على يسار الحرف المراد تشكيله .

אוֹר نور   יוֹם يوم   שׁוֹר ثور

שָׁלוֹם سلام   עוֹלָם عالم   טוֹב طيب

القامتس حاطوف קָמַץ חָטוּף

القـامـتس حـاطـوف هى القامنس قاطن عندماتنطق نطقا شبيها بضم مفتوح ، ويكون ذلك فى الحالات التالية :

١ ـ إذا جاء بعدها سكون تام ، مثل :

יָרָבְעָם يربعام ، כָּל   חָכְמָה

٢ ـ القامتس قبل المقيف ، مثل:

כָּל־זֶה كل هذا ، מִכָּל־בְּנֵי־קֶדֶם من كل أبناء المشرق .

٣ ـ إذا أتى القامتس قبل التشديد الثقيل ، مثل:

עֻזִּיאֵל عوزيئيل

٤ ـ الأفعال المضارعة المضاعفة بعد دخول واو القلب عليها، مثل :

סָבַב تجول יָסֹב וַיָּסָב

٥ ـ الفعل الأجوف فى المضارع بعد دخول واو القلب عليه ، مثل :

שׂוּם وضع יָשִׂים וַיָּשֶׂם ، קָם قام יָקוּם וַיָּקָם

ثانيا : الحركات المركبة

لاتقبل حروف الحلق (א-ה-ח-ע ، وحرف الراء أحيانا)السكون، وإذا ما اقتضت ضرورة تشكيلها بالسكون فإنها تشكل بالسكون المركب المصحوب بحركة ، وأنواعه كالتالى:

١ ـ חֲטַף פַּתָּח حاطف باتح : وهو عبارة عن سكون مع الفتحة القصيرة ، وعلامته (ֲ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالفتحة القصيرة .

אֲנִי أنا יַעֲלֶה يعلو עֲבוֹדָה عمل

חֲלוֹם حلم חֲלִיפָה بدلة חֲגוֹרָה حزام

٢ ـ חֲטַף קָמָץ حاطف قامتس : وهو عبارة عن سكون مع الفتحة الطويلة ، وعلامته (ֳ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالضمة الممالة(المفتوحة).

אֳנִיָּה باخرة צָהֳרַיִם ظهر

חֳדָשִׁים شهور חֳלִי مرض

٣ ـ חֲטַף סֶגּוֹל حاطف سيجول: وهو عبارة عن سكون مع الإمالة القصيرة ، وعلامته(ֱ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالإمالة القصيرة .

אֱמֶת حقيقة נֶאֱמָן مخلص אֱלֹהִים الرب

ملاحظات:

ـ تعامل الحركات المركبة معاملة الحركة المختلسة، أى تكون شبه حركة سواء أكانت مكان سكون متحرك أم سكون تام.

- تكتب جميع الحركات أسفل الحرف المراد تحريكه ماعدا حركة الشوروق (וּ) والحولم (וֹ) فإنهما تكتبان على يسار الحرف

- اذا كان الحرف المحرك بالحولم (וֹ) هو الواو (ו) فإن الحركة توضع فوق الواو وليس على يساره . مثل **עָוֹן** ذنب أو إثم.

٣ - إذ كان الحرف المشكل بالحولم هو السين (שׂ) نكتفى بوضع نقطة واحدة فقط ولانضع نقطتين. مثل **שֹׂנֵא** كاره

٤ - إذا كان الحرف الذى يسبق حرف الشين (שׁ) مشكل بالحولم(וֹ) فتكتب نقطة واحدة فقط. مثل: **מֹשֶׁה** موسى

- عندما تكون حروف **א, ה, ו, י** أ ، هـ ، و ، ى غير منطوقة فإنها تستخدم كمد للحركة السابقة. وتعرف فى هذه الحالة باسم **אִמּוֹת הַקְּרִיאָה** أمهات القراءة ، حروف العلة ، مثل :

מָצָא وجد **רִאשׁוֹן** أول **עִיר** مدينة **הֵיכָל** هيكل **זֶה** هذا

تدريب : اقرأ ما يلى

רֹאשׁ رأس **אַף** أنف **אֹזֶן** أذن **פֶּה** فم **יָד** يد

רֶגֶל قدم **שָׂפָה** شفة **בֶּטֶן** بطن **כַּף** كف **עַיִן** عين

בֵּן ابن **בַּת** ابنة **בַּעַל** زوج **אִשָּׁה** زوجة

אֵם أم **אָב** أب **דּוֹד** عم **דּוֹדָה** عمة

אַחְיָן ابن الاخ **אַחְיָנִית** بنت الاخت

אֶרֶץ أرض **שָׁמַיִם** سماء **שֶׁמֶשׁ** شمس **נָהָר** نهر

יָם يم **כּוֹכָב** كوكب

حروف بجد كفت בגד כפת

هـناك ستة حروف فى العبرية لـها نطقان وجمعت هذه الحروف فى مقطعى بجد كفت בגד כפת حالة النطق الأولى لـها ـ نطق شديد ـ والثانية نطق خفيف

الحروف	النطق الشديد	النطق الخفيف
בּ	ب	ڤ مثل حرف V فى الانجليزية
גּ	ج	غ
דּ	د	ذ
כּ	ك	خ
פּ	بيه p	ف
תּ	ت	ث

ينطق الحرف نطقا شديدا فى الحالات الأتية

١ ـ إذا ما وقع فى أول الكلمة مثل :

כֶּלֶב	كلب	פִּיל	فيل
בֶּגֶד	ملبس	פִּלְפֵּל	فلفل

٢ ـ إذا ما وقع فى أول المقطع ، أى بعد سكون تام مثل :

אֶלְבַּשׁ	سأرتدى	יִכְתֹּב	سيكتب
יִקְפֹּץ	سيقفز	יִבְדֹּק	سيفحص

٣-اذا كان الحرف مشددا مثل לִבִּי قلبى

وينطق الحرف نطقا خفيفا فى الحالات التالية :

١ـ إذا وقع الحرف فى نهاية الكلمة مثل :

עֶרֶב مساء אָב أب

יִשְׁכַּב يضجع אַף أنف

٢ ـ إذا ما وقع الحرف بعد سكون متحرك مثل :

בֹּרֶז לְבֹרֶז صنبور – لصنبور

בֵּית־הַסֵּפֶר בְּבֵית־הַסֵּפֶר المدرسة – فى المدرسة

٣ ـ اذا ما وقع الحرف بعد مقطع محرك بحركة طويلة مثل :

לָבַשׁ ارتدى אָכַל أكل רוֹבֶה بندقية

רוֹפֵא طبيب סֵפֶר كتاب

ملاحظات :

ـ إذا جاءت حروف بجد كفت بعد كلمة تنتهى بأحد الحروف الأتية א,ה,ו,י فإنها غالبا تكون غير منقوطة ، مثل:

בָּנָה ביתוֹ بنى بيته אַף־עַל־פִּי כֵן ومع ذلك

ـ أهملت العبرية الحديثة نطق ثلاثة حروف نطقا خفيفا وهي ג,ד,ת وأصبحت تنطق نطقا شديدا فقط. أما حروف ב,כ,פ فتنطبق عليها القواعد

ـ علامة النطق الشديد فى هذه الحروف وجود شدة داخل الحرف.

تدريب : اقرأ الكلمات الأتية ، مع توضيح نطق حروف **בגד כפת**

לֵב قلب **עַכְבָּר** فأر **מוֹכֵר** بائع

מְכוֹנִית سيارة **בְּרֵכָה** بركة **עָבַר** عبر

טוֹב طيب

ـ ضع شدة (نقطة) داخل حروف **בגד כפת** إذا اقتضت الضرورة :

ـ **כל ילדי כִתָּה ח׳ נֶאֶסְפוּ מִסָּבִיב לִמְכוֹנִית מָגֵן דָוִד אָדֹם, וְהִבִּיטוּ בְעֶצֶב כֵיצַד מַעֲלִים לְתוֹכָה אלנקה וּבָה אִיְמָן חֲבֵרם**

ـ **הוּא יִשְׁכַּב כַמָּה שָׁבוּעוֹת בְבֵית הַחוֹלִים כְשֶׁרגלוֹ נְתוּנָה בַגֶבֶס, זְמַן רַב לֹא יוּכַל לְהִשְׁתַתֵף אִתָנוּ בְמִשְׂחָקִים, בְרִיצָה וְאוּלַי גַם בַהֲלִיכָה**

السكون שְׁוָא

السكون فى العبرية عبارة عن نقطتين متعامدتين توضعان أسفل الحرف (ְ)للدلاله على تسكينه. أما موضع السكون فهو :

أـ فى بداية الكلمة ، مثل : לְמַדְתֶּם درستم

ب ـ فى داخل الكلمة ، مثل :

תַּלְמִיד تلميذ יִלְמְדוּ يدرسون כָּתַבְתְּ كتبت

ج ـ فى نهاية الكلمة ، فى الحالات التالية :

١ ـ تحت الحرفين التاء תְּ والكاف ךְ مثل : אַתְּ أنت דֶּרֶךְ طريق

٢ ـ إذا كانت الكلمة منتهية بحرفين ساكنين ، مثل : נֵפְטְ نفط

وينقسم السكون الى نوعين :

الأول : ـ السكون التام שְׁוָא נָח : ويدعى تام لأنه ساكن فى نطقه ، ويكون فى المواضع التالية:

١ ـ فى أخر الكلمة إلا أنه لا يظهر فى الكتابة إلا فى حرفى الكاف ךְ والتاء תְּ ، مثل :

אַתְּ أنت גָּר يسكن

٢ ـ السكون الأول من ساكنين متتابعين فى وسط الكلمة ، مثل :

יִלְמְדוּ يدرسون תַּרְנְגוֹל ديك

٣ ـ السكون الواقع بعد حركة صغيرة ، مثل :

חֶשְׁבּוֹן حساب מַחְבֶּרֶת كراسة

٤ـ السكون الواقع فى نهاية المقطع ، مثل:

אֶכְתֹּב أكتب

الثاني :ـ السكون المتحرك שְׁוָא נָע : ويدعى متحرك لأنه ينطق نطقا مخطوفا كما لو كان حركة مخطوفة . ويكون فى المواضع الآتية :

١ ـ أول الكلمة ، مثل :

תְּמוּנָה صورة   נְיָר ورقة

יְבוּא استيراد   יְצוּא تصدير

٢ ـ السكون الثانى من ساكنين متتابعين فى وسط الكلمة ، مثل :

יִכְתְּבוּ يكتبون   אַנְגְּלִית الإنجليزية

٣ ـ بعد حركة طويلة ، مثل :

לוֹמְדִים يدرسون   אָכְלָה أكلت

٤ ـ إذا وقع تحت حرف مشدد ، مثل :

לִמֵּד درس   דִּבְּרוּ تحدثوا

٥ ـ اذا جاء السكون تحت حرف وتلاه نفس الحرف فى كلمة واحدة ، مثل :

סוֹבְבִים يتجولون   מִתְפַּלְלִים يصلون

تدريب :

ـ ضـع خـط تحت كل حرف محرك بسكون تام وخطين تحت كل حرف محرك بسكون متحرك .

מַחְבֶּרֶת, יִכְתְּבוּ, יַלְדָּה, מַלְכָּה, אַתְּ כָּתַבְתְּ, דַּבְּרִי

كراسة ، سيكتبون ، طفلة ، ملكة ، أنت كتبت ، تحدثى

ـ بين نوع السكون .

אֲנִי סְטוּדֶנְט בָּאוּנִיבֶרְסִיטָה
אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים עִבְרִית
הֵם יִכְתְּבוּ אֶת הַשִּׁעוּר בַּבַּיִת
הַיְלָדִים קוֹטְפִים אֶת הַפְּרָחִים, וְזֹאת הִתְנַהֲגוּת לֹא טוֹבָה

ـ أنا طالب فى الجامعة

ـ نحن نتعلم العبرية

ـ سيكتبون الدرس فى البيت

ـ يقطف الأطفال الزهور ، وهذا سلوك سيى ء .

المقطع הַהֲבָרָה

كــل حـرف متحرك بحركة واحدة أو كل مجموعة من الحروف محركة بحركة واحدة تسمى مقطعا. وتحسب عدد مقاطع الكلمة بعدد حركاتها ، مع الأخذ فى الاعتبار أن السكون والشدة والحركات المخطوفة لا تعد حركات كما أن الفتحة المسروقة لاتعد فى عدد المقاطع .

وهناك كلمات من مقطع واحد ، مثل :

אָב أب   **סַל** سلة   **קוֹל** صوت   **שִׁיר** نشيد

وهذه الكلمات تتكون من حركة واحدة ومقطع واحد .

ـ وهناك كلمات تتكون من مقطعين ، مثل :

סֵפֶר	كتاب	حركتين	مقطعين (סֵ-פֶר)
עָנָן	سحابة	"	" (עָ-נָן)
מִגְדָּל	برج	"	" (מִגְ-דָּל)
מִבְרָק	برقية	"	" (מִבְ-רָק)

وهناك كلمات تتكون من ثلاثة مقاطع ، مثل :

תַּלְמִידָה	تلميذة	ثلاث حركات	ثلاثة مقاطع (תַּלְ-מִי-דָה)
מִפְעָלִים	مصانع	"	" (מִפְ-עָ-לִים)
יִשְׂרָאֵל	إسرائيل	"	" (יִשְׂ-רָ-אֵל)

أنواع المقاطع : تنقسم المقاطع إلى نوعين وهما :

١ ـ المـقـطـع المـفتـوح أو الـبـسيط : وهو الذى لاينتهى بسكون تام أو شدة ثقيلة ، وينتهى بحركة،أو بمعنى أخر المقطع الذى يتلوه حركة، مثل :

קָ-רָא-נוּ قرأنا אָ-בִי-ךָ أبيك

פָּ-רָה بقرة יוֹ-מִי يومى

٢ـ المقطع المغلق أو المركب : وهو المقطع المنتهى بسكون تام أوشلة ثقيلة ،أو بمعنى أخر الحرف المحرك بحركة ما يتلوها حرف ساكن أو حرف مشدد ، مثل :

הִלְבִּישׁ (הִלְ-בִּישׁ) ألبس מַחְבֶּרֶת (מַחְ-בֶּ-רֶת) كراسة

בִּקּוּר (בִּקְ-קוּר) زيارة

والمقطع الثانى من كلمة רָחֵל (רָ-חֵל) والمقطع الأول من كلمة בַּלָּהָה (בַּלְ-הָה)

تدريب :

قسم الكلمات الأتية إلى مقاطع وحدد عددها ونوعها :

שָׁבוּעַ أسبوع ، אֲנַחְנוּ نحن ، לוּח لوح ، מוֹרֵנוּ معلمنا ،

מִטָּה سرير ، תְּפִילָה صلاة ، מַדְלִיק يوقد ، תַּנּוּר فرن

النبر הַדְגִּישָׁה

النبر هو التركيز على مقطع معين من مقاطع الكلمة لإبراز وتوضيح نطقا حتى يكون أكثر وضوحا فى أذن السامع. ويلعب النبر دورا رئيسيا فى اللغة العبرية فقد يتسبب فى إطالة الحركات أو تقصيرها كما أنه قد يؤدى إلى تغيير معنى الكلمة. ويرمز للمقطع المنبور برأس سهم متجه لليسار يوضع أعلى الحرف (<). وقد تكون هذه العلامة خطا عموديا صغيرا يوضع تحت المقطع المنبور(,)وخاصة مع الأسماء السيجولية التى تكون نبرتها من أسفل غالبا، وتسمى هذه النبرة الفرعية بالميثج .

وقاعدة النبر الأساسية فى العبرية هى أن الكلمة الواحدة سواء أكانت اسما أم فعلا لاتقبل سوى نبرة رئيسية واحدة.

ـ ويقع النبر فى العبرية غالبا على المقطع الأخير من الكلمة ويسمى מִלְּרַע ، مثل:

זָהָב	ذهب	עָשָׂה	صنع
מִסְפָּר	رقم	אַבְרָהָם	أبراهام

ـ كما يأتى النبر أحيانا على المقطع قبل الأخير ويسمى מִלְּעֵיל ، مثل:

בֶּגֶד	ملبس	מֶלֶךְ	ملك

ـ وللنبر أهمية بالغة فى العبرية إذ يغير موقع النبر من معنى الكلمة : فالكلمة בָּנוּ إذا كان النبر على صدرها בָּ كان معناها : بنا ، وإذا كان على عجزها נוּ كان معناها بنوا .

والكلمة לָנוּ إذا كان النبر على صدرها לָ كان معناها : لنا ، وإذا كان على عجزها נוּ كان معناها باتوا.

ـ وتجدر الإشارة إلى أن هناك أنواع كثيرة من النبر تستعمل فى قراءات العهد القديم .

تدريب

ـ حدد موقع النبر

סֵפֶר كتاب ، **שָׁעָה** ساعة **מִרְפֶּסֶת** شرفة (بلكونة) **נַעַר** صبى، **כְּתֹבֶת** عنوان

הַבַּיִת יָפֶה מְאֹד
קָהִיר עִיר יָפָה
הַגֶּשֶׁם יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם
הָרֶשֶׁת שֶׁל הַדַּיָּג מְלֵאָה

المنزل جميل جدا

القاهرة مدينة جميلة

يسقط المطر من السماء

شبكة الصياد ممتلئة

المبيق מַפִּיק

لا تنطق الهاء الواقعة فى نهاية الكلمة ، وهى فى هذا الوضع لاتعتبر صامتا ، بل امتداد للحركة السابقة مثل : רָאָה رأى ، קָנָה اشترى ، امتلك .لكنها تنطق أحيانا وتكون بذلك صامتا ، وفى هذه الحالة يوضع فى داخلها نقطة ، وتسمى هذه النقطة مبيق ، بمعنى مخرج ، وهذا يعنى إخراجها للنطق .وتنطق فى هذه الحالة كأنها مشكلة بالسكون التام . ويأتى المبيق فى الحالات الأتية :

- مجموعة الأفعال المنتهية بهاء أصلية ، مثل :

גָּבַהּ	ارتفع ، علا	כָּמַהּ	اشتهى
תָּמַהּ	تعجب	הִתְמַהְמֵהַּ	تأنى وتوانى

- تأتى فى ضمير المفعول العائد على المفردة الغائبة ، مثل :

קְטַלְתִּיהָ قتلتها

- فى هاء لفظ الجلالة : יָהּ

- فى هاء ضمير المضاف إليه العائدة على المفردة الغائبة ، مثل :

תִּיקָהּ	حقيبتها	חֲבֵרְתָּהּ	صديقتها
אִמָּהּ	أمها	אָבִיהָ	أبيها

المقيف מַקֵּף

هـو عـبارة عن خط أفقى صغير يوضع بين كلمتين أو عدة كلمات للدلالة على ارتباط الكلمات ببعضها ، وهو شائع فى العهد القديم، وفى أساليب الإضافة.

בֵּית-סֵפֶר مدرسة .

وقد يؤدى المقيف فى أغلب الأحيان إلى تغيير فى مواضع النبر ، كما يؤدى إلى تغيير فى الحركات، مثل :

אֵת > אֶת-כֹּל
כֹּל > כָּל־יוֹם
כָּתֹב > כְּתָב־זֹאת

יַבְעִיר> יַבְעֶר־אֵשׁ

وتستخدم العبرية الحديثة المقيف كثيرا ، مثل:

תּוֹרַת־הַטֶּבַע علم الطبيعة

תַּלְמוּד־תּוֹרָה دراسة التوراة

الفتحة المسروقة פַּתַח גְּנוּבָה

إذا كان أخر حرف من حروف الكلمة هو الـهاء أو الحاء أو العين مسبوقا بحركة مـن حـركـات الكسر، فيشكل هذا الحرف بالفتحة القصيرة التى تلفظ قبل الحرف عـلـى يـاء تـقـديـريـة مـثل רֵעַ صديق (تنطق بالعبرية رياع)، רֵיחַ رائحة (تنطق بـالـعـبـرية رياح). أما إذا كانت مسبوقة بحركة من حركات الضم فتنطق قبل الحرف كـذلـك ولـكـن على واو تقديرية مثل לוּחַ لوح (تنطق بالعبرية لواح) ، קָרוּעַ ممزق (تنطق بالعبرية كارواع)، גָּבֹהַּ عال أو مرتفع (تنطق بالعبرية جافوه).

ملحوظة :

تلفظ هذه الحروف وكأنه سرق منها حرف الألف א واستقر علىالفتح وتلفظ على الـنـحـو التـالى : שׁוֹמֵעַ سـامـع تلفظ هكذا שׁוֹמֵאַע ، גָּבֹהַּ مرتفع وتلفظ هكذا גָּבֹאַהּ .

أداة المفعولية

تـستـعـمل اللغة العبرية الأداة אֵת أمام المفعول به المعرف . وتشكل أداة المفعولية بـالـتـسيرى אֵת إذا كـانت فى حالة الإطلاق ، أما إذا اتصلت أداة المفعولية به عن طـريـق الـشـرطـة الأفـقية التى تسمى مقيف فإن الألف تتغير حركتها إلى سيجول فتصبح אֶת ، مثل :

הַיֶּלֶד כָּתַב אֵת הַשִּׁעוּר كتب الولد الدرس

בָּרָא אֱלֹהִים אֶת־הַשָּׁמַיִם خلق الله السموات

لاحظ الفرق بين אֵת فى الجملة الأولى وאֶת فى الجملة الثانية

التعريف فى العبرية ה׳ הַיְדִיעָה

أداة التعريف فى العبرية هى الهاء ה ويعتقد أن أصلها הל أو הן ثم حذفت اللام أو النون بمرور الزمن وبقيت الهاء فقط ، ويعوض عن هذا الحذف بتشديد أول حرف من الكلمة التى تدخل عليها هاء التعريف إذ لم يكن حرفا حلقيا أو الراء.

والتشكيل الأساسى لهاء التعريف هو الفتحة القصيرة ، الباتح (ַ)، مع تشديد الحرف الأول مثل:

הַסּוּס	الحصان	הַמֶּלֶךְ	الملك
הַגָּדוֹל	الكبير	הַקָּטָן	الصغير

أما إذا دخلت هاء التعريف على كلمة مبدوءة بأحد حروف الحلق أو حرف الراء وهى بطبيعتها لاتقبل التشديد فيكون تشكيلها طبقا للقواعد التالية :

١ ـ تشكل بالقامتس (ָ)فى الحالات الأتية :

أ ـ إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف الألف א أو حرف الراء ר أيا كان تشكيلهما.

הָאָבִיב	الصيف	הָאִישׁ	الرجل
הָרֶגֶל	القدم	הָרֹאשׁ	الرأس

ب ـ إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف العين ע غير المشكلة بالقامتس

הָעוֹלָם	العالم	הָעוֹף	الطائر
הָעִיר	المدينة	הָעַיִן	العين

ج ـ إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف العين ע أو الهاء ה المشكلين بالقامتس ومنبور.

הֶעָב سحابة

لاحظ أن القامتس هو عوضا عن التشديد .

٢ـ تشكل هاء التعريف بالسيجول (ֶ)في الحالات الآتية :

أ ـ عندما تدخل على كلمة مبدوءة بحرف الهاء ה وحرف العين ע المشكلين بالقامتس غير المنبور .

הֶעָשִׁיר	الغنى	הֶעָנִי	الفقير
הֶעָנָן	السحاب	הֶהָרִים	الجبال

ب ـ عندما تدخل على كلمة مبدوءة بحرف الحاء ח المشكل بالقامتس أو الحاطف قامتس.

הֶחָכָם	الحكيم	הֶחָלָב	الحليب
הֶחֳדָשִׁים	الشهور		

والسيجول هنا عوضا عن التشديد وخصص التشكيل بالسيجول ليحول بين تتابع الباتح مع القامتس.

٣ ـ تشكيل هاء التعريف بالباتح ولايشدد الحرف الذى يليها إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف ה الهاء أو ח الحاء والمشكلين بحركة غير القامتس .

הַחוֹר	الثقب	הַהוֹרִים	الوالدان
הַחַיִּים	الحياة	הַהֵד	صدى الصوت

ملاحظات على هاء التعريف :

١ ـ يتغير تشكيل بعض الكلمات عند دخول هاء التعريف عليها ، مثل :

אֶרֶץ הָאָרֶץ الأرض עַם הָעָם الشعب

חַג הֶחָג العيد הַר הָהָר الجبل

פַּר הַפָּר الثور אֲרוֹן הָאָרוֹן الصندوق

ـ إذا دخلت هاء التعريف على كلمة مبدؤة بسكون متحرك وبخاصة مع حرف الياء والميم فتحذف الشدة .

הַיְלָדִים الأولاد הַיְבוּא الاستيراد

הַמְשׁוֹרֵר الشاعر הַמְרַגְּלִים الجواسيس

واذا كان الحرف الذى يلى الياء الساكنة الهاء أو الواو يظهر التشديد ، مثل :

הַיְּהוּדִים اليهود הַיְּוָנִים اليونانيون

ـ لاتوضع الشدة بعد هاء التعريف فى الكلمات المعبرنة ، مثل :

הַפָּקוּלְטָה الكلية הַכִּמְיָה الكيمياء

ـ لاتدخل هاء التعريف على أسماء البلاد و المدن أوأسماء الأعلام ، ولكنها تدخل على أسماء الأنهار والجبال، مثل:

יִשְׂרָאֵל إسرائيل אַחְמַד أحمد

הַנִּילוּס نهر النيل הַכַּרְמֶל جبل الكرمل

ـ هناك أسماء معرفة دون استخدام أداة التعريف ، مثل :

תְּהוֹם الغمر أو الدرك الأسفل תֵּבֵל الكون

שְׁאוֹל عالم الموتى أو الهاوية

ـ عندما تدخل هاء التعريف على الزمن فإنها تحل محل اسم الإشارة، مثل :

הָעֶרֶב	هذا المساء	הַשָּׁנָה	هذه السنة
הַשָּׁבוּעַ	هذا الاسبوع	הַיּוֹם	هذا الاسبوع

ـ إذا دخلت هاء التعريف على الضمائر المنفصلة الخاصة بالغائب والغائبة والغائبين والغائبات فلا تطبق القواعد السابقة ولكن تشكل هاء التعريف بالقامتس مع الجمع ، والباتح مع المفرد، مثل :

הַהוּא	ذلك	הַהִיא	تلك
הָהֵם	أولئك (للذكور)	הָהֵן	أولئك (للإناث)

ـ تحل هاء التعريف محل اسم الموصول إذا دخلت على اسم الفاعل ، مثل :

הַכּוֹתֵב الذى يكتب

הָאִישׁ הַשּׁוֹמֵר אֶת הַגַּן الرجل الذى يحرس الحديقة

ـ فى الأسماء المركبة من مقطعين تدخل هاء التعريف على المقطع الثانى، مثل:

בֵּית-הַסֵּפֶר	المدرسة	בֵּית-הַכֶּלֶא	السجن
בֵּית-הַחוֹלִים	المستشفى	מֶזֶג-הָאֲוִיר	الطقس

ـ إذا دخل أحد حروف النسب على كلمة معرفة تحذف هاء التعريف ويحل محلها الحرف الداخل عليها ويأخذ تشكيل هاء التعريف المحذوفة ، مثل:

הַבַּיִת	البيت	לַבַּיִת	إلى البيت
הָאָרֶץ	الأرض	בָּאָרֶץ	فى الأرض
הֶחָכָם	الحكيم	כֶּחָכָם	كالحكيم

هاء المكانية :

فـى بـعـض الأحـيـان تـأتى هاء المكانية (الاتجاه) بدلا من حروف النسب بمعنى إلى فنقول :

חָזַר הַבַּיְתָה عاد إلى البيت פָּנָה צָפוֹנָה اتجه إلى الشـمال

תַּרְגִּיל

נקד את ה הידיעה شكل هاء التعريف :

הסוס הַיָּפֶה הוּא שֶׁלִּי	(الحصان الجميل ملكى)
הַבֵּן הַקָּטָן הוּא אָחִי	(الأبن الصغير أخى)
יוֹסֵף קָנָה אֶת הַסֵּפֶר הַגָּדוֹל	(يوسف اشترى الكتاب الكبير)
הוּא הָרִאשׁוֹן בֵּין הַתַּלְמִידִים	(هو الأول بين التلاميذ)
הָרַכֶּבֶת נָסְעָה מִקָּהִיר	(غادر القطار القاهرة)

הכנס ונקד את ה הידיעה أدخل هاء التعريف وشكلها :

- יְהוּדִים - סֵפֶר - חַיּוֹת - רְחוֹב - זְאֵב - אָהוּב - אָדָם - חָתָן - הֵיכָל

- אֶרֶץ - חַג - אַרְיֵה - הַנָּשִׂיא נָהַג אֶת עַם - חָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ

- בֵּית־סֵפֶר - עֵז - הֵם - הַשְׂכָּלָה - רֶגֶל - הַר - הָרִים - קַיִץ

נקד את ה הידיעה :

הֶעָנִי הֶחָלָשׁ - הָעִיר הָעַתִּיקָה - הָעֲלִיָּה הַשְּׁנִיָּה - הָאוֹר וְהַחֹשֶׁךְ
הָאָדוֹן וְהָאֲדוֹנִים - הַמַּעֲשֶׂה הָאָיֹם - הָאָחוֹת הָעַלִּיזָה -
הַלַּיְלָה וְהַיּוֹם - הָאָסִיר הֶעָצוּר - הַחֲלוֹם הַכּוֹזֵב - הָעֲרוּצִים הַצָּרִים
קְצֵה הַגְּבוּל - הַחָכְמָה הָרַבָּה - הַיֶּלֶד הֶחָרוּץ .

☜ נקד את ה הידיעה:

הַחֹלִי שֶׁל הַחוֹלֶה אֵינוֹ חָמוּר (مرض المريض ليس خطيرا)

הָהָר גָּבוֹהַּ (الجبل عالى)

הָעָם בּוֹחֵר אֶת מַנְהִיגוֹ (اختار الشعب زعيمه)

הָאָדָם שׁוֹלֵט בַּחֲמִשָּׁה חוּשִׁים (يتحكم الإنسان فى خمس حواس)

הָעַיִן רוֹאָה , הָאֹזֶן שׁוֹמַעַת (العين ترى : والأذن تسمع)

הַלָּשׁוֹן טוֹעֶמֶת , הָאַף מֵרִיחַ (اللسان يتذوق ، والأنف يشم)

וְהַיָּדַיִם מְמַשְּׁשׁוֹת (والأيدى ، تتحسس)

הַיְּצוּר الإنتاج – הַחָכְמָה الحكيمة – הַמְּלַכְלֵךְ القذر

הֶעָנִי الفقير – הָאַמִּיץ الشجاع – הַחֲלוֹם الحلم

הֶחָלָב الحليب – הֶחָג العيد – הָאֹפֶק الأفق

הָרוֹעֶה الراعى – הַלֵּיצָן المهرج .

أسماء الإشارة כִּנּוּיֵי הָרֶמֶז

تشتمل العبرية على نوعين من أسماء الإشارة ، منها للقريب وكذلك للبعيد.
واسم الإشارة يطابق المشار إليه فى التذكير والتأنيث والجمع وفى التعريف والتنكير .

أولا : أسماء الإشارة للقريب

זֶה للمفرد المذكر القريب بمعنى هذا

זֶה סֵפֶר هذا كتاب

זֶה יֶלֶד هذا ولد

זאת للمفرد المؤنث القريب بمعنى هذه

זאת אִשָּׁה هذه امرأة

זאת מַחְבֶּרֶת هذه كراسة

אֵלֶּה لجمع المذكر والمؤنث بمعنى هؤلاء

אֵלֶּה תַלְמִידִים هؤلاء تلاميذ

אֵלֶּה תַלְמִידוֹת هؤلاء تلميذات

- إذا كان المشار إليه معرفة فلابد أن يأتى اسم الإشارة معرفا بالهاء وبعد المشار إليه ، مثل :

فنقول הַסֵּפֶר הַזֶּה هذا الكتاب ولا نقول זֶה הַסֵּפֶר

הַבַּת הַזאת נְבוֹנָה هذه البنت ذكية

הַתַּלְמִידִים הָאֵלֶּה חֲרוּצִים هؤلاء التلاميذ مجتهدون

הַנָּשִׁים הָאֵלֶּה טוֹבוֹת هؤلاء النسوة طيبات

ـ تجدر الإشارة إلى أن هناك اسما آخر للإشارة للمفرد المؤنث القريب هو זוֹ بمعنى هذه ولكن يقل استخدامه فى العبرية الحديثة

ثانيا : أسماء الإشارة للبعيد ، وهى عبارة عن ضمائر الغائب بعد دخول هاء التعريف عليها. وتأتى بعد المشار إليه دائما .

הַהוּא	للمفرد المذكر البعيد بمعنى ذلك
הַתַּלְמִיד הַהוּא	ذلك التلميذ
הַהִיא	للمفرد المؤنثة البعيدة بمعنى تلك
הַתַּלְמִידָה הַהִיא	تلك التلميذة
הָהֵם	للجمع المذكر البعيد بمعنى أولئك
הַמּוֹרִים הָהֵם	أولئك المعلمون
הָהֵן	للجمع المؤنث البعيد بمعنى أولئك
הַנָּשִׁים הָהֵן	أولئك النسوة

ـ هناك أسماء إشارة أخرى للبعيد يندر استخدامها فى العبرية الحديثة ، مثل הַלָּזוְהַלָּזֶה للمفرد المذكر ، הַלָּז و הַלָּזוֹ للمفرد المؤنث، הַלָּלוּ للجمع بنوعيه وإن كانت الأخيرة أكثر استعمالا من سابقاتها.

ـ كما تستعمل ضمائر النصب אוֹתוֹ- אוֹתָהּ- אוֹתָם- אוֹתָן اسم إشارة للبعيد وتسبق المشار إليه المعرفة ، مثل :

אוֹתוֹ הָאִישׁ יְדִידִי ذلك الرجل صديقى.

אוֹתָהּ הַתַּלְמִידָה שֶׁנֶּעֶדְרָה אֶתְמוֹל تلك التلميذة التى غابت أمس.

אוֹתָם הַתַּלְמִידִים שֶׁלּוֹמְדִים עִבְרִית أولئك التلاميذ الذين يدرسون

العبرية.

אוֹתָן הַנָּשִׁים שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בַּוְעִידָה הַלְּאוּמִית לָאִשָּׁה أولـــئك النسوة اللاتى شاركن فى المؤتمر القومى للمرأة.

- إذا جاء المشار إليه متبوعا بصفة تأتى الصفة قبل اسم الإشارة ، مثل:

הַתַּלְמִיד הֶחָרוּץ הַזֶּה هذا التلميذ الـمجتهد .

הַמּוֹרֶה הֶחָכָם הַזֶּה אָבִי هذا المدرس الحكيم أبى .

- يـرد اسم الإشارة أحيانا قبل اسم العدد أو قبل اسم دال على الزمن فتعطى معنى "منذ" ، مثل:

זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים לֹא בָּאתִי כָּאן منذ عشر سنوات لـم أت إلى هنا

- أحيانا يرد اسم الإشارة فى جملة استفهامية دون اعطاء أى معنى جديد ، مثل :

מַה זֶּה אָמַרְתָּ? ماذا قلت ؟

מַה זֶּה עָשִׂיתָ? ماذا صنعت؟

تدريب : ضع اسم إشارة مناسب

___ קָפֶה טוֹב
הַיַּלְדָּה ___ תַּלְמִידָה
הָעֲבוֹדָה ___ קַלָּה
מִי ___? ___ חָבֵר שֶׁלִּי
___ אָבִי, וְ ___ אִמִּי

- ترجم ما يلى إلى العبرية

- هؤلاء التلاميذ مجتهدون — ذلك العامل جديد

- تلك الفتاة أختى ، وذلك الرجل صديقى

- هذه مدينة نظيفة ، وتلك القرية جميلة — أولئك البنات جميلات

اسم الموصول כִּנּוּי הַזִּקָּה

اسم الموصول فى اللغة العبرية هو אֲשֶׁר ويستخدم للمفرد والجمع سواء كان مذكرا أم مؤنثا لأن العبرية ليس بها سوى هذه الكلمة للدلالة على اسم الموصول .

הַתַּלְמִיד אֲשֶׁר הִצְלִיחַ التلميذ الذى نجح

הַחַיָּלִים אֲשֶׁר לָחֲמוּ الجنود الذين حاربوا

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בָּאָה المرأة التى أقبلت

הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נִכְנְסוּ לַחֲנוּת النسوة اللاتى دخلن إلى المحل

و فى العبرية الحديثة تختصر אֲשֶׁר إلى حرف الشين المشكل بالسيجول שֶׁ فقط ، وفى هذه الحالة يلزم تشديد الحرف التالى للشين ما لم يكن حلقيا.

הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמֵּד אוֹתִי المدرس الذى علمنى

ـ تستعمل هاء التعريف للدلالة على الوصل بشرط أن يكون الموصول اسم فاعل.

הָאֶזְרָח הָאוֹהֵב אֶת מוֹלַדְתּוֹ المواطن الذى يحب وطنه

ـ عندما يضاف حرف בּ الباء إلى אֲשֶׁר فإنها تعطى معنى آخر בַּאֲשֶׁר وهو حيثما.

בַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֵלֵךְ حيثما تذهب أذهب

ـ عند اضافة حرف כּ الكاف فانها تعطى معنى الظرفية الزمانية כַּאֲשֶׁר فيكون معناها عندما، مثل :

כַּאֲשֶׁר הָלַכְתִּי לַחֲבֵרִי לֹא מְצָאתִי אוֹתוֹ عندما ذهبت لصديقى لم أجده

أحيانا تختصر כַּאֲשֶׁר إلى כְּשֶׁ

ـ قد يستدل على معنى الموصولية دون وجود اسم الموصول فى الجملة ، مثل :

הָאִישׁ אֵלָיו הָלַכְתִּי الرجل الذى ذهبت إليه

תרגילים

☞ מלא החסר בכנוי זקה :

- מִי חֲבֵרְךָ .... הָלַךְ לַעֲבֹד ? .
- הַתִּיק ....קָנִיתִי טוֹב
- הַנָּשִׁים .... נִכְנְסוּ לַחֲנוּת הֵן יָפוֹת .
- הֵם הַמּוֹרִים .... לִמְּדוּ אוֹתִי .
- הָאִשָּׁה .... הָלְכָה.
- הַתַּיָּרִים .... בָּאוּ .
- הָרַכֶּבֶת .... נָסְעָה .
- רִמּוֹן הַיָּד .... הִתְפּוֹצֵץ .

☞ נקד את כנוי הזקה במשפטים הבאים:

- מִי הוּא הָאוֹרֵחַ שבָּא אֵלֶיךָ ?
- זֶהוּ הַתַּלְמִיד אשר קָנָה אֶת הָעֵט הַיָּקָר .
- הַנַּעַר שמִתְעַצֵּל בְּלִמּוּדוֹ נִכְשַׁל .
- כאשר רָאִיתִי אוֹתְךָ שָׂמַחְתִּי .
- באשר תִּמְצָא אוֹתוֹ תִּמְצָא אֶת הַטּוֹב .
- הָאֲנָשִׁים שעוֹשִׂים טוֹב חֲבִיבִים לַכֹּל .
- זֶהוּ הַיֶּלֶד אֲשֶׁר אוֹהֵב אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ .
- הַיַּלְדָּה אשר נִשְׁקָה לְאָחִיהָ .

الشدة הַדָּגֵשׁ

تسمى الشدة فى العبرية דָּגֵשׁ ، وهى عبارة عن نقطة (.) توضع بداخل الحر ف المراد تشديده ، بهدف تقويته أو لتغيير نطقه

ـ والشدة فى العبرية ثلاثة أنواع : الشدة الخفيفة والشدة الثقيلة والنوع الثالث يأتى فى حرف الهاء الواقع فى نهاية الكلمة للدلالة على أنها منطوقة ، وتسمى هذه الشدة مبيق . وقد سبق الحديث عنها .

أما النوعان الآخران فهما :

ـ الشدة الخفيفة :

وهى تأتى فى الحروف الستة בגד כפת بجد كفت فقط . بهدف تشديد نطق هذه الحروف .

وتأتى الشدة فى هذه الحروف فى بداية الكلمة ، وفى وسط الكلمة بعد سكون تام.

בָּכָה بكى פֵּרוֹת فواكه מַחְבֶּרֶת كراسة פִּלְפֵּל فلفل

ـ وتجدر الإشارة إلى أن بعد السكون المتحرك لا تأتى شدة ، مثل : כָּתְבוּ كتبوا

ـ الشدة الثقيلة :

تأتى الشدة الثقيلة مع جميع الحروف ماعدا حروف الحلق א ה ח ע وحرف الراء ר حيث إنها لا تقبل التشديد .

وتستخدم فى الحالات الاتية :

١ ـ للدلالة على أن الحرف المشدد قد حذف حرف قبله ، مثل :

מִשָּׁם من هناك وأصلها מִן שָׁם אֶסַּע أسافر وأصلها אֶנְסַע

יִקַּח يأخذ وأصلها יִלְקַח

٢ ـ للدلالة على إدغام حرفين متشابهين ، أو بمعنى آخر للدلالة على أن الحرف المشدد نفسه مضاعف، مثل :

מִלָּה كلمة وأصلها מִלְ־לָה

٣ ـ تأتى بعد هاء التعريف : فالحرف الذى بعد هاء التعريف يشدد بشدة ثقيلة لأن أصل الهاء هو הַל أو הַן ثم حذفت اللام أو النون وعوض عنها بتشديد أول حرف من الكلمة المعرفة ، مثل :

הַשֶּׁמֶשׁ الشمس הַסֵּפֶר الكتاب

٤ ـ بعد حرف الشين שֶׁ إختصار لإسم الموصول אֲשֶׁר ، مثل:

הַתִּיק שֶׁקָּנִיתִי טוֹב الحقيبة التى أشتريتها جيدة

٥ ـ فى الأفعال المضاعفة العين ، مثل :

לִמֵּד درس على وزن פִּעֵל (קִטֵּל) הִתְחַזֵּק تقوى على وزن הִתְפַּעֵל (הִתְקַטֵּל)

٦ ـ فى كل حرف ياء ينطق بعد كسرة طويلة ، مثل :

צִיּוֹן صهيون כַּפִּיּוֹת ملاعق صغيرة

٧ ـ يأتى لتحسين النطق أحيانا ، مثل :

אֵלֶּה هؤلاء לָמָּה لماذا

٨ ـ فى أول حرف من الكلمة إذا سبقتها كلمة مكونة من مقطع واحد ومعتلة الأخر ومتصلة بما قبلها بالمقيف ، مثل :

מַה־זֶּה ما هذا מַה־טּוֹב ما أطيب

المضارعة

٩ ـ بعد واو القلب ، فعندما تدخل على حروف فإنها تشدد حروف المضارعة إن لم يكن حرف المضارعة ياء مشكلة بالسكون ، مثل :

יֹאמַר يقول من الفعل אָמַר بمعنى قال وبدخول واو القلب يكون وقال וַיֹּאמֶר

יִזְעַק يصرخ من الفعل זָעַק بمعنى صرخ وبدخول واو القلب يكون وصرخ וַיִּזְעַק

١٠ ـ فى بعض أوزان الاسم مثل :

קַטֶּלֶת > נַזֶּלֶת نزلة برد רַכֶּבֶת قطار

קַטָּל > חַיָּט خياط זַגָּג زجاج נַגָּר نجار

קִטָּלוֹן> דִּכָּאוֹן كآبة שִׁגָּעוֹן جنون צִמָּאוֹן عطش

קִטֵּל > טִפֵּשׁ أحمق עִוֵּר أعمى גִּבֵּן أحدب

קַטִּיל > אַדִּיר قوى שַׁלִּיט حاكم ، مسيطر

١١ ـ فى أول حرف من الكلمة إذا كانت الكلمة السابقة لها تنتهى بـ ֶה, ָה, ה,
תָ, ךָ وكانت هاتان الكلمتان متصلتان ، مثل :

נִבְנֶה-לָּנוּ لنبنى لنا הַגִּידָה-נָּא أرجوك أخبرنى

וְעָשִׂיתָ-פֶּסַח وقضيت الفصح וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ وأتى عبيدك

١٢ ـ غالبا ما تأتى الشدة بعد حركة بسيطة قصيرة ، مثل :

מִלָּה كلمة קְטַנָּה صغيرة

تدريب: ـ حدد الشدة ونوعها فيما يلى :

١ ـ בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה טוֹבְלִים אֶת הַלֶּחֶם בִּדְבַשׁ

٢ ـ הַסֻּכּוֹת הַנָּאוֹת שֶׁהַיְּהוּדִים בּוֹנִים מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּתִשְׁרֵי - עַל שׁוּם מָה?

٣ ـ נוֹדְדִים הָיוּ הַיְּהוּדִים כְּשֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְאַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בַּמִּדְבָּר

٤ ـ בֶּחָג סִפֵּר אָב לִבְנוֹ וְסָב לְנֶכְדּוֹ עַל הַסֻּכּוֹת

حروف الحلق אוֹתִיּוֹת הַגָּרוֹן (הָאוֹתִיּוֹת הַגְּרוֹנִיּוֹת)

حـروف الحـلـق فـى العبرية هى الحروف التى تخرج من الحلق وهى أربعة حروف :

א, ה, ח, ע أ ـ هـ ـ ح ـ ع . ولـهذه الحروف خصائص تميزها عن غيرها من الحروف ، وأهم هذه الخصائص هى :

١ ـ لا تـقبل التشديد: وفى الحالات التى تقتضى تشديد الحرف الحلقى يعوض عن ذلك بأحد الأمرين:

أ ـ أن تمد الحركة السابقة للحرف الحلقى وتصبح حركة طويلة فتحول الباتح الى قامتس

و الحيرق الى تسيرى والقبوتس الى حولـم كمد تعويض ، مثل :

בֵּאֵר شرح ، فسر بدلا من **בִּאֵר**

הִתְנָעֵר انتفض، نهض، استيقظ بدلا من **הִתְנַעֵר**

ويشترك حرف الواو مع حروف الحلق فى هذه الخاصية ، مثل :

בֵּרֵךְ بارك بدلا من **בִּרֵךְ**

מְבָרֵךְ يبارك بدلا من **מְבַרֵךְ**

מְבֹרָךְ مبارك بدلا من **מְבֻּרָךְ**

ب ـ يجوز أن يظل التشديد فى الكلمة التى بها أحد حروف الحلق دون اجراء التـعـويض وذلك مع حرف ا لـهاء والحاء بشرط ألا تكون الـهاء أو الحاء مشكلين بـقـامتس غير منبور أو حاطف قامتس ، فنضع شدة تقديرية لا تكتب ولكن تنطق ، وفى هذه الحالة يسمى بالتشديد التقديرى ، مثل :

מִהֵר أسرع **שִׁחֵת** خرب، دمر، أفسد

٢ ـ لا تقبل هذه الحروف السكون : ويعوض عن ذلك بحركة مركبة ، مثل :

אֱמֶת حقيقة אָנִיָּה بالخرة חֲמוֹר حمار

وأحيانا تقبل حروف الحلق السكون البسيط إذا سبق الحرف كسرة أو تسيرى وينتج عن ذلك تغيير تشكيل الحرف السابق، فتحول الكسرة إلى سيجول إذا كانت الكسرة من الحركات الثابتة كما فى وزن נִפְעַל فتشكيل النون بالكسرة هنا هو تشكيل ثابت ، ولكنه يتحول إلى سيجول נֶחְמַד (اشتهى) مع سكون الحاء وهو حرف حلقى، وكذلك فى יֶחְכַּם (يتثقف ، يكتسب المعرفة). وإذا كان الحرف السابق مشكلا بالتسيرى فتتحول التسيرى إلى باتح كما فى יַשְׁמִעַ بدلا من יֵשְׁמִעַ .

٣ ـ تميل الحروف الحلقية إلى الفتح : فالأفعال التى عينها أو لامها حرف حلقى فى وزن פָּעַל تكون مفتوحة العين ، مثل :

יִפְתַּח سيفتح יִשְׁמַע سيسمع

وإذا وقعت فى نهاية الكلمة (ما عدا الألف) ويسبقها كسر أو ضم فإنها تأخذ فتحة (الفتحة المسروقة) ، مثل :

רוּחַ روح שָׂמֵחַ سعيد

حروف النسب בּ כ ל מ

حروف النسب فى العبرية أربعة هي : בּ כ ל מ وهى تقابل حروف الجر فى العربية ، وقد أطلق عليها حروف النسب فى العبرية لأنها لم تعد تجر لفظا لذا فقد سميت باسم وظيفتها المعنوية التى هى نسبة ما بعدها إلى التعلق ويخضع تشكيل الحروف الثلاثة الأولى لقاعدة واحدة، أما حرف الميم فيخضع لقاعدة خاصة به .

أما قواعد تشكيل حروف בּ כ ל فهى :

ـ التشكيل الأساسى هو السكون ، مثل :

בְּעִיר קָהִיר فى مدينة القاهرة לְמָשָׁל على سبيل المثال

כְּמֵאָה حوالى مائة כְּרָגִיל كالمعتاد

ـ تشكل بالكسرة القصيرة (الحيرق)إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف ساكن، مثل:

מֹשֶׁה נָבוֹן כִּשְׁמוּאֵל موشيه ذكى كشموئيل

לִבְנִי لابنى

ـ اذا دخلت على كلمة تبدأ بياء ساكنة فيحذف سكون الياء ويشكل حرف النسب بالكسرة ولا تظهر الياء فى النطق ، مثل:

בִּקֵּר בִּירוּשָׁלַיִם زار القدس

הָלַכְתִּי לִידִידִי ذهبت إلى صديقى

ـ تشكل بالحركة البسيطة من الحركة المركبة إذا دخلت على كلمة الحرف الأول فيها مشكل بحركة مركبة ، مثل :

הוּא אַמִּיץ כְּאַרְי   إنه شجاع كأسد

בֶּאֱמֶת הוּא טוֹב   حقا هو طيب

- إذا دخلت حروف ב כ ל على كلمة معرفة فإنها تحذف أداة التعريف وتأخذ تشكيلها ، مثل:

בַּבַּיִת   فى البيت   לָעִיר   إلى المدينة

- إذا دخلت على كلمة אֲדֹנָי بمعنى الرب فإن الألف لاتظهر فى النطق ويحذف تشكيلها ويشكل حرف النسب بالباتح ، مثل : לַאדֹנָי

- إذا دخلت على كلمة אֱלֹהִים بمعنى الله فإن الألف لاتظهر فى النطق ويحذف تشكيلها ويشكل حرف النسب بالصيرى ، مثل : לֵאלֹהִים

حرف מִן الميم

حرف الميم له معاملة خاصة حيث إن أصل מ هو מִן، وتقابل من فى اللغة العربية ولهذا الحرف تشكيل خاص وهو :

- عند دخول حرف מ على كلمة نكرة فتشكل بالكسرة مع تشديد الحرف الأول من الكلمة ، وذلك لأن حرف النون يدغم فى الحرف الأول والتشديد هو تعويضا عن إدغام النون ، مثل:

מִשָּׁם. מִכָּל   من هناك.من كل

- إذا دخلت على كلمة تبدأ بياء ساكنة فيحذف سكون الياء ويشكل حرف الميم بالكسرة ولا تظهر الياء فى النطق ، مثل:

בָּא מִירוּשָׁלַיִם   أقبل من القدس

- أما إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف حلقى - א ה ח ע + حرف ר -

لايـقـبل التشديد تطل حركة الميم من الكسرة القصيرة إلى الامالة الطويلة تسيرى ،

مثل:

מֵעִיר من مدينة **מֵעַל** من فوق

ـ إذا دخـلت الميم على كلمة معرفة فيجوز أن تبقى كما هى **מִן** ، مثل:**מִן הַבַּיִת**

مـن البيت . أوأن نحذف النون ونعوض عنها بإطالة حركة الميم بتشكيلها بالتسيرى،

مثل : **מֵהַבַּיִת** من البيت .

تدريب :

ـ شكل حروف النسب التالية:

ـ **הִיא נִפְגְעָה קָשֶׁה בִּזְרוֹעָהּ**

ـ **גִדעוֹן חָתַךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּשִׁעוּר לִמְלָאכָה**

ـ **מִסָּבִיב לְבֶרֶז נִקְווּ הַרְבֵּה מַיִם**

ـ **יֵשׁ לְהַנִיחַ כָּל חֵפֶץ בִּמְקוֹמוֹ לְאַחַר הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ**

ـ **(מִן)אַיִן אַתֶּם? הוּא (מִן)יְרוּשָׁלַיִם וַאֲנִי מֵחֶבְרוֹן**

أصيبت إصابة بالغة فى ذراعها

جز جدعون أصبعه فى درس الأشغال

تجمعت مية كثيرة حول الصنبور

يجب وضع كل شى ء فى مكانه بعد استخدامه

من أين أنتم ؟ هو من القدس وأنا من الخليل

واو العطف ו׳הַחִבּוּר

تــستــخــدم الواو فى العبرية للعطف وهى تعطف اسم على اسم و فعل على فعل وجملة على جملة.

ـ أما التشكيل الأساسى لواو العطف هو السكون، مثل :

יֶלֶד וְיַלְדָּה طفل وطفلة

כָּתַב וְלָמַד كتب ودرس

אֲנִי וְאַתָּה أنا وأنت

ـ تشكل واو العطف بالشورق فى الحالات الاتية :

١ ـ إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف من الحروف الشفوية בומפ بومف مثل:

לֶחֶם וּבָשָׂר خبز ولحم

עֵגֶל וּפָרָה عجل وبقرة

תִיק וּמַחְבֶּרֶת شنطة وكراسة

פֶּרַח וּוֶרֶד زهرة ووردة

٢ ـ عندما تدخل على كلمة مبدؤة بحرف ساكن ، مثل :

דָּוִד וּשְׁמוּאֵל دافيد وشموئيل

זָכָר וּנְקֵבָה مذكر ومؤنث

ـ تــشــكــل واو العطف بالحيرق (الكسرة)عندما تدخل على كلمة مبدؤة بياء ساكنة مع حذف سكون الياء لتصبح مدا للكسرة ، مثل:

חֵיפָה וִירוּשָׁלַיִם حيفا والقدس

שׁוֹמְרוֹן וִיהוּדָה السامرة ويهودا

ـ تشكل الواو بالحركة البسيطة من الحركة الحركة المركبة عندما تدخل على كلمة مبدؤة بحرف مشكل بحركة مركبة

סוּס וַחֲמוֹר حصان و حمار

סְפִינָה וָאֳנִיָּה سفينة وباخرة

צֶדֶק וֶאֱמֶת صدق وحقيقة

ـ تشكل واو العطف بالقامتس إذا دخلت على كلمة الحرف الأول منها منبور ، وإذا عطفت كلمتين مزدوجتين : مترادفتين أو متضادتين فى المعنى شريطة أن يكون الحرف الأول من الكلمة المعطوفة منبورا ، مثل :

מַחְבֶּרֶת וָסֵפֶר كراسة وكتاب — כֹּה וָכֹה هنا وهناك

בָּשָׂר וָדָם لحم ودم — הָלוֹךְ וָשׁוֹב ذهاب وإياب

יוֹם וָלַיְלָה يوم وليلة

ـ ملاحظات :

ـ إذا دخلت واو العطف على كلمة אֲדֹנָי بمعنى الرب فإن الألف لاتظهر فى النطق ويحذف تشكيلها وتشكل الواو بالباتح ، فتكون וַאדֹנָי

ـ إذا دخلت واو العطف على كلمة אֱלֹהִים بمعنى الله فإن الألف لاتظهر فى النطق ويحذف تشكيلها وتشكل الواو بالتسيرى ، فتكون וֵאלֹהִים

ـ إذا دخلت واو العطف على حرف من حروف بجد كفت בגד כפת فإنها تنطق نطقا خفيفا، مثل :

עֵגֶל וּפָרָה عجل وبقرة — מָטָר וּבָרָד مطر وبرد

ـ يمكن أن تعطف الواو عدة كلمات ولكنها توضع قبل المعطوف الأخير فقط

وتشكل حسب القاعدة، مثل :

יֵשׁ בַּגַּן עֵצִים פְּרָחִים וּוְרָדִים

يوجد فى الحديقة : أشجار وزهور وورود

בַּאֲרוּחַת הַצָּהֳרַיִם אָכַלְנוּ בָּשָׂר, דָּגִים וְלֶחֶם

أكلنا فى وجبة الغداء لحم وسمك وخبز.

تدريب :

ـ شكل واو العطف فى القطعة التالية :

אִם יֵשׁ בִּרְצוֹנְךָ לִהְיוֹת בָּרִיא נְהַג כָּךְ :

-רְחַץ אֶת גּוּפְךָ יוֹם יוֹם בַּמִּקְלַחַת ולְפָחוֹת פַּעַם בְּשָׁבוּעַ בְּאַמְבַּט חַם

- נַקֵּה שִׁנֶּיךָ בַּבֹּקֶר ובָעֶרֶב

-הַרְבֵּה לִישֹׁן ויִהְיוּ חַלּוֹנוֹת חֲדַר הַשֵּׁנָה פְּתוּחִים

-הַרְבֵּה לִשְׁתּוֹת חָלָב,אַךְ לֹא קָפֶה ותֵה

- אֱכֹל בְּכָל יוֹם פֵּרוֹת ויְרָקוֹת, ואַל תַּרְבֶּה בַּאֲכִילַת בָּשָׂר

-שְׁטֹף תְּחִלָּה אֶת הַפֵּרוֹת והַיְרָקוֹת בְּמַיִם רוֹתְחִים

-נְטֹל יָדֶיךָ לִפְנֵי כָּל סְעֻדָּה ואֲכִילָה

-אַל תֹּאכַל מִינֵי מְתִיקָה (סֻכָּרִיּוֹת ומַמְתַּקִּים)בְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה

-הַשְׁמֵד אֶת הַזְּבוּבִים ושְׁמֹר עַל הַנִּקָּיוֹן בַּבַּיִת ובֶחָצֵר

واو القلب ו' ההפוך

يشاع فى العهد القديم استخدام واو القلب وهذه الواو تدخل على الأفعال فقط وليست على الأسماء وهى تقلب زمن الفعل من المستقبل إلى الماضى ومن الماضى إلى المستقبل . مثل

וַתִּשְׁמֹר حرست

أما تشكيل واو القلب مع المستقبل فهو :

تشكل بالفتحة القصيرة الباتح (ـ)وهو التشكيل الأساسى لها مع تشديد حرف المضارعة الذى يليها ما لم يكن ألف أو ياء ساكنة ، مثل :

וַתִּכְתֹּב وكتبت من الفعل **כָּתַב** كتب

וַיֹּאמֶר وقال من الفعل **אָמַר** قال

كما تشكل بالباتح أيضا قبل الياء الساكنة مع عدم تشديد الياء ، مثل :

וַיְדַבֵּר وتحدث من الفعل **דִּבֵּר** تحدث

ـ تشكل بالقامتس عندما تدخل على فعل مصرف مع ضمير المتكلم المفرد فى المستقبل حيث إن الألف هو حرف المضارعة مع المفرد المتكلم وهو لايقبل التشديد فيعوض عن ذلك بإطالة حركة الواو من الباتح الى القامتس .

וָאֶכְתֹּב وسأكتب **וָאֶשְׁמֹר** وسأحرس

أما تشكيل واو القلب مع الماضى فهو :

تشكل واو القلب التى تدخل على الفعل الماضى بنفس تشكيل واو العطف ، وتطبق عليها قواعد واو العطف . مثل :

וְסִפֵּר , וּבִקֵּשׁ , וּרְאִיתֶן , וִירַדְתֶּם , וַאֲכַלְתֶּם , וְגָרוּ

ـ تعمل واو القلب عمل لـم الجازمة فى العربية فإذا دخلت على فعل معتل الأخر فانها تحذف لامه ، مثل الفعل הָיָה كان والمستقبل منه יִהְיֶה ، وعندما تدخل واو القلب تصبح וַיְהִי

وإذا دخـلت عـلى فعل أجوف فانها تحذف عين الفعل ، مثل الفعل קָם بمعنى قام والمستقبل منه יָקוּם ، وعندما تدخل واو القلب تصبح וַיָּקָם .

ـ يجب أن تأتى واو القلب متصله بالفعل التالى لـها وغير منفصلة عنه .

ـ لاتستخدم واو القاب فى العبرية الحديثة إلا نادرا وفى بعض أساليب القصص .

الاسم הַשֵׁם

الاسم فى العبرية هو مادل على معنى مستقل بالفهم وليس الزمن جزءا منه .

وينقسم الاسم إلى خمسة أقسام :

١ ـ اسم ذات שֵׁם עֶצֶם ، مثل :

אִישׁ رجل ، שָׂדֶה حقل ، אֵשׁ نار

ويضم اسم الذات اسم العلم שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי مثل : רָמִי رامى ، תֵּל אָבִיב تل أبيب ، יַרְדֵּן الأردن . واسم العام שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי مثل : אֶרֶץ أرض ، הַר جبل ، יֶלֶד ولد ، עִיר مدينة .

٢ ـ اسم معنى שֵׁם עֶצֶם מֻפְשָׁט ، مثل : חָכְמָה حكمة ، יוֹפִי جمال

٣ ـ صفة שֵׁם תּוֹאַר مثل: חָכָם حكيم ، גָּדוֹל كبير

٤ ـ ضمير שֵׁם גּוּף مثل : אֲנִי أنا ، אַתָּה أنت

٥ ـ عدد שֵׁם מִסְפָּר مثل: שְׁלֹשָׁה ثلاثة ، שִׁשִּׁים ستون

المذكر والمؤنث

والاسم من حيث الجنس ينقسم إلى : שֵׁם זָכָר اسم مذكر وשֵׁם נְקֵבָה اسم مؤنث :

الاسم المذكر

الاسم المذكر: الاسم المذكر هو :

١ ـ مادل على مذكر حقيقى

בֵּן ابن אִישׁ رجل

זְאֵב ذئب חָתוּל قط

٢ـ كل الأسماء التى تنتهى بـ ֶה

מוֹרֶה مدرس אוֹפֶה خباز

רוֹעֶה راعى שָׂדֶה حقل

٣ ـ أسماء البحار والجبال والأنهار وأسماء الشعوب والأمم .

יַם סוּף البحر الاحمر נִילוּס نهر النيل

הַר סִינַי جبل سيناء אַשּׁוּר أشور

ـ الاسم المؤنث

الاسم المؤنث : الاسم المؤنث هو :

١ ـ ما دل على مؤنث حقيقى ، مثل :

בַּת بنت אֵם أم עֵז عنزة

٢ ـ أسماء البلاد والمدن والقرى :

יִשְׂרָאֵל إسرائيل צָרְפַת فرنسا

חֵיפָה حيفا לוֹנְדוֹן لندن

٣ـ أسماء حروف الهجاء أو الألفباء العبرية .

٤ ـ معظم أعضاء الجسم ، وبخاصة المزدوجة:

יָד يد עַיִן عين אֹזֶן أذن

שׁוֹק ساق אֶצְבַּע أصبع שֵׁן سنة

בֶּרֶךְ ركبة לָשׁוֹן لسان בֶּטֶן بطن

٥ ـ الأسماء المنتهية بـ ָה على أن تكون منبورة العجز(أى أن النبر يقع على

المقطع الأخير من الكلمة) مثل : מוֹרָה معلمة תְּמוּנָה صورة

مـع مـلاحـظـة أن الـكـلمات المنتهية بـ ָה ومنبورة الصدر(أى أن النبر يقع على المقطع قبل الأخير) هى كلمات مذكرة ، مثل: לַיְלָה ليلة

٦ ـ الأسـماء المنتهية بتاء غير أصلية وغالبا ما تنتهى بإحدى العلامات التالية :

ִית > חָבִית برميل מוֹנִית تاكسى

ֶת > מַחְבֶּרֶת كراسة דֶּלֶת باب

וּת > חֲנוּת محل תַּרְבּוּת ثقافة ، حضارة

ָת > שַׁבָּת السبت קְצָת نهاية ، طرف

ַת > טַבַּעַת خاتـم צַלַּחַת طبق

ـ مع ملاحظة أن التاء ليست من أصل الكلمة وإذا كانت التاء فى الكلمة من أصل الكلمة فتكون مذكرة .ولذلك نجد كلمات كثيرة تنتهى بالتاء وتكون مذكرة ، مثل :

תּוּת توت זַיִת زيت

בַּיִת بيت מָוֶת موت

ـ هناك أسـماء لا تنتهى بإحدى علامات التأنيث إلا أنها مؤنثة ، مثل :

אֶרֶץ أرض אֶבֶן حجر חֶרֶב سيف בְּאֵר بئر

נֶפֶשׁ نفس כּוֹס كأس צִפּוֹר عصفور עִיר مدينة

כַּף كف פַּעַם مرة בֶּטֶן بطن גָּדֵר جدار

גֶּפֶן كرمة גֹּרֶן جرن יָתֵד وتد כִּכָּר ميدان

מַחַט إبرة נַעַל نعل אֵשׁ نار עֶרֶשׂ مهد

צֹאן ضأن עֶצֶם(עֲצָמוֹת) عظم

כֶּרֶס(כָּרֶס) كرش

- هناك أسماء مزدوجة الجنس تأتى مذكرة ومؤنثة ، مثل :

חָצֵר فناء   דֶּרֶךְ طريق   דְּיוֹ حبر   כַּד إبريق

רוּחַ روح   שֶׁמֶשׁ شمس   תְּהוֹם هاوية   סַכִּין سكين

שֶׁלֶד هيكل عظمى

- يأتى المؤنث من معظم الكلمات المذكرة بإضافة ָה قامس هاء أو حرف ת تاء أو الحرفان ית ياء تاء، مثل :

יֶלֶד טוֹב > יַלְדָּה טוֹבָה طفل طيب > طفلة طيبة

מְחַנֵּךְ גָּדוֹל > מְחַנֶּכֶת גְּדוֹלָה معلم عظيم > معلمة عظيمة

מְנוּמָס > מְנוּמֶסֶת مؤدب > مؤدبة

סְטוּדֶנְט > סְטוּדֶנְטִית طالب طالبة

סַפָּר > סַפָּרִית حلاق > حلاقة

- هناك أسماء تختلف صورتها تماما عند تأنيثها ، مثل :

אָב أب   אֵם أم

בֵּן ابن   בַּת ابنة

עֶבֶד عبد   שִׁפְחָה أمه

תַּיִשׁ تيس   עֵז عنزة

חֲמוֹר حمار   אָתוֹן اتان

חָתָן عريس   כַּלָּה عروس

אַרְיֵה أسد   לְבִיאָה لبؤه

- تدريب : اكتب الجمل الأتية فى صيغة المؤنث:

הַתַּלְמִיד הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר
הָאָב נָסַע אֶל הָעִיר
הָעֶבֶד בָּרַח מִן הַכְּפָר
הַתַּיִשׁ אוֹכֵל עֵשֶׂב
אֵיפֹה אַתָּה גָּר?
אֲנִי גָּר בִּירוּשָׁלַיִם
מָתַי אַתָּה קָם בַּבּוֹקֶר?
אֲנִי קָם בְּשָׁעָה שֶׁבַע

يذهب التلميذ إلى المدرسة

ذهب الأب إلى المدينة

هرب العبد من الحقل

يأكل التيس عشب

أين تسكن ؟

أنا أسكن فى القدس

متى تستيقظ فى الصباح ؟

أنا أستيقظ فى الساعة السابعة

المفرد والمثنى والجمع .

ينقسم الاسم من حيث العدد إلى مفرد ومثنى وجمع .

والمفرد هو ما دل على واحد أو واحدة ، مثل : **מֶלֶךְ** ملك ، **מוֹרָה** مدرسة.

المثنى **מִסְפָּר זוּגִי**

تستعمل العبرية المثنى للدلالة على الأشياء المزدوجة وهى ليست كثيرة فى العبرية ، وعلامة المثنى فى العبرية هى ـַיִם ، وتستعمل التثنية فى الحالات الآتية :

١ ـ أسماء أعضاء الجسم المزدوجة :

עֵינַיִם عينان   **רַגְלַיִם** قدمان   **יָדַיִם** يدان

כַּפַּיִם كفان   **אָזְנַיִם** أذنان   **שְׂפָתַיִם** شفتان

בִּרְכַּיִם ركبتان   **לְחָיַיִם** وجنتان   **שׁוֹקַיִם** ساقان

קַרְסֻלַּיִם كاحلان

٢ ـ أسماء الآلات والملابس التى لاتأتى إلا مزدوجة :

מֹאזְנַיִם ميزان   **מִשְׁקָפַיִם** نظارة   **מִסְפָּרַיִם** مقص

מֶלְקָחַיִם كماشة   **מִכְנָסַיִם** بنطلون   **גַּרְבַּיִם** جورب

נַעֲלַיִם حذاء   **רֵחַיִם** رحى ، طاحونة

٣ ـ الأعداد المضاعفة وأسماء الزمن المزدوجة :

שְׁנַיִם اثنان   **שְׁתַּיִם** اثنان   **מָאתַיִם** مئتان

יוֹמַיִם يومان   **שְׁבוּעַיִם** أسبوعان   **חוֹדָשַׁיִם** شهران

שְׁעָתַיִם ساعتان   **שְׁנָתַיִם** سنتان   **אַלְפַּיִם** ألفان

٤ ـ الأشياء المضاعفة مرتين ، مثل : פַּעֲמַיִם مرتان

ـ هناك أسماء تأتى على صيغة المثنى مع أنها ليست مثنى :

מַיִם مياه   מִצְרַיִם مصر   יְרוּשָׁלַיִם القدس

שָׁמַיִם سماء   צָהֳרַיִם ظهر

ـ إذا أردنا الاتيان بالمثنى من أى كلمة لاتخضع لقواعد المثنى فإننا نضع لفظ שְׁנֵי قبل الجمع المذكر ولفظ שְׁתֵּי قبل الجمع المؤنث ثم نأتى بالكلمة فى حالة الجمع

שְׁנֵי יְלָדִים طفلان

שְׁתֵּי בָּנוֹת بنتان

ـ تأتى الصفة من الأسماء المثنه على صيغة الجمع .

עֵינַיִם יָפוֹת عينان جميلتان

יָדַיִם רַכּוֹת يدان رخوتان

ـ عند تثنية الاسم المؤنث المنتهى بعلامة التأنيث (ָה) يراعى قلب الهاء إلى تاء وتقصير حركة (ָ) إلى (ַ).

שָׂפָה شفة   שְׂפָתַיִם شفتان

שָׁעָה ساعة   שְׁעָתַיִם ساعتان

שָׁנָה سنة   שְׁנָתַיִם سنتان

ـ هناك أسماء تأتى على صيغة المثنى والجمع ، مثل :

שָׂפָה شفة   שְׂפָתַיִם شفتان   שְׂפוֹת شفاه

כָּתֵף كتف   כְּתֵפַיִם كتفان   כְּתֵפוֹת أكتاف

כָּנָף جناح   כְּנָפַיִם جناحان   כְּנָפוֹת أجنحة

ـ إذا أضيف اسم المثنى إلى اسم آخر ، تحذف منه الميم وتتحول الفتحة التى فى آخره إلى ـ י مثل : **עֵינַיִם** > **עֵינֵי הַבַּחוּרָה** عينا الفتاة

تدريب :

ترجم إلى العربية

עָבְרוּ שְׁנָתַיִם וְחוֹדָשַׁיִם

לַיֶּלֶד עֵינַיִם יָפוֹת, רַגְלַיִם קְטַנּוֹת

בַּשְּׁבוּעַיִם הָאֵלֶּה הָיִיתִי עָסוּק

ترجم إلى العبرية :

ـ يتكون منزلنا من طابقين ، وكل طابق من شقتين

ـ قضيت أسبوعين فى الأسكندرية ويومين فى القاهرة

ـ اشتريت أمس بنطلونا وحذاء

الجمع מִסְפָּר רַבִּים

الجمع هو ما دل على أكثر من واحد أو واحدة ، وهو نوعان : جمع مذكر وجمع مؤنث .

أولا الجمع المذكر : وعلامته هي . ים وتلحق بآخر المفرد ، مثل :

סוּס حصان סוּסִים

כּוֹכָב كوكب כּוֹכָבִים

ـ عند جمع الأسماء التي تنتهي بـ ֶה تحذف هذه النهاية و تضاف إليها نهاية الجمع .

מוֹרֶה مدرس מוֹרִים

חוֹלֶה مريض חוֹלִים

ـ الأسماء الثلاثية المنبورة الصدر (السيجولية) على وزن פֶּעֶל, פֵּעֶל, פַּעַל, פֹּעַל تجمع على وزن פְּעָלִים ، مثل :

סֵפֶר كتاب סְפָרִים

מֶלֶךְ ملك מְלָכִים

יַעַד غاية ، هدف יְעָדִים

מֵצַח جبهة מְצָחִים

ـ وتجمع على وزن פְּעָלִים أيضا الأسماء الثلاثية منبورة العجز التي يكون مفردها على وزن פָּעָל، مثل :

דָּבָר أمر ، شيء דְּבָרִים

מָשָׁל مثل מְשָׁלִים

חָכָם حكيم חֲכָמִים

ـ أما الاسم المفرد على وزن פָּעָל فيجمع على صيغة פְּעָלִים ، مثل :

שָׁקֵד هادئ ء שְׁקֵדִים هادئون

ـ الأسماء التى يكون مقطعها الأول محركا بالقامتس والمقطع الثانى محركا بأى حركة فإن حركة المقطع الأول تقصر إلى سكون متحرك عند الجمع :

נָדִיר نادر נְדִירִים

סָמוּךְ مجاور סְמוּכִים

גָּדוֹל كبير גְּדוֹלִים

זָקֵן شيخ זְקֵנִים

דָּבָר أمر ، شى ء דְּבָרִים

الجمع المؤنث :

يجمع الاسم المفرد المؤنث بإضافة וֹת على الاسם المفرد المؤنث إذا كان منتهيا بالعلامات ָה, ָת, ֶת وذلك بعد حذف علامة التأنيث ، مثل :

תְּמוּנָה صورة תְּמוּנוֹת

שַׁבָּת السبت שַׁבָּתוֹת

גְּבֶרֶת سيدة גְּבָרוֹת

ـ أما إذا كان المفرد ينتهى بإحدى العلامتين . ית, וּת فإن علامة الجمع المؤنث تصبح יוֹת.

סִפְרוּת أدب סִפְרוּיוֹת - שַׁגְרִירוּת سفارة שַׁגְרִירוּיוֹת

מְכוֹנִית سيارة מְכוֹנִיּוֹת - תּוֹכְנִית خطة ، برنامج תּוֹכְנִיּוֹת

ـ الأســماء المؤنثة التى تأتى فى حالة المفرد على وزن **פְּעָלָה** أو على وزن **פַּעְלָה**

فإن جمعها يأتى على وزن **פְּעָלוֹת** مثل :

שִׂמְלָה فستان **שְׂמָלוֹת** - **דִּמְעָה** دمعة **דְּמָעוֹת**

יַלְדָּה طفلة **יְלָדוֹת**

ـ تجمع الأسـماء السيجولية المؤنثة على صيغة **פְּעָלוֹת** ، مثل :

דֶּלֶת باب **דְּלָתוֹת** - **נֶפֶשׁ** نفس **נְפָשׁוֹת**

ملاحظات على الجمع :

ـ هناك أسـماء مذكرة تجمع جمع مؤنث ، مثل :

אָב أب **אָבוֹת** **שֵׁם** اسم **שֵׁמוֹת**

קוֹל صوت **קוֹלוֹת** **לוּחַ** لوحة **לוּחוֹת**

חֶשְׁבּוֹן حساب **חֶשְׁבּוֹנוֹת** **עוֹף** طائر **עוֹפוֹת**

שֻׁלְחָן منضدة **שֻׁלְחָנוֹת** **אוֹצָר** كنز **אוֹצָרוֹת**

מָקוֹר مصدر **מְקוֹרוֹת** **נֵר** شمعة **נֵרוֹת**

אָרוֹן دولاب **אֲרוֹנוֹת** **מָזוֹן** غذاء **מְזוֹנוֹת**

שִׁלְטוֹן سلطة **שִׁלְטוֹנוֹת** **קָרְבָּן** قربان **קָרְבָּנוֹת**

מָקוֹם مكان **מְקוֹמוֹת** **מַפְתֵּחַ** مفتاح **מַפְתְּחוֹת**

כּוֹחַ قوة **כּוֹחוֹת** **כִּסֵּא** كرسى **כִּסְאוֹת**

חֲלוֹם حلم **חֲלוֹמוֹת**

ـ هناك أسـماء مؤنثة تجمع جمع مذكر :

נְמָלָה نملة **נְמָלִים**. **יוֹנָה** حمامة **יוֹנִים**

דְבוֹרָה نحلة דְבוֹרִים. בֵּיצָה بيضة בֵּיצִים

פְּנִינָה جوهرة פְּנִינִים. אִשָּׁה امرأة נָשִׁים

מִלָּה كلمة מִלִּים . אֶבֶן حجر אֲבָנִים

צִפּוֹר عصفورة צִפּוֹרִים. עֵז عنزة עִזִּים

חִטָּה حنطة חִטִּים

ـ هناك أسماء تجمع على صيغتى المذكر والمؤنث ، مثل :

קֶבֶר قبر קְבָרִים > קְבָרוֹת

שָׁנָה سنة שָׁנִים > שָׁנוֹת

דוֹר جيل דוֹרִים > דוֹרוֹת

יַעַר غابة יְעָרִים > יְעָרוֹת

נָהָר نهر נְהָרִים > נְהָרוֹת

חַלּוֹן نافذة חַלּוֹנִים > חַלּוֹנוֹת

גְּבוּל حد גְּבוּלִים > גְּבוּלוֹת

ـ هناك أسماء لا تجمع مطلقا . مثل أسماء الأعلام وأسماء المعانى وأسماء الجنس ، مثل :

מֹשֶׁה موسى יָרֵחַ قمر יַיִן خمر צֹאן ضأن דְּבַשׁ عسل

קֹר برودة חֹם حرارة אָדָם إنسان זָהָב ذهب בַּרְזֶל حديد

קַיִץ صيف אָבִיב ربيع סְתָיו خريف חֹרֶף شتاء חָלָב حليب

כֶּסֶף فضة שֶׁמֶשׁ شمس

ـ هناك أسماء ترد فى صيغة الجمع فقط ولا مفرد لـها ، مثل :

פָּנִים وجه **חַיִּים** حياة

נְעוּרִים شباب **זְקוּנִים** شيخوخة

ـ هناك أسماء مذكرة ومؤنثة تجمع جمعا غير قياسى . مثل :

אָחוֹת أخت **אֲחָיוֹת** **בַּת** بنت **בָּנוֹת**

אִישׁ رجل **אֲנָשִׁים** **אִשָּׁה** امرأة **נָשִׁים**

בַּיִת بيت **בָּתִּים** **עִיר** مدينة **עָרִים**

יוֹם يوم **יָמִים** **רֶשֶׁת** شبكة **רְשָׁתוֹת**

אֵם أمهات **אִמָּהוֹת** **שׁוּק** سوق **שְׁוָקִים**

אוֹת علامة **אוֹתִיּוֹת**

ـ الأسماء المركبة من كلمتين لتفيد معنى كلمة واحدة ، مثل **בֵּית־סֵפֶר** مدرسة ، نجمع الاسم الأول فقط فتصبح كالتالى :**בָּתֵּי־סֵפֶר** مدارس .

בָּתֵּי־חוֹלִים مستشفيات

גַּנֵּי־יְלָדִים رياض أطفال

בָּתֵּי־זִקּוּק معامل تكرير

ـ الأسماء المثناه تبقى عند الجمع على صيغة المثنى ، مثل :

אַרְבַּע יָדַיִם أربع أيادى **שְׁלוֹשָׁה אוֹפַנַּיִם** ثلاث درجات

ـ تدريب : أكتب الجمل التالية فى صيغة الجمع

הַקּוֹנֶה מְשַׁלֵּם אֶת הַחֶשְׁבּוֹן
הָאִשָּׁה הַזֹּאת נֶחְמָדָה
הַמָּקוֹם הַזֶּה רָחוֹק
הַיַּלְדָּה לוֹבֶשֶׁת שִׂמְלָה לְבָנָה
בַּקָּהִיר יֵשׁ רְחוֹב עַתִּיק

الإضافة הַסְּמִיכוּת

تميـز العبرية بين صورتين للاسم وهما : عندما يكون مطلقا ؛ أى غير مضاف . وصـورتـه عـنـدمـا يـكون مضافا ؛ أى ملحقا به اسم آخر يتلوه ويكون مضافا إليه . وطـرفـا الإضافة هما المضاف הַנִּסְמָךְ والمضاف إليه הַסּוֹמֵךְ ، ولصياغة الإضافة فى العبرية طريقتان وهما :

١ ـ الطريقة المباشرة :

הַסּוֹמֵךְ שֶׁל

הַנִּסְמָךְ + הַסּוֹמֵךְ

مضاف نكرة – مضاف إليه معرفة

وتسمى الشرطة التى تقع بينهما باسم شرطة المقيف

٢ ـ الطريقة الثانية : باستخدام الأداة שֶׁל ، وتستخدم بصورتين

أ ـ الصورة الأولى :

הַנִּסְמָךְ + שֶׁל + הַסּוֹמֵךְ

مضاف معرفة + שֶׁל + مضاف إليه معرفة

ب ـ الصورة الثانية : استخدام الأداة שֶׁל + ضمير يعود على المضاف إليه :

הַנִּסְמָךְ + גוּף + שֶׁל + הַסּוֹמֵךְ

مضاف + ضمير يعود على المضاف إليه + + مضاف إليه معرفة

الطريقة الأولى ؛ المباشرة :

وهـى الـطريقة التى وردت فى عبرية العهد القديم ، وفيها يتم وضع شرطة المقيف بـين المـضـاف والمـضاف اليه مع تعريف المضاف اليه . مثل עֵט־הַתַּלְמִיד قلم

التلميذ . وتهمل العبرية الحديثة هذه الشرطة فى كثير من الأحيان

ـ هناك أسـماء ثابتة فى حركتها عند الإضافة ولايتغير شكلها ، مثل :

أ ـ الأسـماء السيجولية :

מֶלֶךְ מָרוֹקוֹ ملك المغرب דֶּגֶל מִצְרַיִם علم مصر

ب ـ الأسـماء التى تتكون من مقطع واحد مشكل بحركة غير القامتس :

קוֹל הַשָּׁלוֹם صوت السلام סוּס הָאִכָּר حصان الفلاح

קִיר הַבַּיִת حائط البيت עֵץ הַתַּפּוּזִים شجرة البرتقال

ـ وهناك أسـماء تتغير حركاتها عند الإضافة ومنها :

١ ـ الأسـماء التى تتكون من مقطع واحد مشكل بالقامتس ، حيث تقصر القامتس إلى باتح ، مثل :

יָד يد יַד הָאִישׁ يد الرجل

עָם شعب עַם מִצְרַיִם شعب مصر

ـ الـكلمات المكونة من مقطع واحد مشكل بالتسيرى فإنه يتحول إلى سيجول ، مثل:

בֵּן ابن > בֶּן דּוֹדִי

ـ الأسـماء على وزن פַּיִל تتحول إلى פֵּיל مثل :

בַּיִת بيت > בֵּית הַמִּשְׁפָּחָה بيت الأسرة

עַיִן عين > עֵין הַנֶּשֶׁר عين النسر

חַיִל سلاح > חֵיל הָאֲוִיר سلاح الطيران

ـ هناك أسـماء تتكون من مقطع واحد تلحق بها ياء عند الاضافة ، وهى :

אָב أب אָח أخ חָם حم פֶּה فم

אֲבִי־הַתַּלְמִיד أبو التلميذ

אֲחִיךָ הַקָּטָן أخوك الصغير

חֲמִי אֲחוֹתִי حموأختى

פִּי הַיֶּלֶד فم الطفل

- إذا كانت حركة المقطع الأول تسيرى أو قامتس تتحول إلى سكون متحرك ، وإذا كان المقطع الأول حرفا حلقيا مشكلا بالقامتس تقصر إلى حاطف باتح ، مثل :

מָקוֹם مكان מְקוֹם הַפְּגִישָׁה مكان اللقاء

לֵבָב قلب לְבַב הָאֵם قلب الأم

אָדוֹן سيد אֲדוֹן הָעוֹלָם سيد العالم

- إذا كان المقطع الأخير من الاسم مغلقا ومشكلا بالقامتس فإنها تحول إلى باتح، مثل :

הֵיכָל > הֵיכַל هيكل

מִשְׁפָּט > מִשְׁפַּט قضية ، جملة

- إذا كان المقطع الأخير من الاسم مغلقا ومشكلا بالتسيرى فتبقى التسيرى كما هى، إلا فى بعض الحالات القليلة ، مثل :

זָקֵן > זְקַן הָעִיר عجوز المدينة

- الاسم المفرد المؤنث المنتهى بالعلامة ָה عند الاضافة تتحول إلى ַת كما فى العربية :

מְכוֹנָה ماكينة > מְכוֹנַת תְּפִירָה ماكينة خياطة

פָּרָה بقرة > פָּרַת הָאִכָּר بقرة الفلاح

وإذا كانت الكلمة تنتهى بـ ָה فإنها تصبح ֶת :

מֶמְשָׁלָה حكومة > מֶמְשֶׁלֶת מַעֲבָר حكومة انتقالية

מִפְלָגָה حزب > מִפְלֶגֶת הַלִּכּוּד حزب الليكود

وتبقى الأسماء المنتهية بعلامات التأنيث (ַת, ִית, ֶת, ֶת , וּת)الأخرى بدون تغيير .

ـ عند اضافة الجمع المذكر فان الميم تحذف وتغير حركة الياء من ִי إلى ֵי .

תַּלְמִידֵי בֵּית הַסֵּפֶר تلاميذ المدرسة

وينتج عن حذف الميم وتغيير حركة ما قبل الياء تغيير فى تشكيل الكلمة ، على النحو التالى :

أ ـ كل اسم جمع مفرده مكون من مقطعين مشكلين بـ ֶ ֶ سيجول سيجول

فإنه فى الإضافة فى الجمع يحرك بـ ְ أى باتح سكون ، مثل :

יֶלֶד طفل >יְלָדִים أطفال > יַלְדֵי הַמִּשְׁפָּחָה أطفال العائلة

אֶבֶן حجر > אֲבָנִים أحجار > אַבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם أحجار القدس

ب ـ كل اسم جمع مفرده مكون من مقطعين مشكلين بـ ֵ ֶ تسيرى سيجول

فإنه فى الإضافة فى الجمع يحرك بـ ִ ְ أى حيرق سكون ، مثل :

סֵפֶר كتاب > סְפָרִים كتب > סִפְרֵי הַכִּתָּה كتب الفصل

עֵדֶר قطيع > עֲדָרִים قطعان > עֶדְרֵי הָרוֹעֶה قطعان الراعى

ـ عند إضافة الجمع المؤنث يطبق كل القواعد السابقة ، مثل :

שֵׁם اسم > שֵׁמוֹת > שְׁמוֹת أسماء

חֶרֶב سيف > חֲרָבוֹת > חַרְבוֹת سيوف

ـ أحيانا يأتى للمضاف إليه أكثر من مضاف ، مثل :

עוֹבְדֵי בָּתֵּי הַחוֹלִים عمال المستشفيات

מוֹרֵי בָּתֵּי הַסֵּפֶר مدرسو المدارس

ـ تكثر العبرية الحديثة من استخدام حرف اللام للإضافة ، مثل :

הַחוּג לַשָּׂפָה הָעִבְרִית قسم اللغة العبرية

הַמּוֹרֶה לַהִסְטוֹרְיָה مدرس التاريخ

الطريقة الثانية :: باستخدام الأداة שֶׁל ، وتصاغ بصورتين

الصورة الأولى :

وفيها نضع المضاف المعرفة ثم الأداة שֶׁל ثم المضاف إليه المعرفة.

وهذه الصورة ظهرت فى عبرية المشنا . وكلمة שֶׁל تعنى بالعربية خاص بـ ،تابع لـ ، الذى لـ .

הַבֵּן שֶׁל הַמֶּלֶךְ ابن الملك

הָאִשָּׁה שֶׁל פַּרְעֹה زوجة فرعون

הַנְּבִיאִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל أنبياء إسرائيل

הַמִּצְוֹות שֶׁל יְהוָה وصايا الرب

وباستخدام هذا الاسلوب لايحدث أى تغيير فى حركات المضاف والمضاف إليه .

الصورة الثانية : باستخدام الأداة שֶׁל + ضمير يعود على المضاف إليه :

وهـى صورة أكثر حداثة من الصورة السابقة وفيها نلحق بالمضاف ضمير يعود على المضاف إليه ويوافقه فى الجنس والعدد وترد أداة الإضافة بين المضاف والمضاف إليه،

مثل :

מוֹרוֹ שֶׁל הַתַּלְמִיד   مدرس التلميذ

תַּלְמִידָתָהּ שֶׁל הַכִּתָּה   تلميذة الفصل

דוֹדָם שֶׁל הַיְלָדִים   عم الأولاد

קוֹלָן שֶׁל הַנָּשִׁים   صوت النساء

تدريب : أضف الكلمة الأولى إلى الثانية بطرق الإضافة المختلفة :

וַעַד   חִנּוּךְ
שָׁבוּעַ   בְּרִיאוּת
נָשִׂיא   מְדִינָה
מְנוֹרָה   חֲנֻכָּה
תְּבוּאָה   שָׂדֶה
רַגְלַיִם   יֶלֶד
בְּגָדִים   עָשִׁיר

الصفة שֵׁם הַתֹּאַר

الـصـفـة : اسـم يـوضـح ماهية الموصوف ونوعيته. وتأتى الصفة بعد الموصوف ومـطـابـقـة لـه وتوافقه فى : أ ـ الجنس (التذكير والتأنيث) ، مثل : אִישׁ חָזָק رجل قوى ، תַּלְמִידָה חָרוּצָה تلميذة مجتهدة .

ب ـ فـى الـعـدد (الإفـراد والجـمـع) ، مـثـل : יֶלֶד טוֹב ولد طيب، יְלָדִים טוֹבִים أولاد طيبون ، יְלָדוֹת טוֹבוֹת بنات طيبات

ج ـ وفـى التـعـريـف والتـنـكير ، مثل : הַתַּלְמִיד הַטּוֹב וְהֶחָרוּץ التلميذ الـطـيـب الـمجتهد ، הַנַּעֲרָה הַנֶּאֱמָנָה الفتة المخلصة(الأمينة)، פֶּרַח לָבָן زهرة بيضاء

ـ إذا مـا كـانت الصفة لاسـمين اثنين أو أكثر أحدهم مؤنث فتأتى الصفة دائما فى صيغة جمع المذكر، مثل:

יֶלֶד וְיַלְדָּה טוֹבִים ولد وبنت طيبان

מוֹרִים,מוֹרוֹת וּמְחַנְּכוֹת חָרוּצִים مـعـلـمـون ومـعـلـمات ومربيات مجتهدون

ـ إذا كان الموصوف جمعا شاذا فإننا نأتى بالصفة مطابقة للمفرد ، مثل :

מִלִּים קָשׁוֹת كلمات صعبة ، אָבוֹת טוֹבִים آباء طيبون

ـ إذا كان الموصوف مثنى فإن الصفة تكون جمعا ، مثل :

עֵינַיִם יָפוֹת عينان جميلتان

أوزان الصفة

الوزن	المعنى	مفرد مذكر	مفرد مؤنث	جمع مذكر	جمع مؤنث
פָּעֵל	عجوز سعيد	זָקֵן שָׂמֵחַ	זְקֵנָה שְׂמֵחָה	זְקֵנִים שְׂמֵחִים	זְקֵנוֹת שְׂמֵחוֹת
פָּעֹל	أزرق أحمر	כָּחֹל אָדֹם	כְּחֻלָּה אֲדֻמָּה	כְּחֻלִּים אֲדֻמִּים	כְּחֻלּוֹת אֲדֻמּוֹת
פָּעוֹל	كبير بعيد	גָּדוֹל רָחוֹק	גְּדוֹלָה רְחוֹקָה	גְּדוֹלִים רְחוֹקִים	גְּדוֹלוֹת רְחוֹקוֹת
פָּעִיל	واضح غني	בָּהִיר עָשִׁיר	בְּהִירָה עֲשִׁירָה	בְּהִירִים עֲשִׁירִים	בְּהִירוֹת עֲשִׁירוֹת
פָּעָל	أبيض قوى صغير	לָבָן חָזָק קָטָן	לְבָנָה חֲזָקָה קְטַנָּה	לְבָנִים חֲזָקִים קְטַנִּים	לְבָנוֹת חֲזָקוֹת קְטַנּוֹת
פָּעוּל	مبارك	בָּרוּךְ	בְּרוּכָה	בְּרוּכִים	בְּרוּכוֹת
פַּעִיל	مرح	עַלִּיז	עַלִּיזָה	עַלִּיזִים	עַלִּיזוֹת
פַּל	بارد	קַר	קָרָה	קָרִים	קָרוֹת
מְפֻעָל	مهذب مشهور	מְנֻמָּס מְפֻרְסָם	מְנֻמֶּסֶת מְפֻרְסֶמֶת	מְנֻמָּסִים מְפֻרְסָמִים	מְנֻמָּסוֹת מְפֻרְסָמוֹת
פָּעֶה	جميل	יָפֶה	יָפָה	יָפִים	יָפוֹת
פָּעִי	نقى	נָקִי	נְקִיָּה	נְקִיִּים	נְקִיּוֹת

ـ إختر الإجابة الصحيحة

מְכוֹנִית __
הַתַּלְמִיד __ מְאֻשָּׁר
הַנָּשִׁים __ בְּרִיאוֹת
שִׁמְשׁוֹן הָרַג אֶת הָאַרְיֵה ____
רְחוֹבוֹת וּדְרָכִים ____
אוֹטוֹבּוּס,מְכוֹנִיּוֹת וְרַכֶּבֶת ____
(מְהִירִים,הַזְּרִיזוֹת, אֲרֻכִּים,הֶחָרוּץ, מְהִירָה, הֶחָזָק)

ـ ضع صفة مناسبة

יוֹסֵף וּבִנְיָמִין __
הַחֹרֶף __ וְהַקַּיִץ __
רָחֵל וְלֵאָה ____
קָהִיר עִיר ____

درجات الصفة : للصفة أربع درجات وهى :

١ ـ דַּרְגַּת הַפְּשִׁיטוּת (מַדְרֵגָה פְּשׁוּטָה)الدرجة البسيطة :

وهى الصفة التى تعقب الاسم الموصوف ، مثل :

הָעֵשֶׂב יָרֹק العشب أخضر הַבֵּיצָה לְבָנָה البيضة بيضاء

٢ ـ דַּרְגַּת הַשִּׁוְיוֹן (דַּרְגַּת הַדִּמְיוֹן, מַדְרֵגַת הַשִּׁוּוּי) درجة التشبيه أو المساواة :

وهى التى يتساوى فيها المشبه بالمشبه به فى صفة ما ، وأداة التشبيه هى حرف כּ الكاف. ويسمى كاف التشبيه .

הַלּוּחַ שָׁחוֹר כַּפֶּחָם السبورة سوداء كالفحم

הַפָּרָה אֲדֻמָּה כַּדָּם البقرة حمراء كالدم

בַּנָּהָר טוֹב לָדוּג כְּמוֹ בַּיָּם صيد النهر طيب كصيد البحر

لاحـظ أن علامة درجة التشبيه أو المساوة هى حرف الكاف כ ، وهو اختصار لكلمة כְּמוֹ التـى تـعـنى مثل ، ك ، شبيه، وإذا ما كانت الكلمة المشبه بها مبدو عة بحرف الباء ב أو اللام ל فإننا نضع كلمة כְּמוֹ كاملة كما فى المثال السابق.

٣ـ דַּרְגַּת הַיִּתְרוֹן (מַדְרֵגַת הַיִּתְרוֹן) درجة التفضيل:

وهى التى يتميز فيها المشبه عن المشبه به فى صفة ما، وعلامتها هى:

أـ حرف الميم מ ويوضع بعد الصفة ،

הַפִּיל חָזָק מֵהַנָּמֵר الفيل أقوى من النمر

סְדוֹם נְמוּכָה מִטְּבֶרְיָה منطقة سدوم منخفضة عن طبرية

ب : تـأتـى الـكلمة מֵאֲשֶׁר بدلا من حرف الميم إذا كانت الكلمة التى بعدها تبدأ بحرف الباء ב أو اللام ל ،

בַּקַּיִץ חַם מֵאֲשֶׁר בָּאָבִיב الصيف حار عن الربيع

ج ـ تستخدم أيضا كلمة יוֹתֵר التى تعنى جدا لدرجة التفضيل.

אָבִי גָּדוֹל יוֹתֵר מִדּוֹדִי أبى أكبر من عمى

٤ ـ דַּרְגַּת הַהַפְלָגָה (מַדְרֵגַת הַהַפְלָגָה) درجة المبالغة :

وتـفيد اتصاف الاسم بصفة بارزة عن غيره من الأسـماء المماثلة له ، وتصاغ درجة المبالغة بالطرق التالية :

أ ـ بتكرار الكلمة بعد جمعها :

מֶלֶךְ הַמְּלָכִים ملك الملوك שִׁיר הַשִּׁירִים نشيد الأناشيد

ب ـ بإضافة هاء التعريف إلى الصفة وحرف الباء إلى الاسم الثانى :

שְׁלֹמֹה הֶחָכָם בָּאֲנָשִׁים شلومو(سليمان) أحكم الرجال

רָחֵל הַיָּפָה בַּנָּשִׁים راحيل أجمل النساء

ج ـ بإضافة الصفة إلى الاسم نفسه، مثل :

יוֹנָתָן צְעִיר בָּנָיו שֶׁל מַתִּתְיָהוּ يوناتان أصغر أبناء متتياهو

חֲכַם הַמְּדִינָה حكيم الدولة

د ـ استخدام كلمة מִכֹּל (من كل)أو בְּכֹל بكل)

סְדוֹם מָקוֹם נָמוּךְ מִכֹּל منطقة سدوم أخفض المناطق

חסן הַנָּבוֹן בְּכֹל הַתַּלְמִידִים حسن أذكى التلاميذ

هـ ـ استخدام كلمة מְאֹד جدا

הָאִישׁ יוֹסֵף יָפֶה מְאֹד يوسف أجمل الرجال

و ـ استخدام كلمة הֲכִי الأكثر قبل الصفة

הַנַּעַר הֲכִי חָרוּץ الفتى الأكثر اجتهادا

ز ـ استخدام كلمة בְּיוֹתֵר الأكثر بعد الصفة

הַנָּמוּךְ בְּיוֹתֵר الأكثر قصرا، انخفاضا

تقوية الصفة وتخفيفها :

تقوى الصفة بإضافة النهاية ـָן، مثل :

עָצֵל > עַצְלָן كسلان

שַׁקָּר > שַׁקְרָן كذاب

רַשָּׁל > רַשְׁלָן مهمل

وتخفف الصفة بتكرار الحرفين الأخيرين منها، مثل :

כֶּלֶב كلب > כְּלַבְלָב كليب، كلب صغير

שָׁחוֹר أسود > שְׁחַרְחַר أسـمر ، ضارب إلى السمرة

الصفة النسبية (النسب)

مـن الخـصـائـص التـى تـلـحق الاسم فى العبرية النسب ، ويشبه النسب فى الـعـبـريـة نـظيره فى العربية .ويكون النسب بوضع ياء مكسور ما قبلها ִי بالنسبة للمفرد المذكر ، مثل : צִיּוֹן صهيون צִיּוֹנִי صهيونى ، יְהוּדִי يهودى

أمـا بـالـنـسـبـة لـلمؤنث فيكون إما بإضافة ִית أو ִיָּה مثل : יְהוּדִיָּה יְהוּדִית يهودية .

وإذا أريـد جمـع الاسـم المـنـسـوب تضاف إليه علامة الجمع المذكر فى حالة التذكير وعـلامـة الجـمـع المـؤنـث فـى حـالة التأنيث مسبوقة بياء ، مثل : יְהוּדִיִּים, יְהוּדִיּוֹת يهود ، يهوديات ، צִיּוֹנִים, צִיּוֹנִיּוֹת صهاينة,صهيونيات

- فى الاسم المفرد المؤنث المنتهى بـ ָה تقلب الـهاء ה إلى تاء ת ، مثل :

חֶבְרָה مجتمع

חֶבְרָתִי اجتماعى חֶבְרָתִית اجتماعية

חֶבְרָתִיִּים اجتماعيون חֶבְרָתִיּוֹת اجتماعيات

ويستثنى من هذه القاعدة بعض الكلمات منها :

כַּלְכָּלָה اقتصاد כַּלְכָּלִי - כַּלְכָּלִית - כַּלְכָּלִיִּים - כַּלְכָּלִיּוֹת

רְפוּאָה طب רְפוּאִי - רְפוּאִית - רְפוּאִיִּים - רְפוּאִיּוֹת

- الأسـماء المنتهية بـ ַיִם تسقط منها الميم عند مثل : מִצְרַיִם مصر

מִצְרִי مصرى מִצְרִית مصرية מִצְרִיִּים مصريون מִצְרִיּוֹת مصريات

- يمـكـن الاكتـفـاء بـيـاء واحـدة فـى الجـمع المذكر الموصوف بصفة نسبية ، فنقول

מִצְרִים بـدلا مـن מִצְרִיִּים وذلـك لتـخـفـيف النطق ، وهذا شائع فى العبرية الحديثة .

- هناك بعض الأسـماء لاتخضع لقاعدة معينة عند الإتيان بالصفة النسبية منها، مثل:

עִיר مدينة עִירוֹנִי - עִירוֹנִית - עִירוֹנִיִּים - עִירוֹנִיּוֹת

חוּץ صوت חִצוֹנִי - חִצוֹנִית - חִצוֹנִיִּים - חִצוֹנִיּוֹת

קוֹל خارج קוֹלָנִי - קוֹלָנִית - קוֹלָנִיִּים -קוֹלָנִיּוֹת

גּוּף جسد גּוּפָנִי - גּוּפָנִית - גּוּפָנִיִּים - גּוּפָנִיּוֹת

עִתּוֹן صحيفة עִתּוֹנָאִי

סְפּוֹרְט رياضة סְפּוֹרְטָאִי وأيضا סְפּוֹרְטִיבִי

- قـل فى العبرية الحديثة استخدام الصفة النسبية واستعيض عنها بإضافة الموصوف إلى الصفة ، مثل : انتصار مصر נִצָּחוֹן מִצְרַיִם بدلا من הַנִּצָּחוֹן הַמִּצְרִי الانتـصـار المـصرى ، ونقول עַם מִצְרַיִם شعب مصر بدلا من הָעָם הַמִּצְרִי الشعب المصرى.

والجدول التالي يبين بعض حالات الصفة النسبية :

الاسم	المفرد المذكر	المفرد المؤنث	الجمع المذكر	الجمع المؤنث
קוֹל	קוֹלָנִי	קוֹלָנִית	קוֹלָנִיִּים	קוֹלָנִיּוֹת
הַר	הֲרָרִי	הֲרָרִית	הֲרָרִיִּים	הֲרָרִיּוֹת
יְרוּשָׁלַיִם	יְרוּשַׁלְמִי	יְרוּשַׁלְמִית	יְרוּשַׁלְמִיִּים	יְרוּשַׁלְמִיּוֹת
עֲרָב	עֲרָבִי	עֲרָבִית	עֲרָבִיִּים	עֲרָבִיּוֹת
כְּפָר	כַּפְרִי	כַּפְרִית	כַּפְרִיִּים	כַּפְרִיּוֹת
רוּחַ	רוּחָנִי	רוּחָנִית	רוּחָנִיִּים	רוּחָנִיּוֹת
שֵׁם	שֵׁמִי	שֵׁמִית	שֵׁמִיִּים	שֵׁמִיּוֹת
חוּץ	חִצוֹנִי	חִצוֹנִית	חִצוֹנִיִּים	חִצוֹנִיּוֹת
תּוֹךְ	תִּיכוֹנִי	תִּיכוֹנִית	תִּיכוֹנִיִּים	תִּיכוֹנִיּוֹת
בַּיִן	בֵּינוֹנִי	בֵּינוֹנִית	בֵּינוֹנִיִּים	בֵּינוֹנִיּוֹת
עֵבֶר	עִבְרִי	עִבְרִית	עִבְרִיִּים	עִבְרִיּוֹת
שְׁוַיְץ	שְׁוֵיצָרִי	שְׁוֵיצָרִית	שְׁוֵיצָרִיִּים	שְׁוֵיצָרִיּוֹת
קֶדֶם	קַדְמוֹנִי	קַדְמוֹנִית	קַדְמוֹנִיִּים	קַדְמוֹנִיּוֹת
רֵיחַ	רֵיחָנִי	רֵיחָנִית	רֵיחָנִיִּים	רֵיחָנִיּוֹת
עִיר	עִירוֹנִי	עִירוֹנִית	עִירוֹנִיִּים	עִירוֹנִיּוֹת
יָפוֹ	יָפוֹנִי	יָפוֹנִית	יָפוֹנִיִּים	יָפוֹנִיּוֹת
עַזָּה	עַזָּתִי	עַזָּתִית	עַזָּתִיִּים	עַזָּתִיּוֹת
תּוֹרָה	תּוֹרָנִי	תּוֹרָנִית	תּוֹרָנִיִּים	תּוֹרָנִיּוֹת

الاستفهام כִּנּוּיֵי הַשְּׁאֵלָה

تحتوى العبرية على العديد من أدوات الاستفهام وهى :

מִי من ؟ . وتستخدم للسؤال عن العاقل ، مثل :

מִי אַתָּה? من أنت ؟ מִי זֶה? من هذا ؟

לָמָּה لماذا ؟ ويسأل بها عن السبب

לָמָּה אַתָּה בּוֹכֶה? لماذا تبكى ؟

מַדּוּעַ لماذا؟ للسؤال عن السبب والدافع

מַדּוּעַ קָנִיתָ הָעֵט הַזֶּה?

מָתַי متى ؟ وتستخدم للسؤال عن الزمان

מָתַי תִּסַּע? متى ستسافر ؟

אֵיפֹה أين ؟ ويسأل بها عن المكان

אֵיפֹה אַתָּה גָּר? أين تسكن ؟

לְאָן إلى أين ؟ وتستخدم للسؤال عن الوجهة المراد الذهاب إليها

לְאָן אַתָּה נוֹסֵעַ? إلى أين تسافر ؟

מֵאַיִן من أين ؟

מֵאַיִן אַתָּה? من أين أنت ؟

אֵיךְ كيف ؟ وتستخدم للسؤال عن الكيفية

אֵיךְ כּוֹתְבִים אֶת זֶה? كيف يكتبون ذلك ؟

כַּמָּה كم ؟ وتستخدم للسؤال عن العدد

כַּמָּה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ ? كم يوما فى الاسبوع ؟

הַאִם هل؟ والإجابة عليها بالنفى أو الايجاب

הַאִם אַתָּה חוֹלֶה? هل أنت مريض ؟

אֵי: أى ؟ وتكون متبوعة بـ זֶה إذا كان المستفهم عنه مذكرا أو זוֹ إذا كان المستفهم عنه مؤنثا، مثل:

בְּאֵיזֶה בֵּית־סֵפֶר אַתָּה؟ فى أى مدرسة أنت ؟

מַה ما ؟ ويستفهم بها عن غير العاقل ـ وتشكل الميم على النحو التالى :

أ ـ التشكل الأساسى للميم هو الباتح مع تشديد الحرف الأول من الكلمة التالية .

إذا دخلت على أى كلمة مبدؤة بأى حرف غير حلقى مع تشديد هذا الحرف

מַה שְּׁלוֹמְךָ? كيف حالك

ب ـ تشكل بالقامس إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف الألف والراء والعين غير المشكلين بالقامتس

מָה עוֹשִׂים הַיּוֹם? ماذا نفعل اليوم ؟

ج ـ تشكل بالسيجول عندما تدخل على كلمة مبدؤة بالعين أو الهاء أو الحاء المشكلين بالقامتس.

מֶה עָשָׂה הַיֶּלֶד? ماذا فعل الولد ؟

ـ يلاحظ أنها تشكل بنفس تشكيل هاء التعريف تماما .

هاء الاستفهام ה׳ הַשְּׁאֵלָה

تستخدم العبرية حرف الهاء للاستفهام وهى تقابل همزة الاستفهام فى العربية .

وهى تشكل على النحو التالى :

أ ـ التشكيل الأساسى لها هو الحاطف باتح ֲ .

הֲשָׁמַרְתָּ אֶת הַפַּרְדֵּס? هل حرست البستان ؟

ب ـ تشكل بالباتح ـַ فقط إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف ساكن أو على كلمة مبدوءة بحرف حلقى (**א, ה, ח, ע**)غير مشكل بالقامتس .

הַלְמַדְתֶּם? هل درستم ؟

הַאִם אַתָּה נוֹסֵעַ? هل أنت مسافر ؟

הַאֵלֵךְ? هل أذهب ؟

ج ـ تشكل بالسيجول ـֶ إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف حلقى **א, ה, ח, ע** مشكل بالقامتس ـָ ،مثل :

הֶעָשִׂיתָ אֶת זֹאת? هل فعلت هذا ؟

ملحوظة :

ـ الإجابة على السؤال المبدؤ بهاء الاستفهام يكون بنعم **כֵּן** أو لا **לֹא** لأن معناها هل .

ـ بعد هاء الاستفهام تحذف الشدة من حروف بجد كفت **בגד כפת** ، وتنطق نطقا خفيفا ، مثل:

הֲכָתַבְתָּ אֶת שִׁעוּרֶיךָ? هل كتبت دروسك ؟

ـ قل استخدام هاء الاستفهام فى العبرية الحديثة ، ويكثر استخدام الأداة **הַאִם** (بمعنى هل)بدلا منها .

الضمائر הַכִּנּוּיִים

الضمير هو اسم وضع ليدل على المتكلم

ينقسم الضمير فى العبرية إلى قسمين : بارز בּוֹלֵט و مستتر נִסְתָּר

والبارز هو الظاهر فى النطق وينقسم إلى قسمين :

أ ـ منفصل מְבֻדָּל وهو مستقل فى النطق ولا يتصل بغيره مثل : הוּא هو .

ب ـ متصل מְחֻבָּר وهو ما اتصل بغيره ، ولم يستقل بالنطق ، مثل : فى נוּ

كلمة כָּתַבְנוּ كتبنا

أما الضمير المستتر فهو ماليس له صورة فى النطق ويلحظ من الكلام ، مثل :

שְׁמֹר אֶת הַגַּן > أى שְׁמֹר אַתָּה

احرس الحديقة ، أى احرس أنت

تقسيم الضمير المنفصل :

تنقسم الضمائر المنفصلة إلى ضمائر رفع وضمائر نصب :

١ ـ ضمائر الرفع المنفصلة وهى الضمائر الشخصية

אֲנִי	أنا	אֲנַחְנוּ	نحن
אַתָּה	أنت	אַתֶּם	أنتم
אַתְּ	أنت	אַתֶּן	أنتن
הוּא	هو	הֵם	هم
הִיא	هى	הֵן	هن

لاحظ ما يلى:

ـ وجدت فى العهد القديم صيغة أخرى لضمير المفرد المتكلم هى אָנֹכִי

ـ وجدت فى المشنا والتلمود صيغة أخرى لضمير المتكلمين وهى אָנוּ ، وهناك صيغة ثالثة وهى أقل استخدام من الصيغتين الاخريين وهى נַחְנוּ

ـ لايوجد فى العبرية ضمير للمثنى ، ولكن تستخدم ضمائر الجمع بنوعيها بدلا منه

ـ نجد أن التاء فى ضمائر المخاطب المفرد والجمع مشددة وذلك عوضا عن حذف النون التى هى من أصل الكلمة .

٢ ـ ضمائر النصب المنفصلة : وضمير النصب المنفصل فى العبرية هو אוֹת ويقابل فى العربية ضمير النصب إياى ، ويصرف على النحو التالى

אוֹתִי إياى אוֹתָנוּ إيانا

אוֹתְךָ إياك אֶתְכֶם إياكم

אוֹתָךְ إياك אֶתְכֶן إياكن

אוֹתוֹ إياه אוֹתָם إياهم

אוֹתָהּ إياها אוֹתָן إياهن

ـ الضمائر المتصلة :

وتنقسم إلى ثلاثة أقسام : وهى

١ ـ ضمائر الرفع المتصلة : وهى الضمائر التى تلحق بالفعل أثناء تصريفه وهى :

الفعل	المعنى	الضمير	الفعل	المعنى	الضمير
שָׁמַרְתִּי	حرست	תִּי	שָׁמַרְנוּ	حرسنا	נוּ
שָׁמַרְתָּ	حرست	תָּ	שְׁמַרְתֶּם	حرستم	תֶּם
שָׁמַרְתְּ	حرست	תְּ	שְׁמַרְתֶּן	حرستن	תֶּן
שָׁמַר	حرس		שָׁמְרוּ	حرسوا	וּ

שָׁמְרָה حرست ה   שָׁמְרוּ حرسوا וּ

٢ ـ ضمائر النصب المتصلة: وهى الضمائر التى تلحق بالفعل وتقع فى معنى المفعول به ، مثل:

שְׁמָרַנִי حرسنى נִי   שְׁמָרַנוּ حرسنا נוּ

שְׁמָרְךָ حرسك ךָ   שְׁמַרְכֶם حرسكم כֶם

שְׁמָרֵךְ حرسك ךְ   שְׁמַרְכֶן حرسكن כֶן

שְׁמָרוֹ حرسه וֹ   שְׁמָרָם حرسهم ם

שְׁמָרָה حرسها ה   שְׁמָרָן حرسهن ן

٣ ـ الضمائر التى تلحق بالاسم :

تختلف الضمائر التى تتصل بالأسماء باختلاف صيغة الاسم من حيث العدد .

فهناك صيغة ضمائر خاصة بالمفرد ، وأخرى خاصة بالمثنى والجمع.

الضمائر المتصلة بالاسم المفرد: الضمائر المتصلة بالجمع والمثنى .

الضمائر المتصلة	بالمفرد	مفرد مذكر דוֹד عم	مفرد مؤنث דוֹדָה عمة	الضمائر المتصلة بالجمع	جمع مذكر סוּסִים أحصنة	جمع مؤنث סוּסוֹת أفراس
متكلم	ִי	דוֹדִי	דוֹדָתִי	ַי	סוּסַי	סוּסוֹתַי
مخاطب	ְךָ	דוֹדְךָ	דוֹדָתְךָ	ֶיךָ	סוּסֶיךָ	סוּסוֹתֶיךָ
مخاطبة	ֵךְ	דוֹדֵךְ	דוֹדָתֵךְ	ַיִךְ	סוּסַיִךְ	סוּסוֹתַיִךְ
غائب	וֹ	דוֹדוֹ	דוֹדָתוֹ	ָיו	סוּסָיו	סוּסוֹתָיו

غائبة	ָה	דוֹדָהּ	דוֹדָתָהּ	ֶיהָ	סוּסֶיהָ	סוּסוֹתֶיהָ
متكلمون	ֵנוּ	דוֹדֵנוּ	דוֹדָתֵנוּ	ֵינוּ	סוּסֵינוּ	סוּסוֹתֵינוּ
مخاطبون	ְכֶם	דוֹדְכֶם	דוֹדַתְכֶם	ֵיכֶם	סוּסֵיכֶם	סוּסוֹתֵיכֶם
مخاطبات	ְכֶן	דוֹדְכֶן	דוֹדַתְכֶן	ֵיכֶן	סוּסֵיכֶן	סוּסוֹתֵיכֶן
غائبون	ָם	דוֹדָם	דוֹדָתָם	ֵיהֶם	סוּסֵיהֶם	סוּסוֹתֵיהֶם
غائبات	ָן	דוֹדָן	דוֹדָתָן	ֵיהֶן	סוּסֵיהֶן	סוּסוֹתֵיהֶן

عند اتصال الاسم المفرد المذكر بالضمائر يتغير تشكيل بعض الكلمات (انظر قواعد تغيير الحركات عند الإضافة) مثل **מָקוֹם** > **מְקוֹם** > **מְקוֹמִי** ، ولايحدث تغيير للبعض الآخر ، مثل ، **עַם** > **עַמִּי** , **שִׁיר** > **שִׁירִי**

- عند إلحاق الضمائر بالاسم المفرد المذكر المنتهى بالعلامة ֶה فإن هذه النهاية تحذف عند التصريف ، مثل : **מוֹרֶה** > **מוֹרִי**

- عند إسناد الاسم المفرد المؤنث المنتهى بـ ָה فإن الهاء تقلب إلى تاء ثم تضاف الضمائر . وبالنسبة للاسماء المؤنثة التى تنتهى بغير العلامة السابقة فتضاف اليها الضمائر دون تغيير .

- عند اتصال الضمائر بالجمع المذكر تحذف الميم .

- عند تصريف الاسم الجمع المؤنث مع الضمائر تظل علامة الجمع المؤنث ثابتة وتلحق بها الضمائر .

اتصال الضمائر بالحروف والظروف

عند إسناد حروف الجر وظروف المكان فى العبرية فإن بعضها يتصل بضمائر المفرد بينما يتصل بعضها الآخر بضمائر الجمع .

ومن الذى يتصل بضمائر المفرد ما يلى :

בּ ب ، **לְ** ل ، **עִם** مع ، **אֵת** مع ، **שֶׁל** الذى لـ(ملك) ، **אֵצֶל** لدى

בִּי	לִי	עִמִּי	אִתִּי	שֶׁלִּי	אֶצְלִי
בְּךָ	לְךָ	עִמְּךָ	אִתְּךָ	שֶׁלְּךָ	אֶצְלְךָ
בָּךְ	לָךְ	עִמָּךְ	אִתָּךְ	שֶׁלָּךְ	אֶצְלָךְ
בּוֹ	לוֹ	עִמּוֹ	אִתּוֹ	שֶׁלּוֹ	אֶצְלוֹ
בָּהּ	לָהּ	עִמָּהּ	אִתָּהּ	שֶׁלָּהּ	אֶצְלָהּ
בָּנוּ	לָנוּ	עִמָּנוּ	אִתָּנוּ	שֶׁלָּנוּ	אֶצְלֵנוּ
בָּכֶם	לָכֶם	עִמָּכֶם	אִתְּכֶם	שֶׁלְּכֶם	אֶצְלְכֶם
בָּכֶן	לָכֶן	עִמָּכֶן	אִתְּכֶן	שֶׁלְּכֶן	אֶצְלְכֶן
בָּם	לָהֶם	עִמָּם	אִתָּם	שֶׁלָּם	אֶצְלָם
בָּן	לָהֶן	עִמָּן	אִתָּן	שֶׁלָּן	אֶצְלָן

وهناك حروف وظروف تعامل معاملة الجمع عند الإضافة منها ما يلى :

אֶל إلى ، עַל على ، תַּחַת تحت ، לִפְנֵי قبل ، אַחַר بعد

אֵלַי	עָלַי	תַּחְתַּי	לְפָנַי	אַחֲרַי
אֵלֶיךָ	עָלֶיךָ	תַּחְתֶּיךָ	לְפָנֶיךָ	אַחֲרֶיךָ
אֵלַיִךְ	עָלַיִךְ	תַּחְתַּיִךְ	לְפָנַיִךְ	אַחֲרַיִךְ
אֵלָיו	עָלָיו	תַּחְתָּיו	לְפָנָיו	אַחֲרָיו
אֵלֶיהָ	עָלֶיהָ	תַּחְתֶּיהָ	לְפָנֶיהָ	אַחֲרֶיהָ
אֵלֵינוּ	עָלֵינוּ	תַּחְתֵּינוּ	לְפָנֵינוּ	אַחֲרֵינוּ
אֲלֵיכֶם	עֲלֵיכֶם	תַּחְתֵּיכֶם	לִפְנֵיכֶם	אַחֲרֵיכֶם
אֲלֵיכֶן	עֲלֵיכֶן	תַּחְתֵּיכֶן	לִפְנֵיכֶן	אַחֲרֵיכֶן
אֲלֵיהֶם	עֲלֵיהֶם	תַּחְתֵּיהֶם	לִפְנֵיהֶם	אַחֲרֵיהֶם
אֲלֵיהֶן	עֲלֵיהֶן	תַּחְתֵּיהֶן	לִפְנֵיהֶן	אַחֲרֵיהֶן

وهناك مجموعة من الحروف والظروف والأدوات يختلف شكلها تماما فى حالة إضافتها للضمائر المتصلة منها ما يلى :

כְּמוֹ مثل، מִן من ، אֵין ليس ، עוֹד ما زال .

כָּמוֹנִי	מִמֶּנִּי	אֵינֶנִּי	עוֹדֶנִּי	יֶשְׁנִי
כָּמוֹךָ	מִמְּךָ	אֵינְךָ	עוֹדְךָ	יֶשְׁךָ
כָּמוֹךְ	מִמֵּךְ	אֵינֵךְ	עוֹדֵךְ	יֶשְׁנֵךְ
כָּמוֹהוּ	מִמֶּנּוּ	אֵינוֹ - אֵינֶנּוּ	עוֹדֶנּוּ	יֶשְׁנוֹ

כָּמוֹהָ	מִמֶּנָּה	אֵינָהּ־ אֵינֶנָּה	עוֹדֶנָּה	יֶשְׁנָהּ
כָּמוֹנוּ	מִמֶּנּוּ	אֵינֶנּוּ	עוֹדֶנּוּ	יֶשְׁנֶנּוּ
כְּמוֹכֶם	מִכֶּם	אֵינְכֶם	עוֹדְכֶם	יֶשְׁכֶם
כָּמוֹכֶן	מִכֶּן	אֵינְכֶן	עוֹדְכֶן	יֶשְׁכֶן
כְּמוֹהֶם	מֵהֶם	אֵינָם	עוֹדָם	יֶשְׁנָם
כְּמוֹהֶן	מֵהֶן	אֵינָן	עוֹדָן	יֶשְׁנָן

العدد שֵׁם הַמִּסְפָּר

ينقسم العدد فى العبرية إلى ثلاثة أقسام وهى : מִסְפָּר יְסוֹדִי عدد أساسى ومִסְפָּר סִדּוּרִי عدد ترتيبى ومִסְפָּר חֶלְקִי عدد كسرى .

١ ـ العدد الأساسى :

وهذه الأعداد شبيهة بالأعداد فى العربية حيث إن لها صيغتين للأعداد من ١ : ١٩ ، صيغة مذكرة وصيغة مؤنثة. كما أن فيها العددان ١ ، ٢ يوافقان المعدود من حيث التذكير والتأنيث . بينما الأعداد من (٣ ـ ١٠) ومن (١٣ ـ ١٩) تأتى مخالفة من حيث التذكير والتأنيث . كما يأتى العدد على صورتين إحداهما مطلقة ، والأخرى مضافة، العدد ١٠ يكون على عكس المعدود إذا كان مفردا ، ويوافقه إذا كان مركبا .

مطلق مذكر	مضاف مذكر	المعنى	مطلق مؤنث	مضاف مؤنث	المعنى
אֶחָד	אַחַד	واحد	אַחַת	אַחַת	واحدة
שְׁנַיִם	שְׁנֵי	اثنان	שְׁתַּיִם	שְׁתֵּי	اثنتان
שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשֶׁת	ثلاثة	שָׁלֹשׁ	שְׁלֹשׁ	ثلاث
אַרְבָּעָה	אַרְבַּעַת	أربعة	אַרְבַּע	אַרְבַּע	أربع
חֲמִשָּׁה	חֲמֵשֶׁת	خمسة	חָמֵשׁ	חֲמֵשׁ	خمس
שִׁשָּׁה	שֵׁשֶׁת	ستة	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	ست
שִׁבְעָה	שִׁבְעַת	سبعة	שֶׁבַע	שְׁבַע	سبع

שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנַת	ثمانية	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה	ثماني
תִּשְׁעָה	תִּשְׁעַת	تسعة	תֵּשַׁע	תְּשַׁע	تسع
עֲשָׂרָה	עֲשֶׂרֶת	عشرة	עֶשֶׂר	עֶשֶׂר	عشر

أمثلة :

אִישׁ אֶחָד رجل واحد

אִשָּׁה אַחַת امرأة واحدة

חֲמִשָּׁה יְלָדִים خمسة أولاد

שֶׁבַע בָּנוֹת سبع بنات

وفى حالة الإضافة : שְׁלֹשֶׁת הַסְּפָרִים الكتب الثلاثة

אַרְבַּע הַמַּחְבָּרוֹת الكراسات الأربع

الأعداد المركبة : وهى من ١١ ـ ١٩ .

مع المذكر	المعنى	مع المؤنث	المعنى
אַחַד־עָשָׂר	أحد عشر	אַחַת־עֶשְׂרֵה	احدى عشرة
שְׁנֵים־עָשָׂר	اثنا عشر	שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה	اثنتا عشرة
שְׁלֹשָׁה־עָשָׂר	ثلاثة عشر	שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה	ثلاث عشرة
אַרְבָּעָה־עָשָׂר	أربعة عشر	אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה	أربع عشرة
חֲמִשָּׁה־עָשָׂר	خمسة عشر	חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה	خمسة عشر ة

שִׁשָּׁה־עָשָׂר	ستة عشر	שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה	ست عشرة
שִׁבְעָה־עָשָׂר	سبعة عشر	שְׁבַע־עֶשְׂרֵה	سبع عشرة
שְׁמוֹנָה־עָשָׂר	ثمانية عشر	שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה	ثماني عشرة
תִּשְׁעָה־עָשָׂר	تسعة عشر	תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה	تسع عشرة

ونلحظ من الجدول السابق ما يلى :

- وضع كلمة עָשָׂר مع العدد الذى يأتى مع المذكر وكلمة עֶשְׂרֵה مع العدد الذى يأتى مع المؤنث،

אַחַד־עָשָׂר תַּלְמִידִים أحد عشر تلميذا

אַחַת־עֶשְׂרֵה תַּלְמִידוֹת إحدى عشرة تلميذة

שִׁבְעָה־עָשָׂר סְפָרִים سبعة عشر كتابا

תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה מַחְבָּרוֹת تسع عشرة كراسة

ألفاظ العقود :

أمـا ألـفاظ العقود فلها صيغة واحدة (صيغة جمع المذكر) سواء كان المعدود مذكرا أم مؤنثا.

עֶשְׂרִים, שְׁלֹשִׁים, אַרְבָּעִים, חֲמִשִּׁים, שִׁשִּׁים, שִׁבְעִים, שְׁמוֹנִים, תִּשְׁעִים

وعـنـد تـركـيب العدد من العقود والآحاد ، أى من ٢١ إلى ٢٩ ، تعطف الآحاد على ألفاظ العقود ، ويراعى جنس المعدود من حيث التذكير والتأنيث :

עֶשְׂרִים וְאֶחָד פִּילִים واحد وعشرون فيلا

עֶשְׂרִים וְאַחַת עָרִים إحدى وعشرون مدينة

עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רוֹעִים أربعة وعشرون راعيا

עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע פָּרוֹתأربع وعشرون بقرة

المئات والآلاف :

لا يختلف العدد مائة والعدد ألف مع المعدود . ويأتى منهما المثنى والجمع :

מֵאָה مائة מָאתַיִם مائتان

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ثلاث مئات

אֶלֶף ألف אַלְפַּיִם ألفان

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים ثلاثة آلاف

רְבָבָה , עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים عشرة آلاف

מִלְיוֹן مليون

يـأتـى المعدود فى صيغة الجمع مع الأعداد من ٣ إلى ١٠ ، كما يأتى المعدود فى صيغة الجـمـع مـع الأعداد من ١١ إلى ما لانهاية .ماعدا أسـماء الزمان والأوزان والمقاييس والعملات فإنها تأتى فى صيغة المفرد ، مثل :

שִׁשִּׁים שֶׁקֶל ستون شيكلا

ـ عـنـد كتـابـة الأعداد الكبيرة تكتب الآلاف ثم المئات ثم العشرات وأخيرا الآحاد مسبوقة بواو العطف ، مثل

אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת תִּשְׁעִים וְשֵׁשׁ ١٩٩٦

שְׁבַע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם ٧٣٢

ـ إذا أردنا مضاعفة العدد نضع قبله كلمةפִּי مثل :

פִּי שְׁלֹשָׁה ثلاثة أضعاف

פִּי שִׁבְעָה سبعة أضعاف

العدد الترتيبى :

يدل العدد الترتيبى على ترتيب الأسماء المعدودة بالنسبة لما قبلها وما بعدها. والعدد الترتيبى مثل الصفة النسبية يأتى بعد الاسم ويتبعه فى التذكير والتأنيث ، والإفراد والجمع ، والتعريف والتنكير. ويشتق العدد الترتيبى من العدد الأساسى على النحو التالى :

مفرد مذكر	المعنى	مفرد مؤنث	المعنى
רִאשׁוֹן	أول	רִאשׁוֹנָה	أولى
שֵׁנִי	ثانى	שְׁנִיָּה	ثانية
שְׁלִישִׁי	ثالث	שְׁלִישִׁית	ثالثة
רְבִיעִי	رابع	רְבִיעִית	رابعة
חֲמִישִׁי	خامس	חֲמִישִׁית	خامسة
שִׁשִּׁי	سادس	שִׁשִּׁית	سادسة
שְׁבִיעִי	سابع	שְׁבִיעִית	سابعة
שְׁמִינִי	ثامن	שְׁמִינִית	ثامنة
תְּשִׁיעִי	تاسع	תְּשִׁיעִית	تاسعة
עֲשִׂירִי	عاشر	עֲשִׂירִית	عاشرة

ـ لاتأتى أعداد ترتيبية خاصة بعد العدد عشرة ، لكن يؤتى بالأعداد الأصلية المعرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود ، مثل :

הַשָּׁנָה הָאַרְבַּע-עֶשְׂרֵה العام الرابع عشر

הַיּוֹם הַשְּׁלֹשִׁים اليوم الثلاثين

ـ فى إحصاء أيام الشهر نستخدم العدد الأساسى بدلاً من العدد الترتيبى مثل :

בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ الأول من الشهر

בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ الخامس من الشهر

وعندما نذكر اسم الشهر نضع العدد مع حرف النسب בּ مثل :

תִּשְׁעָה בְּמָארס التاسع من شهر مارس

עֲשָׂרָה בְּמַאי العاشر من شهر مايو

ـ يستخدم العدد الترتيبى لتسمية أيام الأسبوع ، ما عدا يوم السبت ، فنقول :

רִאשׁוֹן الأحد

שֵׁנִי الأثنين

שְׁלִישִׁי الثلاثاء

רְבִיעִי الأربعاء

חֲמִישִׁי الخميس

שִׁשִּׁי الجمعة

שַׁבָּת السبت

الأعداد الجزئية ، الكسر.

تصاغ الكسور فى العبرية غالبا من مؤنث العدد الترتيبى

الكسر	المعنى
חֵצִי , חֲצִי	نصف

שְׁלִישׁ, שְׁלִישִׁית	ثلث
שְׁנֵי שְׁלִישִׁים	ثلثان
רֶבַע, רְבִיעִית	ربع
שְׁלֹשָׁה רְבָעִים	ثلاثة أرباع
חֲמִישִׁית	خمس
שִׁשִּׁית	سدس
שְׁבִיעִית	سبع
שְׁמִינִית	ثمن
תְּשִׁיעִית	تسع
עֲשִׂירִית	عشر
מֵאִית (אֶחָד מִמֵּאָה)	١/١٠٠
אַלְפִּית	١/١٠٠٠
רְבָבִית	١/١٠٠٠٠

ـ ليس هناك كسر خاص بعد "العشر" وإذا أريد التعبير عن الكسور نستخدم العدد مع إضافة كلمة **חֵלֶק** جزء

חֵלֶק הַשְּׁלֹשִׁים = ١/٣٠

أو باستخدام كلمة **מִן** من مثل :

אֶחָד מִשִּׁשִּׁים= ١/٦٠

ـ علامات الجمع والطرح والضرب والقسمة :

(+) פְּלוּס, וְעוֹד علامة الجمع (زائد)

(-) מִינוּס, פָּחוֹת علامة الطرح (ناقص)

(×) כָּפוּל علامة الضرب (فى)

(÷) לְחַלֵּק לְ علامة القسمة (على)

(=) הֵם, שָׁוֶה يساوى

ـ تستخدم الحروف الأبجدية للتعبير عن الأرقام على النحو التالى :

א=١ ב=٢ ג=٣ ד=٤ ה=٥ ו=٦ ז=٧ ח=٨ ט=٩ י=١٠

כ=٢٠ ל=٣٠ מ=٤٠ נ=٥٠ ס=٦٠ ע=٧٠ פ=٨٠ צ=٩٠ ק=١٠٠

ר=٢٠٠ ש=٣٠٠ ת=٤٠٠

ويتم تكوين كل الأرقام من الحروف ، فعلى سبيل المثال :

י״א=١١ ، כ״ט=٢٩ ، ת״ק=٥٠٠ ، ת״ש=٧٠٠

ويلاحظ أن العددين ١٥ و١٦ يكتبان هكذا ט״ו وט״ז بدلا من י״ה وי״ו وفعل اليهود ذلك لأن هذين الرقمين يشتملان فى الأساس على أحرف اسم الإله يهوه יהוה .

وأحيانا يرمز إلى الآلاف بالأعداد الأحادية مع وضع شرطة على يسارها أو نقطة ، مثل א׳ أو א˙ وتعنى ١٠٠٠

ـ وعند قراءة التقويم بالسنين نلاحظ إضافة العدد ١٢٤٠ إلى ناتج الحروف المكتوبة . فمثلا سنة

תש״ם = ת ٤٠٠ + ש ٣٠٠ + ם ٤٠

المجموع ٧٤٠ + ١٢٤٠ فيكون العام هو ١٩٨٠.

وسنة תשמ״ג = ת ٤٠٠ + ש ٣٠٠ + מ ٤٠ + ג ٣

الـمجموع ٧٤٣ + ١٢٤٠ فيكون العام ١٩٨٣ .

تدريب:أكتب الأرقام بالحروف والمقابل لـها بالأبجدية.

בְּשָׁנָה 4 תְּקוּפוֹת, אוֹ 12 חֹדֶשׁ.בְּכָל תְּקוּפָה 3 חֳדָשִׁים.בשנה 365 יָמִים.
בְּכָל חֹדֶשׁ 30 אוֹ 31 יוֹם. הַיּוֹם כּוֹלֵל 24 שָׁעוֹת. בְּכָל שָׁעָה 60 דָקָה. וּבְכָל דָקָה שְׁנִיָּה.
הוּא נוֹלַד בשנת 1969.

ترجم ما يلى :

خمسة وسبعون كتابا

ست وخمسون كراسة

ثلاثة عشر تلميذا

إحدى وعشرون امرأة

اليوم السابع عشر

الأعوام الأولى

ـ ترجم وأكتب بالأبجدية العبرية .

١٩٩٠

١٠ = ٧ +٣

٣٠-٣ = ٢٧

٥× ٤ = ٢٠

מבחן

1- סמן את סוג ההברות :

פַּלָּח הָלַךְ אֶל שׁוּק , קָנָה שָׁם שִׁשָּׁה חֲמוֹרִים וְנָהַג אוֹתָם אֶל בֵּיתוֹ

בַּדֶּרֶךְ יָגַע הַפַּלָּח וְרָכַב עַל אֶחָד הַחֲמוֹרִים

הוּא סָפַר אֶת חֲמוֹרָיו. הִנֵּה רַק חֲמִשָּׁה חֲמוֹרִים לְפָנָיו תַּחַת הַשִּׁשָּׁה

סָפַר אוֹתָם שֵׁנִית וּשְׁלִישִׁית וּבְכָל פַּעַם שָׁכַח אֶת הֶחָמוֹר אֲשֶׁר

הוּא רוֹכֵב עָלָיו . תָּמַהּ מְאֹד וְהָיָה הַדָּבָר בְּעֵינָיו לְפֶלֶא גָּדוֹל

2 - סמן את סוג הדגש במלים הבאות :

- מַה־טּוֹב - שִׁגָּעוֹן - נַזֶּלֶת - הַקַּלֶּטֶת - הַיּוֹם - כַּכֶּלֶב - אַתְּ

- בַּמִּטָּה - מִלָּה - מִשָּׁם - כֶּסֶף - תְּרוּפָה - כֻּתֹּנֶת - בִּלְבֵּל .

3 - סמן את סוג השוא :

קָטַלְתְּ - עֲבוֹדָה - אֱמֶת - זְמַן - אַנְגְּלִית - מִתְפַּלְּלִים - תִּקְרָה .

חִזְקוּ - אֳנִיָּה - אֱמֶת - חֲלוֹם - מִתְפַּלְּלִים - סַפְסָל - דֶּרֶךְ.

5- תרגם לעברית :

- أنا طالب فى الجامعة – فى الأسبوع القادم سيصل سائحون من لندن .

- كيف الحـــال ؟ – على مــا يرام – الطالبـــة تحـــب العبرية .

מבחן

1- סמן את סוג ההברות :

מַפְתֵּחַ - מִדְרָכָה - בִּלְבּוּל - מִשְׁפָּחוֹת - דְּבָרִים - יְאוֹר - וָתִיק .

2- נקד את ה הידיעה:

הָהֵם - הָאָרֶץ - הַיְתוֹמִים - הֶהֶדֵק - הֶחָסִיד - הָעֲדִין - הָעָצְמָה

החָמוֹר - הֶהָרוּג - הַמְשׁוֹרֵר - התִּיק - ההוֹצָאָה - החָג.

3 - סמן את סוג השוא :

יִבְכֶּה - נִרְאֶה - אֱמֶת - פֹּה - אַנְגְּלִית - מִתְפַּלְּלִים - קָטַלְתְּ .

בְּנִי - אֳנִיָּה - אֱמֶת - חֲלוֹם - יִגְלֶה - סַפְסַל - דֶּרֶךְ.

4 - סמן את סוג הדגש :

גִּנָּה - חַזָּן - צַדִּיק - אֲדָמָה - מִטָּה - נַזֶּלֶת - הַקַּלֶּטֶת - הַיּוֹם

5- תרגם לעברית :

١-غادر القطـــار المحطـــة .

٢- العالـــم العربـــى كـــبير .

٣- ينزل المطر من السمـــاء .

٤- يتحكم الإنسان فى خمس حواس .

٥- الرياض مـــدينة جميلـــة .

٦- أنـــا أحـــب الجمـــال .

٧- أنا أتعلمَ قواعد اللغة العبرية .

מבחן

הכנס את ה השאלה:

?- חֲזַרְתֶּם אֶתְמוֹל ? - - שְׁכַחְתֶּם ? - חַיָּט הוּא ?- הוֹלֵךְ - אָכְלוּ
אֲכַלְתֶּם עֲנָבִים הַיּוֹם- חָלָב שָׁתִיתָ אוֹ מַיִם ? - עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלָה ?

הכנס כנוי רמז מתאים:

- מַדּוּעַ .... אַתָּה עָצוּב?.
- הַחַלּוֹן ...... חָדָשׁ , הַדֶּלֶת ...... יְשָׁנָה.
- כְּלֵי הַנֶּשֶׁק .... חֲדִישִׁים.
- הָאִישׁ ....עוֹמֵד שָׁם תַּחַת הָעֵץ.

נקד את מלות היחס:

- טִיַּלְנוּ בִּרְחוֹב יָפֶה.
- הוּא מֵרוּסְיָה , וְהִיא מֵאַמֶרִיקָה.
- הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם בִּשְׁכוּנָה חֲדָשָׁה.
- אִמִּי אוֹהֶבֶת לֶאֱכֹל בְּמִסְעָדוֹת יְקָרוֹת גָּמָל (ו) פִּירָמִידוֹת
- בָּאתֶם לָעִיר בַּזְּמַן טוֹב

נקד את וו החבור:

- סָאמִי תַּלְמִיד טוֹב (ו) לוֹמֵד יוֹם (ו)לַיְלָה .
- יֵשׁ (ו) יֵשׁ גִּיר בַּכִּתָּה -קָנִיתִי כַּרְטִיס הלוך: (ו)שׁוּב
- אֲנִי מְדַבֵּר עִבְרִית (ו) עֲרָבִית - אֹזֶן (ו) פֶּה
- סְפָרִים (ו) מַחְבָּרוֹת

מִבְחָן

1-הסבר את נקוד ה הידיעה במלים הבאות : .

. הָאָרֶץ -הָאָב - הַדָּם - הֶחָכְמָה - הָהָר- הַחַיִּים - הֶחָלָל - הַיְּהוּדִי

2- הכנס(בכלם) על המלים הבאות :

כְּתִיבָה -שִׁגָּעוֹן - נַזֶּלֶת - מְדִינוֹת הָעוֹלָם- הַיּוֹם- הַקַּלֶּטֶת - -
סְפָרִים - הָרַקְדָנִים - שָׁעָה עֶשֶׂר - אֲרִי - אֱמֶת - הַיְלָדִים-הָעִיר

3- נקד את ו החבור:

פֹּה וְשָׁם - בָּשָׂר וָדָם- לֹא וָלֹא - יוֹשֵׁב ואוֹכֵל - הַמְּדִינוֹת וְהָעוֹלָם
פֶּרַח וָוֶרֶד - אַתָּה וַאֲנִי - הַבָּנָה וִידִיעָה - הַסּוּס קָפַץ וָרָץ .

4- כתב את המשפטים ברבים :

- מָה אַתָּה עוֹשֶׂה - הַיַּלְדָּה הָלְכָה אֶל בֵּיתָהּ - רְחוֹב עַתִּיק בְּקָהִיר
- הָאִישׁ שָׁאַל אֶת הַיֶּלֶד: בֶּן כַּמָּה הוּא - גַּרְתִּי בְּמָלוֹן מְצֻיָּן
הַסְּפַרְעוֹלֶה כֶּסֶף רַב - הַתַּלְמִיד עָנָה תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה עַל כָּל שְׁאֵלָה

5- הכנס מלות רמז:

- .... חֲמוֹר , ... כַּלְבָּה .
- הַגְּדִי .... גָּדוֹל , הַכֶּבֶשׂ .... קָטָן .

מִבְחָן

• כתב את הנקבה של המלים הבאות :

מְדַבֵּר - אָב - אִישׁ - אַתֶּם - קָטָן -פּוֹעֵל - עֶבֶד - חֲמוֹר

• נטה את השמות הבאים בכנויים :

תַּלְמִידוֹת - בָּנוֹת - עָרִים - עָקֵב - אָב - קֵץ - מוֹרָה

• כתב בסמיכות :

- (מִשְׁפָּחָה) מְחֻמּוּד. - (בַּיִת) הַנָּשִׂיא
- (אַרְמוֹן) מֶלֶךְ - (אֲרוּחָה) הָעֶרֶב

• הכנס כנוי רמז מתאים :

- הָרְחוֹבוֹת ...... רְחוֹקִים . הַבַּת .... יוֹשֶׁבֶת שָׁם
- .... מַחְבָּרוֹת זוֹלוֹת .

• עשה כנדרש בין הסוגרים :

- הַיֶּלֶד הַהוּא חָרוּץ (כתב בנקבה)
- הַתַּלְמִידוֹת יוֹצְאוֹת .. בֵּית־הַסֵּפֶר (הכנס מלת יחס)
- הָעָם הִבִּיעַ אֶת הָרָצוֹן שֶׁלּוֹ . (נקד ה הידיעה)
- הַסְּטוּדֶנְטִים .... חֲרוּצִים מְאֹד . (הכנס כנוי רמז)
- הָאֵם חִבְּקָה אֶת הַתִּנּוֹק . (כתב ברבים)
- הָאָתוֹן אִטִּית מְאֹד . (כתב במין זכר)
- הָאָב בָּא מְאֻחָר . (כתב בנקבה)

מבחן

• הפך את המשפטים הבאים מזכר לנקבה :

- אִישׁ זָקֵן הוֹלֵךְ עִם מַקֵל .
- אַבָּא קָנָה לִי מַתָּנָה .
- אָחִי לוֹמֵד בַּחוּג לַשָּׂפָה הָעִבְרִית .
- הָאִישׁ חָזַר עָיֵף מֵהָעֲבוֹדָה .
- הַבֵּן לֹא חָזַר הַבַּיְתָה .
- אָחִי הַקָּטָן בּוֹכֶה .

• כתב את המספרים במלים :

(10) נָשִׁים -- (3) דְלָתוֹת -- (6) גְבָעוֹת -- (2) כּוֹבָעִים

הַסִּפּוּר ה (16) -- הַיֶּלֶד ה (1) -- (7) בָּתֵּי־קוֹלְנוֹעַ -- דֶּלֶת (1)

4/3 שָׁנָה -- ה (21) בְּאוֹגוּסְט -- ה (5) בְּיוּלִי

• נקד את ה הידיעה :

הָאֵם- ההָר - החָג - האָרֶץ - העָנָן - החֲבֵרִים - העֲנָבִים - העֵגֶל

• כתב את הסמיכות בלי (של) :

- הַיָּדַיִים שֶׁל הַיֶּלֶד נְקִיִּים .
- הַיָּדַיִם שֶׁל הַפּוֹעֵל מְלֻכְלָכִים .

הַדִּקְדּוּק שֶׁל הָעִבְרִית קַל מְאֹד.

• נטה את השמות הבאים בכנויים :

בַּחוּרוֹת - אִשָּׁה - חָם - זַיִת - עָם .

• הכנס שם תואר מתאים :

- הַחַיֶּלֶת הַזֹּאת ....
- בְּנוֹת הֶחָכָם ....
- פִּי הַכַּד ....
- הַמַּלְאָךְ ....

• כתב את שם היחס :

פָּרָס - מָרוֹקוֹ - סַעוּדְיָה - מִצְרַיִם - קוֹל - תֵּל אָבִיב - מַדָּע

• כתב את המשפטים ברבים :

- בָּאוּלָם הַזֶּה יֵשׁ תְּמוּנָה .
- הַמָּקוֹם הַזֶּה רָחוֹק .
- אֲנִי לוֹמֵד דָּבָר חָדָשׁ .
- הַיַּלְדָּה לוֹבֶשֶׁת שִׂמְלָה לְבָנָה .
- לַגְּבֶרֶת הַזֹּאת יֵשׁ מְכוֹנִית חֲדָשָׁה .
- הַתַּלְמִיד עָנָה תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה עַל כָּל הַשְּׁאֵלוֹת .

• סמן את סוג השוא:

הִסְתַּדְּרוּת - קְרִיאָה - גַּנְבֶם - תִכְתְּבוּ - קְטַלְתֶּם - עֲמַדְתֶּם

الفعل הַפֹּעַל

الـفـعـل : هـو مـا دل عـلى حدث مقترن بزمن معين ، وينقسم الفعل من حيث الزمن إلى :

أ ـ الماضي זְמַן עָבָר : وهـو يـعبر عن حدث وقع قبل التكلم ، مثل : כָּתַב كتب، לָמַד درس ، לָבַשׁ لبس

ب ـ الحاضر זְמַן הֹוֶה(בֵּינוֹנִי): وهو يعبر عن حدث يقع أثناء التكلم، ويـستخدم اسم الفاعل للتعبير عن هذا الزمن ، ويطلق عليه أيضا الزمن الحالى مثل: אֲנִי כּוֹתֵב أكتب ، אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים نتعلم

ج ـ المستقبل זְמַן עָתִיד : وهـو يـعبر عن حدث سيقع فى المستقبل بعد التـكـلـم، ويقابل فى العربية من حيث الصيغة والبناء زمن المضارع ومن حيث المـعـنـى يـقـابـل المـستقبل ، مثل : אֶכְתֹּב سأكتب، אֶלְמַד سأدرس، תִּלְבְּשׁוּ سترتدون .

د ـ الأمر צִוּוּי : وعلى الرغم من أن العديد يرى أنه يعبر عن زمن، فإنه فى الـواقـع لـيـس زمنا ، بل إسلوب للتعبير عن المستقبل ، ويطلب به حدوث شئ بعد زمن التكلم ، مثل : כְּתֹב اكتب، לְמַד ادرس

وينقسم الفعل من حيث مفعوله إلى :

أ ـ الـلازم פֹּעַל עוֹמֵד : وهـو الـذى يكتفى بفاعله ولايحتاج إلى مفعول به ، مثل: עָמַד وقف ، יָרַד نزل ، שָׁכַב نام ، בָּכָה بكى ، הַיֶּלֶד בָּכָה بكى الولد

ب ـ المتعدى פֹּעַל יוֹצֵא :وهو الذى لا يكتفى بفاعله ويحتاج إلى مفعول به

واحداًو أكثر، مثل :שָׁמַר حرس ، פָּתַח فتح ، לָמַד درس

אַחְמַד אָכַל אֶת הַבָּשָׂר أكل أحمد اللحم

הֶעֱבַרְתִּי אֶת הָאִישׁ הַזָּקֵן אֶת הַכְּבִישׁ

جعلت الرجل العجوز يعبر الطريق

ـ وينقسم الفعل من حيث تركيبه إلى :

أ ـ المجرد הַקַּל : هو ما كانت جميع حروفه أصليه ، وينقسم المجرد إلى :

ـ مجرد ثلاثى : وهو الفعل المكون من ثلاثة حروف أصلية ، مثل : שָׁמַע سمع

ـ مجرد رباعى : وهو الفعل المكون من أربعة حروف أصلية ، مثل : תִּרְגֵּם ترجم، שִׁחְרֵר حرر

ب ـ المزيد הַנּוֹסָף: هو ما زيد فيه حرف أو أكثر على حروفه الأصلية وينقسم إلى:

ـ مزيد ثلاثى : وهو ما زيد فيه حرف على أصله الثلاثى ، مثل נִשְׁבַּר انكسر ، أو حرفين مثل : הֶאֱכִיל أطعم ، أو ثلاثة حروف مثل : הִתְלַמֵּד تعلم ، وهنا الفعل مزيد بالهاء والتاء وتضعيف الميم (وهى عين الفعل)

ـ مزيد رباعى: وهو ما زيد فيه حرفان عن أصله الرباعى ، مثل: הִשְׁתַּחְרֵר تحرر ، הִתְגַּלְגֵּל تدحرج .

وينبغى الإشارة إلى أنه ليس من الضرورى أن يكون لكل مجرد مزيد أو أن يكون لكل مزيد مجرد مستعمل ، بل يمكن أن يكون هناك فعل مجرد ولايستعمل منه المزيد أو العكس .

صيغ الفعل גִּזְרוֹת הַפֹּעַל

١ ـ الفعل السالم גִּזְרוֹת הַשְּׁלֵמִים : وهو ما خلت حروفه الأصلية من حروف العلة א, ה, ו, י ومن التضعيف ، مثل : סָפַר عد ، שָׁמַר حرس

أنواعه :

أ ـ سالم من حروف الحلق שְׁלֵמִים(טהוֹרִים) ، مثل : רָשַׁם دون

ب ـ سالم فاؤه حرف حلقى שְׁלֵמִים "פ" גְּרוֹנִית (שפ"ג) ، مثل : עָמַדوقف ، חָזַר عاد

ج ـ سالم عينه حرف حلقى שְׁלֵמִים "ע" גְּרוֹנִית (שע"ג) ، مثل : צָחַק ضحك ، צָעַק صرخ

د ـ سالم لامه حرف حلقى שְׁלֵמִים "ל" גְּרוֹנִית (של"ג) ، مثل : תָּמַהּ اندهش .

هـ ـ الرباعى ، مثل דִּרְדֵּר تدهور

و ـ الخماسى ، مثل חֲמַרְמֵר أحمر

٢ ـ الفعل الناقص גִּזְרוֹת הַחֲסֵרִים : والفعل الناقص هو الذى يفقد من جذره أثناء تصريفه حرفا من الحروف ، والأفعال الناقصة فى العبرية هى:

أ ـ الأفعال التى فاؤها نون חֲסֵרֵי פ"נ ، مثل : נָפַל سقط ، נָתַן أعطى

ب ـ الأفعال التى فاؤها ياء חֲסֵרֵי פ"י مثل :יָשַׁב جلس ، יָצַת أشعل

٣ ـ الأفعال المضعفة גִּזְרוֹת הַכְּפוּלִים חע"ע : وهى الأفعال التى يكون عينها ولامها من جنس واحد، مثل : מָדַד قاس، סָבַב لف ، אָרַר لعن

٤ ـ الأفعال المعتلة גִּזְרוֹת הַנָּחִים (הַנֶּאֱלָמִים) : وهى الأفعال التى

يـكـون أحـد حروفها الأصلية حرف علة ، ويحذف نطقا أو كتابة، ولا يعوض عنه بالتشديد ، وهى :

أ ـ معتلة الفاء بالألف נָחֵי פ״א ، مثل : אָמַר قال

ب ـ معتلة الفاء بالـهاء נָחֵי פ״ה ، مثل : הָלַךְ ذهب

ج ـ معتلة الفاء بالياء נָחֵי פ״י ، مثل : יָשַׁב جلس

د ـ معتلة العين بالواو נָחֵי ע״ו ، مثل : קָם (קוּם) قام

هـ ـ معتلة العين بالياء נָחֵי ע״י ، مثل : שָׁר (שִׁיר) غنى

و ـ معتلة اللام بالألف נָחֵי ל״א ، مثل : מָצָא وجد

ز ـ معتلة اللام بالـهاء נָחֵי ל״ה ، مثل : קָנָה اشترى

٥ ـ الأفـعـال المـركـبـة גְּזָרוֹת הַמֻּרְכָּבִים : وهـى الأفـعـال التى تجمع بين صـيـغتين من الصيغ السابقة وهى تقابل اللفيف المفروق و المقرون فى العربية، وتنقسم إلى :

أ ـ معتلة الفاء واللام ، مثل : יָצָא خرج ، אָבָה شاء

ب ـ معتلة العين واللام ، مثل : בָּא جاء ، שָׁוָה ساوى

أوزان الفعل :בִּנְיָנֵי הַפּעַל

أوزان الفعل فى العبرية سبعة ، وهى :

١ ـ الـوزن الـمجرد أو البسيط קַל : وهو ما ليس فيه حروف زائدة ، ويدل على المعنى البسيط ، والثلاثى الـمجرد له ثلاث صور فى الماضى وهى : פָּעַל، مثل כָּתַב وهـى الـصـيـغـة الأكثر انتشارا و פָּעֵל ، مثل כָּבֵד ثقل ، و פָּעֹל، مثل

קָטֹן صغر ،

٢ ـ وزن נִפְעַל: ويـصـاغ بزيادة حرف نون المـحركة بالكسرة القصيرة ، ويقابل صيـغـة انفعل فى العربية .ويفيد هذا الوزن معنى المبنى للمجهول مثل נִשְׁבַּר إنـكـسر. كما يفيد معنى الفعل الـمجرد مثل נִלְחַם حارب ، נִכְנַס دخل.كما يفيد المطاوعة مثل נִשְׁמַר حفظ نفسه .

٣ ـ وزن פִּעֵל : وهـو يـصـاغ بتـضـعيف عين الفعل، ويدل على التعدية ، كما يشير إلى الإكثار والمبالغة ويقابل فى العربية وزن فَعَّل ، مثل : לִמֵּד علّم

٤ ـ وزن פֻּעַל : وهـو صـيـغة البناء للمجهول للوزن السابق ، ويقابل وزن فُعِّل فى العربية ، مثل : לֻמַּד عُلم، כֻּתַּב كُتب .

٥ ـ وزن הִפְעִיל : ويصاغ بإضافة الـ ה كسابقة والـ י كداخلة بين عين الفعل ولامـه، ويفيد هذا الوزن معنى التعدية والسببية والمبالغة والتجريد، ويقابل وزن أفعل فى العربية مثل : הִכְתִּיב أملى ، הִלְבִּישׁ ألبس ، הִבִּיט نظر

٦ ـ وزن הֻפְעַל : وهـوصيغة المبنى للمجهول للوزن السابق ويقابل صيغة أُفعِل فى العربية، مثل : הֻכְרַז أُعلن

٧ ـ وزن הִתְפַּעֵל : ويـصـاغ بزيادة הת فى أوله وتشديد عين الفعل، ويفيد هذا الوزن معنى المطاوعة والـمجهول كما يعطى المعنى مجردا ويقابل صيغة افتعل فى العربية : הִתְרַחֵק تباعد ، הִתְיַתֵּם تيتم .

تصريف الأفعال السالمة נְטִיַּת הַשְּׁלֵמִים

أولا : الأفعال السالمة من حروف الحلق שְׁלֵמִים טְהוֹרִים:

الوزن المجرد קַל :

الزمن الماضى : يوجد ثلاث صور فى الماضى وهى : פָּעַל وפָּעֵל وפָּעֹל :

تصريف الصورة الأولى פָּעַל :

ولهذه الصورة صيغتان فى المستقبل صيغة الفعل المتعدى المضموم العين وصيغة الفعل اللازم المفتوح العين ،

الفعل المتعدى المضموم العين : تصريف الفعل סָגַר أغلق

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	סָגַרְתִּי	אֶסְגֹּר	
אַתָּה	סָגַרְתָּ	תִּסְגֹּר	סְגֹר
אַתְּ	סָגַרְתְּ	תִּסְגְּרִי	סִגְרִי
הוּא	סָגַר	יִסְגֹּר	
הִיא	סָגְרָה	תִּסְגֹּר	
אֲנַחְנוּ	סָגַרְנוּ	נִסְגֹּר	
אַתֶּם	סְגַרְתֶּם	תִּסְגְּרוּ	סִגְרוּ
אַתֶּן	סְגַרְתֶּן	תִּסְגֹּרְנָה	סְגֹרְנָה
הֵם	סָגְרוּ	יִסְגְּרוּ	
הֵן	סָגְרוּ	תִּסְגֹּרְנָה	

الزمن الحالى (اسم الفاعل)

مفرد مذكر סוֹגֵר جمع مذكر סוֹגְרִים

مفرد مؤنث סוֹגֶרֶת (סוֹגְרָה) جمع مؤنث סוֹגְרוֹת

اسم المفعول

مفرد مذكر סָגוּר جمع مذكر סְגוּרִים

مفرد مؤنث סְגוּרָה جمع مؤنث סְגוּרוֹת

المصادر :

المصدر هو ما دل على حدث مجرد من الزمان والمكان ، وهو أصل الفعل وجميع مشتقاته.

المطلق סָגוֹר المضاف סְגוֹר ، المصدراللامى לִסְגוֹר

الاسم المشتق : סְגִירָה

الفعل اللازم المفتوح العين فى المستقبل : לָמַד درس

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	לָמַדְתִּי	אֶלְמַד	
אַתָּה	לָמַדְתָּ	תִּלְמַד	לְמַד
אַתְּ	לָמַדְתְּ	תִּלְמְדִי	לִמְדִי
הוּא	לָמַד	יִלְמַד	
הִיא	לָמְדָה	תִּלְמַד	
אֲנַחְנוּ	לָמַדְנוּ	נִלְמַד	
אַתֶּם	לְמַדְתֶּם	תִּלְמְדוּ	לִמְדוּ
אַתֶּן	לְמַדְתֶּן	תִּלְמַדְנָה	לְמַדְנָה
הֵם	לָמְדוּ	יִלְמְדוּ	
הֵן	לָמְדוּ	תִּלְמַדְנָה	

ملاحظات :

ـ تأتى الأفعال اللازمة مفتوحة العين فى المستقبل ، وكذلك الأفعال المتعدية التى عينها أو لامها حرفا حلقيا

ـ لايختلف الفعل المفتوح العين عن الفعل المضموم العين إلا فى المستقبل فقط أما باقى التصريفات فلا يوجد فرق :

تصريف صورة **פָּעֵל** : الفعل **כָּבֵד** ثقل

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	כָּבַדְתִּי	אֶכְבַּד	
אַתָּה	כָּבַדְתָּ	תִּכְבַּד	כְּבַד
אַתְּ	כָּבַדְתְּ	תִּכְבְּדִי	כִּבְדִי
הוּא	כָּבֵד	יִכְבַּד	
הִיא	כָּבְדָה	תִּכְבַּד	
אֲנַחְנוּ	כָּבַדְנוּ	נִכְבַּד	
אַתֶּם	כְּבַדְתֶּם	תִּכְבְּדוּ	כִּבְדוּ
אַתֶּן	כְּבַדְתֶּן	תִּכְבַּדְנָה	כְּבַדְנָה
הֵם	כָּבְדוּ	יִכְבְּדוּ	
הֵן	כָּבְדוּ	תִּכְבַּדְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر **כָּבֵד** جمع مذكر **כְּבֵדִים**

مفرد مؤنث **כְּבֵדָה** جمع مؤنث **כְּבֵדוֹת**

المصادر :

المطلق **כָּבוֹד** المضاف **כְּבוֹד** ، المصدراللامى **לִכְבּוֹד**

الاسم المشتق : **כְּבִידָה**

تصريف صورة **פָּעֹל** : الفعل **קָטֹן** صغر

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	קָטֹנְתִּי	אֶקְטַן	
אַתָּה	קָטֹנְתָּ	תִּקְטַן	קְטַן
אַתְּ	קָטֹנְתְּ	תִּקְטְנִי	קִטְנִי
הוּא	קָטֹן	יִקְטַן	
הִיא	קָטְנָה	תִּקְטַן	
אֲנַחְנוּ	קָטֹנּוּ	נִקְטַן	
אַתֶּם	קְטָנְתֶּם	תִּקְטְנוּ	קִטְנוּ
אַתֶּן	קְטָנְתֶּן	תִּקְטַנָּה	קְטַנָּה
הֵם	קָטְנוּ	יִקְטְנוּ	
הֵן	קָטְנוּ	תִּקְטַנָּה	

اسم الفاعل :

مفرد مذكر **קָטֹן** جمع مذكر **קְטַנִּים**

مفرد مؤنث **קְטַנָּה** جمع مؤنث **קְטַנּוֹת**

المصادر :

المطلق **קָטֹן** المضاف **קְטֹן** ، المصدراللامى **לִקְטֹן**

الاسم المشتق : **קְטִינָה**

ملاحظات :

ملاحظات على الماضى :

ـ تشكل فاء الفعل بالقامص مع جميع الضمائر ماعدا المخاطبين والمخاطبات حيث تشكل بالسكون

ـ تشكل عين الفعل بالباتح فى تصريف صورة פָּעַל مع جميع الضمائر باستثناء ضمائر : الغائبة والغائبين والغائبات فتشكل بالسكون . وتشكل عين الفعل فى صورة פָּעֵל بالتسيرى مع ضمير الغائب.

وتشكل عين الفعل بالحولم قاطن فى صورة פָּעֹל مع جميع الضمائر ماعدا ضمير المخاطبين والمخاطبات حيث تتحول الحولم قطان إلى قامتس حاطوف (قاطن).

ـ عندما تكون لام الفعل نونا وتكون ساكنة سكونا تاما قبل اللاحقة נוּ (ضمير المتكلمين) فإنها تدغم فيها ويعوض عن ذلك بالتشديد الثقيل مثلما فى קָטַנּוּ:

ـ إذا كانت لام الفعل تاء وتكون ساكنة سكونا تاما فإنها تدغم فى اللواحق ويعوض، عن ذلك بالتشديد الثقيل مثل الفعل כָּרַת قطع ، כָּרַתִּי قطعت .

ملاحظات على المستقبل :

ـ تقابل صيغة المستقبل فى العبرية صيغة المضارعة فى العربية ، وهى تقابل حروف المضارعة العربية أنيت א נ י ת وتأتى كسوابق ، كما أن هناك مجموعة من اللواحق تجمع فى كلمة י ו נ ה .

ـ تشكل حروف الاستقبال كلها بالحيرق ماعدا الألف فتشكل بالسيجول

ـ تشكل فاء الفعل مع جميع الضمائر بالشفا (السكون)

ـ يأتى المستقبل على صيغة יִפְעֹל (أى مضموم العين)مع الأفعال المتعدية من صورة פָּעַל وعلى صيغة יִפְעַל (أى مفتوح العين) مع الأفعال اللازمة من صورة פָּעַל ومع كل الأفعال التى عينها أو لامها حرفا حلقيا، ومع صورتى פָּעֵל وפָּעֹל، وتتحول الباتح والحولم قاطن إلى سكون خاصة مع النهايتين ִי وּ .

ملاحظات على الأمر :

- يأتى الأمر مع ضمائر الخطاب فقط ، ويصاغ من المستقبل بعد حذف حروف الاستقبال (المضارعة)

- تشكل فاء الفعل بالحيرق فى حالتى المخاطبة والمخاطبين وذلك عوضا عن السكون لتعذر التقاء ساكنان أول الكلمة .

ملاحظات على الزمن الحالى (اسم الفاعل) :

- يأتى الزمن الحالى أو اسم الفاعل من صورة **פָּעַל** على صيغة **פּוֹעֵל** وهو الأكثر شيوعا فى العبرية ويأتى من صورتى **פָּעֵל** و**פָּעֹל** على وزن الماضى .

ملاحظات على اسم المفعول :

- يأتى اسم المفعول من صورة **פָּעַל** على صيغة **פָּעוּל** وهى الصيغة الوحيدة من الوزن الأول ، ولايأتى من صورتى **פָּעֵל** و**פָּעֹל** اسم مفعول فى هذا الوزن.

ملاحظات على المصدر والاسم المشتق:

- يأتى المصدر المطلق على وزن **פָּעוֹל** والمصدر المضاف على وزن **פְּעֹל**، وإذا سبقه حرف نسب يشكل حرف النسب بالحيرق وهذا ما نلحظه فى المصدر اللامى، حيث يأتى المصدر اللامى على وزن **לִפְעֹל** .

- المصدر اللامى ما هو إلا مصدر مضاف ألحقت به اللام وهو ليس صيغة منفصلة، ويذكر فى التصريفات لكثرة استخدامه فى العبرية

- الاسم المشتق من هذا الوزن يأنى على صيغة **פְּעִילָה** ، وهو أحد أوزان المصادر التى تستخدم بكثرة فى العبرية الحديثة.

وزن נִפְעַל : تصريف الفعل נִכְנַס دخل

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	נִכְנַסְתִּי	אֶכָּנֵס	
אַתָּה	נִכְנַסְתָּ	תִּכָּנֵס	הִכָּנֵס
אַתְּ	נִכְנַסְתְּ	תִּכָּנְסִי	הִכָּנְסִי
הוּא	נִכְנַס	יִכָּנֵס	
הִיא	נִכְנְסָה	תִּכָּנֵס	
אֲנַחְנוּ	נִכְנַסְנוּ	נִכָּנֵס	
אַתֶּם	נִכְנַסְתֶּם	תִּכָּנְסוּ	הִכָּנְסוּ
אַתֶּן	נִכְנַסְתֶּן	תִּכָּנַסְנָה	הִכָּנַסְנָה
הֵם	נִכְנְסוּ	יִכָּנְסוּ	
הֵן	נִכְנְסוּ	תִּכָּנַסְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر נִכְנָס　　　جمع مذكر נִכְנָסִים

مفرد مؤنث נִכְנֶסֶת　　　جمع مؤنث נִכְנָסוֹת

المصدر : المطلق הִכָּנֵס ، נִכְנוֹס ، المضاف הִכָּנֵס ، اللامى לְהִכָּנֵס

الاسم المشتق הִכָּנְסוּת

ملاحظات :

ملاحظات على الماضى :

- تشكل النون الزائدة بالحيرق ، وفاء الفعل بالسكون

- تشكل عين الفعل بالباتح مع جميع الضمائر ، باستثناء الغائبة والغائبين والغائبات فإنها تشكل بالسكون.

ملاحظات على المستقبل :

ـ تشكل حروف الاستقبال (المضارعة) بالحيرق ماعدا الألف تشكل بالسيجول .

ـ تشكل فاء الفعل بالقامتس مع تشديدها بالشدة الثقيلة ، وذلك عوضا عن حذف حرف النون الذى حذف لأنه واقع ساكن بين متحركين .

ـ تشكل عين الفعل بالقنيبوى ماعدا ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون، والمخاطبات والغائبات فتشكل بالباتح .

ملاحظات على الأمر :

ـ يأتى الأمر بحذف حرف الاستقبال مع ضمائر الخطاب ويستبدل بهاء مشكلة بالحيرق.

ملاحظات على الزمن الحالى والمصدر :

ـ يشبه الزمن الحالى المفرد المذكر الماضى ، ولكن تشكل عين الفعل بالقامتس .

ـ تشدد لام الفعل فى الاستقبال والأمر والمصادر والاسم المشتق .

ـ تشكل لام المصدر اللامى بالسكون .

وزن **פִּעֵל** : تصريف الفعل **שִׁלֵּם** دفع .

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	שִׁלַּמְתִּי	אֲשַׁלֵּם	
אַתָּה	שִׁלַּמְתָּ	תְּשַׁלֵּם	שַׁלֵּם
אַתְּ	שִׁלַּמְתְּ	תְּשַׁלְּמִי	שַׁלְּמִי
הוּא	שִׁלֵּם	יְשַׁלֵּם	
הִיא	שִׁלְּמָה	תְּשַׁלֵּם	
אֲנַחְנוּ	שִׁלַּמְנוּ	נְשַׁלֵּם	
אַתֶּם	שִׁלַּמְתֶּם	תְּשַׁלְּמוּ	שַׁלְּמוּ
אַתֶּן	שִׁלַּמְתֶּן	תְּשַׁלֵּמְנָה	שַׁלֵּמְנָה
הֵם	שִׁלְּמוּ	יְשַׁלְּמוּ	
הֵן	שִׁלְּמוּ	תְּשַׁלֵּמְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر **מְשַׁלֵּם** جمع مذكر **מְשַׁלְּמִים**

مفرد مؤنث **מְשַׁלֶּמֶת** جمع مؤنث **מְשַׁלְּמוֹת**

اسم المفعول:

مفرد مذكر **מְשֻׁלָּם** جمع مذكر **מְשֻׁלָּמִים**

مفرد مؤنث **מְשֻׁלֶּמֶת** جمع مؤنث **מְשֻׁלָּמוֹת**

المصدر: المطلق **שַׁלֵּם** المضاف **שַׁלֵּם** اللامى **לְשַׁלֵּם**

الاسم المشتق **שלום**

ملاحظات :

ـ عين الفعل دائما مشددة بالشدة الثقيلة .

- تـشـكـل فـاء الـفـعـل فى الماضى بالحيرق وفى المستقبل والأمر والزمن الحالى بالباتح.

- تـشـكـل حروف الاستقبال بالسكون المتحرك باستثناء الألف تشكل بالحاطف باتح.

- يأتى الأمر بعد حذف حروف الاستقبال.

- يأتى اسم الفاعل بإضافة ميم ساكنة إلى الأمر.

وزن **פֻּעַל** : تصريف الفعل **בֻּטַּל** ألغى

الضمير	الماضى	المستقبل	الزمن الحالى
אֲנִי	בֻּטַּלְתִּי	אֲבֻטַּל	مفرد مذكر
אַתָּה	בֻּטַּלְתָּ	תְּבֻטַּל	מְבֻטָּל
אַתְּ	בֻּטַּלְתְּ	תְּבֻטְּלִי	جمع مذكر
הוּא	בֻּטַּל	יְבֻטַּל	מְבֻטָּלִים
הִיא	בֻּטְּלָה	תְּבֻטַּל	مفرد مؤنث
אֲנַחְנוּ	בֻּטַּלְנוּ	נְבֻטַּל	מְבֻטֶּלֶת,
אַתֶּם	בֻּטַּלְתֶּם	תְּבֻטְּלוּ	מְבֻטָּלָה
אַתֶּן	בֻּטַּלְתֶּן	תְּבֻטַּלְנָה	جمع مؤنث מְבֻטָּלוֹת
הֵם	בֻּטְּלוּ	יְבֻטְּלוּ	مصدر مطلق
הֵן	בֻּטְּלוּ	תְּבֻטַּלְנָה	בֻּטֵּל

ملاحظات :

- وزن **פֻּעַל** هو المبنى للمجهول من وزن **פִּעֵל** .
- تشكل فاء الفعل فى الماضى بالقبوتس مع جميع الضمائر ، وتشكل عين الفعل بالباتح ماعدا الغائبة والغائبين والغائبات فتشكل بالسكون .
- تشكل حروف الاستقبال بالسكون المتحرك باستثناء الألف تشكل بالحاطف باتح .وتحتفظ فاء الفعل بحركتها(القبوتس) وكذلك عين الفعل (باتح)ماعدا مع المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون
- عين الفعل تشدد تشديدا ثقيلا فى جميع التصريفات .
- لايأتى من هذا الوزن أمر ، والمصدر المضاف لدلالته على المبنى للمجهول.

وزن הִפְעִיל : تصريف الفعل הִדְלִיק أوقد ، أشعل

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	הִדְלַקְתִּי	אַדְלִיק	
אַתָּה	הִדְלַקְתָּ	תַּדְלִיק	הַדְלֵק
אַתְּ	הִדְלַקְתְּ	תַּדְלִיקִי	הַדְלִיקִי
הוּא	הִדְלִיק	יַדְלִיק	
הִיא	הִדְלִיקָה	תַּדְלִיק	
אֲנַחְנוּ	הִדְלַקְנוּ	נַדְלִיק	
אַתֶּם	הִדְלַקְתֶּם	תַּדְלִיקוּ	הַדְלִיקוּ
אַתֶּן	הִדְלַקְתֶּן	תַּדְלֵקְנָה	הַדְלֵקְנָה
הֵם	הִדְלִיקוּ	יַדְלִיקוּ	
הֵן	הִדְלִיקוּ	תַּדְלֵקְנָה	

الزمن الحالى (اسم الفاعل) :

مفرد مذكر מַדְלִיק جمع مذكر מַדְלִיקִים

مفرد مؤنث מַדְלִיקָה جمع مؤنث מַדְלִיקוֹת

اسم المفعول:

مفرد مذكر מֻדְלָק جمع مذكر מֻדְלָקִים

مفرد مؤنث מֻדְלָקָה جمع مؤنث מֻדְלָקוֹת

المصدر :

المصدر المطلق הַדְלֵק المصدر المضاف הַדְלִיק

المصدر اللامى לְהַדְלִיק

الاسم المشتق : הַדְלָקָה

ملاحظات :

- فى الماضى تشكل الـهاء الزائدة بالحيرق وفاء الفعل بالسكون .

- تحذف اليـاء الـواقـعـة بـعد عين الفعل عند إسناد الفعل إلى الضمائر ماعدا ضمائر الغياب ، حيث تبقى كما هى .

- فـى المسـتـقبل تحذف الـهاء الزائدة وتوضع حروف الاستقبال مكانها وتشكل بـالـبـاتـح ، وتـبـقـى فـاء الفعل ساكنة وتشكل عين الفعل بالحبرق جداول عدا المخاطبات والغائبات تشكل بالتميرى .

- يأتى الأمر بحذف حروف الاستقبال ووضع هاء مشكلة بالباتح بدلا منها.

- تبدل الـهاء الزائدة بالميم فى الزمن الحالى مع تشكيلها بالباتح.

وزن הֻפְעַל : تصريف الفعل הֻזְמַן دعى

الضمير	الماضى	المستقبل	الزمن الحالى
אֲנִי	הֻזְמַנְתִּי	אֻזְמַן	مفرد مذكر
אַתָּה	הֻזְמַנְתָּ	תֻּזְמַן	מֻזְמָן
אַתְּ	הֻזְמַנְתְּ	תֻּזְמְנִי	مفرد مؤنث
הוּא	הֻזְמַן	יֻזְמַן	מֻזְמֶנֶת
הִיא	הֻזְמְנָה	תֻּזְמַן	جمع مذكر מֻזְמָנִים
אֲנַחְנוּ	הֻזְמַנּוּ	נֻזְמַן	جمع مؤنث
אַתֶּם	הֻזְמַנְתֶּם	תֻּזְמְנוּ	מֻזְמָנוֹת
אַתֶּן	הֻזְמַנְתֶּן	תֻּזְמַנָּה	
הֵם	הֻזְמְנוּ	יֻזְמְנוּ	مصدر مطلق
הֵן	הֻזְמְנוּ	תֻּזְמַנָּה	הָזְמֵן

ملاحظات :

- يأتى هذا الوزن على صيغة הֻפְעַל أو على صيغة הָפְעַל ، ويتم تصريفه بهذه الصيغة مع الأزمنة .

- تشكل فاء الفعل فى الماضى بالسكون التام ، وعين الفعل بالباتح ماعدا ضمائر الغائبة والغائبين والغائبات تشكل بالسكون .

- تشكل حروف الاستقبال بالقبوتس أو القامتس حاطوف (قطان) وتشكل فاء الفعل بالسكون التام ، وعين الفعل بالباتح ماعدا ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون.

وزن **הִתְפַּעֵל** : تصريف الفعل **הִתְקַשֵּׁר** اتصل بـ

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	הִתְקַשַּׁרְתִּי	אֶתְקַשֵּׁר	
אַתָּה	הִתְקַשַּׁרְתָּ	תִּתְקַשֵּׁר	הִתְקַשֵּׁר
אַתְּ	הִתְקַשַּׁרְתְּ	תִּתְקַשֵּׁר	הִתְקַשְּׁרִי
הוּא	הִתְקַשֵּׁר	יִתְקַשֵּׁר	
הִיא	הִתְקַשְּׁרָה	תִּתְקַשֵּׁר	
אֲנַחְנוּ	הִתְקַשַּׁרְנוּ	נִתְקַשֵּׁר	
אַתֶּם	הִתְקַשַּׁרְתֶּם	תִּתְקַשְּׁרוּ	הִתְקַשְּׁרוּ
אַתֶּן	הִתְקַשַּׁרְתֶּן	תִּתְקַשֵּׁרְנָה	הִתְקַשֵּׁרְנָה
הֵם	הִתְקַשְּׁרוּ	יִתְקַשְּׁרוּ	
הֵן	הִתְקַשְּׁרוּ	תִּתְקַשֵּׁרְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر **מִתְקַשֵּׁר** جمع مذكر **מִתְקַשְּׁרִים**

مفرد مؤنث **מִתְקַשֶּׁרֶת** جمع مؤنث **מִתְקַשְּׁרוֹת**

المصدر : المطلق **הִתְקַשֵּׁר** المضاف **הִתְקַשֵּׁר** ، اللامى **לְהִתְקַשֵּׁר**

الاسم المشتق **הִתְקַשְּׁרוּת**

ملاحظات :

- فى الماضى تأتى السابقة **הִתְ** قبل الفعل ، وتشكل فاء الفعل بالباتح ، وتشكل عينـه بـالباتح مع جميع الضمائر ماعدا ضمير الغائب يشكل بالتسيرى وضمائر الغائبين والغائبات فتشكل بالسكون.
- فى المستقبل تشكل حروف الاستقبال بالحيرق ماعدا الألف فيشكل بالسيجول

تشكل عين الفعل بالباتح ولامه بالصيري باستثناء ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون.

- يشبه الأمر صيغة المضى .

- فى الزمن الحالى تحل السابقة **מִתְ** بدلا من **הִתְ** .

- عين الفعل مشددة بالشدة الثقيلة مع جميع التصريفات .

- هنـاك مجـموعـة من الأفعال عند تصريفها فى هذا الوزن تختلف عن الصورة السابقة وذلك إذا كانت فاء الفعل من حروف الصفير (**ז, ס, צ, שׁ, שׂ**) حيث يتغير وضع تاء الوزن على النحو التالى :

- إذا كـانت فـاء الـفعل **ס, שׂ, שׁ** تأتى قبل تاء الوزن ، مثل:**הִשְׁתַּדֵּל** حاول، من الأصل **שׁדל** و **הִסְתַּדֵּר** انتظم ، من الأصل **סדר**

- إذا كـانت فـاء الفعل **צ تحول** التاء إلى **ט** وتأتى بعد الصاد ، مثل : **הִצְטַיֵּן** تفوق ، و **הִצְטַדֵּק** صدق .

- إذا كانت فاء الفعل **ז** تحول التاء إلى **ד** مثل : **הִזְדַּיֵּן** تسلح

- إذا كـانت فـاء الفعل **ת, ט, ד** تحذف تاء الوزن وتدغم فى فاء الفعل ويعوض عـنـهـا بشدة ثقيلة مثل : **הִטַּהֵר** تطهر بدلا من **הִתְטַהֵר** و **הִדַּכֵּא** تهدم بدلا من **הִתְדַּכֵּא** .

ملاحظات عامة حول تصريفات الأوزان السبعة :

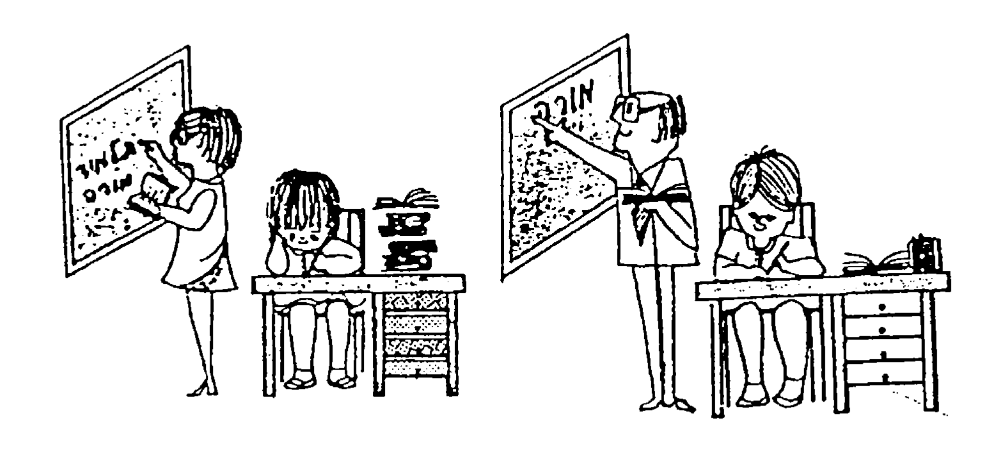
- هنـاك ثلاثة أوزان تشكل حروف الاستقبال فيها بالحيرق ماعدا الألف فتشكل بـالسيجول وهى أوزان **:קַל** بصوره الثلاث ، لازما كان أم متعديا ، و**נִפְעַל, הִתְפַּעֵל**

- هنـاك وزنان يخلوان من الأمر والمصدر المضاف والمصدر اللامى والاسم المشتق هما : **פֻּעַל، הָפְעַל** وهما الوزنان المبنيان للمجهول.

- هنـاك وزنـان لـيس فيهما اسم مفعول هما : **נִפְעַל, הִתְפַּעֵל** وهى الأوزان المبنية للمجهول والمطاوعة.

- هنـاك ثـلاثـة أوزان شـددت فيـهـا الـعـين فـى جـمـيـع التـصـريـفـات هى :
פִּעֵל(לִמֵּד), פֻּעַל (לֻמַּד), הִתְפַּעֵל (הִתְלַמֵּד) .

- تشكل لام المصدر اللامى دائما بالسكون ، ماعدا فى صيغة **פִּעֵל** فقد شكلت بالكسرة .

אֲנִי תַּלְמִיד.	אֲנִי תַּלְמִידָה.
הוּא מוֹרֶה.	הִיא מוֹרָה.

אֲנִי תַּלְמִיד. גַּם אַתָּה תַּלְמִיד? כֵּן, אֲנִי תַּלְמִיד. אֲנִי תַּלְמִידָה. גַּם אַתְּ תַּלְמִידָה? כֵּן, אֲנִי תַּלְמִידָה. אַתָּה מוֹרֶה? לֹא. אֲנִי לֹא מוֹרֶה, אֲנִי תַּלְמִיד. מִי הַמּוֹרֶה? אֲדוֹן כֹּהֵן הַמּוֹרֶה. מִי הַמּוֹרָה? גְּבֶרֶת לֵוִי הַמּוֹרָה. אַתְּ מוֹרָה? — אֲנִי? לֹא, אֲנִי לֹא מוֹרָה, אֲנִי תַּלְמִידָה. הוּא מוֹרֶה? כֵּן, אֲדוֹן כֹּהֵן מוֹרֶה בְּבֵית־הַסֵּפֶר „שׁוּלַמִּית". מִי בַּכִּתָּה? מֹשֶׁה בַּכִּתָּה וְרוּת בַּכִּתָּה. גַּם הַמּוֹרָה בַּכִּתָּה. בַּכִּתָּה שֻׁלְחָן וְכִסֵּא. מָה עַל הַשֻּׁלְחָן? סֵפֶר עַל הַשֻּׁלְחָן. מָה עַל הַשֻּׁלְחָן? סֵפֶר עַל הַשֻּׁלְחָן, מַחְבֶּרֶת עַל הַשֻּׁלְחָן. אֵיפֹה הַכִּסֵּא?

הַכִּסֵּא עַל הָרִצְפָּה. מָה עַל הָרִצְפָּה? כִּסֵּא עַל הָרִצְפָּה. שֻׁלְחָן עַל הָרִצְפָּה. מַה זֶּה? זֶה עֵט. מַה זֶּה? עִפָּרוֹן. מַה זֹּאת? זֹאת מַחְבֶּרֶת. מָה עַל הַקִּיר? לוּחַ עַל הַקִּיר. מָה עַל הַקִּיר? תְּמוּנָה עַל הַקִּיר.

אנחנו כותבים וקוראים

המורה: היום אנחנו לומדים שעור ראשון.
בשעור זה אנחנו מדברים, כותבים וקוראים עברית.
מי מדבר עברית?

אסתר: אני מדברת עברית.

שלמה: גם אני מדבר עברית.

המורה: מי כותב וקורא עברית?

אסתר: אני קוראת עברית, אבל לא כותבת.

שלמה: גם אני קורא עברית, ולא כותב.

דבורה: אני קוראת וגם כותבת.

המורה: מה את כותבת?

דבורה: אני כותבת מכתבים.

המורה: למי את כותבת מכתבים?

דבורה: אני כותבת מכתבים אל ההורים שלי; ההורים שלי לומדים באלפן. הם כותבים וקוראים עברית.

שושנה: אבא שלי קורא עברית וגם כותב; אמא שלי קוראת עברית, אבל לא כותבת.

המורה: נחמן, למי אתה כותב מכתבים?

נחמן: אני כותב מכתבים אל האחות שלי; היא לומדת בבית-ספר. היא תלמידה טובה ויודעת לקרוא ולכתוב.

פנחס: אני כותב מכתבים אל האח שלי; גם הוא לומד בבית-הספר. הוא תלמיד טוב ויודע לכתוב ולקרוא.

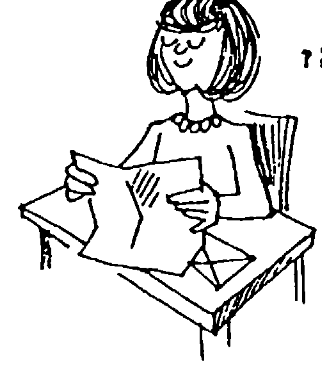
צפורה: אני לא כותבת ולא קוראת, אבל אני רוצה לכתוב ולקרוא.

המורה: אם את רוצה ולומדת – את יודעת לכתוב ולקרוא.

תרגיל 1. עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת:

1. מָה עוֹשִׂים הַתַּלְמִידִים בְּשִׁעוּר רִאשׁוֹן?
2. מַה שּׁוֹאֵל הַמּוֹרֶה אֶת הַתַּלְמִידִים?
3. מָה עוֹנָה אֶסְתֵּר?
4. מָה אוֹמֵר שְׁלֹמֹה?
5. מַה שּׁוֹאֵל הַמּוֹרֶה אֶת דְּבוֹרָה?
6. מָה עוֹנָה דְבוֹרָה?
7. לְמִי כּוֹתֵב נַחְמָן מִכְתָּבִים?
8. מָה אוֹמֵר מְנַחֵם?
9. מָה אוֹמֶרֶת צִפּוֹרָה?
10. מָה אוֹמֵר הַמּוֹרֶה לְצִפּוֹרָה?

וְ...	גַּם	לְ-לךָ	מִי	אִם	אֲבָל

וְ...

שְׁלֹמֹה וְשׁוֹשַׁנָּה לוֹמְדִים עִבְרִית.

דְּבוֹרָה כּוֹתֶבֶת וְקוֹרֵאת עִבְרִית.

אַיָּלָה וְצִפּוֹרָה כּוֹתְבוֹת וְקוֹרְאוֹת עִבְרִית.

גַּם

אֲנִי קוֹרֵא עִבְרִית וְגַם כּוֹתֵב.

אַיָּלָה מְדַבֶּרֶת, קוֹרֵאת וְגַם כּוֹתֶבֶת עִבְרִית.

שָׂרָה תַּלְמִידָה, גַּם חַנָּה תַּלְמִידָה.

גַּם אֲנִי כּוֹתֵב וְקוֹרֵא עִבְרִית.

מָה אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים כָּל יוֹם?

הַמּוֹרָה: בְּשִׁעוּר זֶה אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים, מָה אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים כָּל יוֹם. מִי רוֹצֶה לְסַפֵּר מָה עוֹשִׂים בַּבֹּקֶר?

חַנָּה: אֲנִי רוֹצָה לְסַפֵּר.

הַמּוֹרָה: בְּבַקָּשָׁה לְסַפֵּר, חַנָּה.

חַנָּה: כָּל יוֹם אֲנִי קָמָה בְּשָׁעָה שֶׁבַע: מִתְרַחֶצֶת, מִתְלַבֶּשֶׁת וְאוֹכֶלֶת אֲרוּחַת־בֹּקֶר.

הַמּוֹרָה: מָתַי אַתָּה קָם, שִׁמְעוֹן?

שִׁמְעוֹן: אֲנִי קָם בְּשָׁעָה שֵׁשׁ.

הַמּוֹרָה: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בַּבֹּקֶר, שִׁמְעוֹן?

שִׁמְעוֹן: גַּם אֲנִי מִתְרַחֵץ, מִתְלַבֵּשׁ וְאוֹכֵל אֲרוּחַת־בֹּקֶר.

הַמּוֹרָה: מָה אַתָּה אוֹכֵל בַּבֹּקֶר?

שִׁמְעוֹן: אֲנִי אוֹכֵל לֶחֶם בְּחֶמְאָה וְשׁוֹתֶה כּוֹס חָלָב.

הַמּוֹרָה: מָה אַתְּ אוֹכֶלֶת בַּבֹּקֶר, מְנוּחָה?

מְנוּחָה: בַּבֹּקֶר אֲנִי אוֹכֶלֶת לֶחֶם בְּחֶמְאָה וְגַם בֵּיצָה, וְשׁוֹתָה חָלָב אוֹ קָפֶה.

הַמּוֹרָה: יְהוּדָה, אַתָּה רוֹצֶה לְסַפֵּר עַכְשָׁו?

יְהוּדָה: כֵּן, אֲנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר עַכְשָׁו.

הַמּוֹרָה: סַפֵּר בְּבַקָּשָׁה, יְהוּדָה.

יְהוּדָה: בַּבֹּקֶר אֲנִי הוֹלֵךְ לְמִסְדַּר־בֹּקֶר. אַחֲרֵי הַמִּסְדָּר אֲנִי אוֹכֵל אֲרוּחַת־בֹּקֶר, וְאַחֲרֵי אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים לְאִמּוּנִים.

יִשְׂרָאֵל: אַחֲרֵי אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר אֲנִי לוֹקֵחַ אֶת הַסְּפָרִים שֶׁלִּי וְאֶת הַמַּחְבָּרוֹת שֶׁלִּי וְהוֹלֵךְ אֶל הָאֻלְפָּן.

תְּמוּרָה: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בָּאֻלְפָּן?

יִשְׂרָאֵל: בָּאֻלְפָּן אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב. אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים סִפּוּרִים וְעִתּוֹנִים, אֲנַחְנוּ כּוֹתְבִים שִׁעוּרִים וּמִכְתָּבִים.

צִפּוֹרָה: גַּם אֲנִי לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן. אֲנִי לוֹמֶדֶת לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב.

תרגיל 6. עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת:

1. מָתַי קָמָה חַנָּה כָּל יוֹם?
2. מָה עוֹשָׂה חַנָּה כָּל בֹּקֶר?
3. מָה אוֹכֵל שִׁמְעוֹן בַּבֹּקֶר?
4. מָה עוֹשֶׂה יְהוּדָה אַחֲרֵי אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר?
5. מַה לּוֹמֵד יִשְׂרָאֵל בָּאֻלְפָּן?
6. מָתַי אַתָּה קָם כָּל יוֹם?
7. מָה אַתְּ אוֹכֶלֶת בַּאֲרוּחַת־הַבֹּקֶר?
8. מָה אַתָּה עוֹשֶׂה אַחֲרֵי אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר?

תרגיל 7. כְּתוֹב מִשְׁפָּטִים מֵהַמִּלִּים הַבָּאוֹת:

1. בֹּקֶר
2. מִתְלַבֵּשׁ
3. אַחֲרֵי
4. לֶאֱכוֹל
5. מַה?
6. עוֹבֵד
7. לוֹקַחַת
8. בְּבַקָּשָׁה
9. לָקוּם
10. מִתְרַחֲצִים
11. כּוֹס חָלָב
12. אֲרוּחַת־בֹּקֶר

מִלּוֹן

שמות

סֵפֶר	בֹּקֶר	לֶחֶם
מַחְבֶּרֶת	אִמּוּנִים	חֶמְאָה
עִתּוֹן	מִסְדָּר	בֵּיצָה
עוֹלֶה	מִסְדַּר־בֹּקֶר	חָלָב
חָדָשׁ	אֲרוּחָה	קָפֶה
תִּיק	אֲרוּחַת־בֹּקֶר	כּוֹס

פעלים

אוֹכֵל – אוֹכְלִים – לֶאֱכוֹל –

הוֹלֵךְ – הוֹלְכִים – לָלֶכֶת

מְסַפֵּר – מְסַפְּרִים – לְסַפֵּר

מִתְלַבֵּשׁ – מִתְלַבְּשִׁים – לְהִתְלַבֵּשׁ

מִתְרַחֵץ – מִתְרַחֲצִים – לְהִתְרַחֵץ

רוֹצֶה – עוֹשֶׂה

שונות

מַה, מָתַי, אוֹ, אַחֲרֵי

אֲנַחְנוּ: אַתֶּם, אַתֶּן: הֵם, הֵן

מָה אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים כָּל יוֹם?

(המשך)

הַמּוֹרָה: מָה אַתְּ עוֹשָׂה בַּבֹּקֶר, שׁוֹשַׁנָּה?

שׁוֹשַׁנָּה: אַחֲרֵי אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר אֲנִי לוֹקַחַת אֶת הַתִּיק שֶׁלִּי וְהוֹלֶכֶת לַדֹּאַר. אֲנִי עוֹבֶדֶת בַּדֹּאַר.

הַמּוֹרָה: אַתְּ הוֹלֶכֶת לַדֹּאַר אוֹ נוֹסַעַת?

שׁוֹשַׁנָּה: אֲנִי הוֹלֶכֶת לַדֹּאַר: אֲנִי גָּרָה קָרוֹב לַדֹּאַר.

הַמּוֹרָה: וְאַתָּה, יִשְׂרָאֵל, הוֹלֵךְ לָאֻלְפָּן אוֹ נוֹסֵעַ?

יִשְׂרָאֵל: אֲנִי נוֹסֵעַ לָאֻלְפָּן: אֲנִי גָּר רָחוֹק מֵהָאֻלְפָּן.

הַמּוֹרָה: כַּמָּה שָׁעוֹת אַתָּה לוֹמֵד בָּאֻלְפָּן כָּל יוֹם?

יִשְׂרָאֵל: לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם אֲנִי לוֹמֵד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וְאַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם אֲנִי לוֹמֵד שְׁתֵּי שָׁעוֹת.

הַמּוֹרָה: מָתַי אַתָּה אוֹכֵל אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם?

יִשְׂרָאֵל: אֲנִי אוֹכֵל אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם בְּשָׁעָה אַחַת.

הַמּוֹרָה: אֵיפֹה אַתָּה אוֹכֵל אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם?

יִשְׂרָאֵל: אֲנִי אוֹכֵל אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם בַּמִּסְעָדָה, כִּי הָאֻלְפָּן רָחוֹק מֵהַבַּיִת שֶׁלָּנוּ.

הַמּוֹרָה: אֵיפֹה אַתְּ אוֹכֶלֶת אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם?

שׁוֹשַׁנָּה: אֲנִי אוֹכֶלֶת אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם בַּבַּיִת, כִּי הַדֹּאַר קָרוֹב לַבַּיִת שֶׁלָּנוּ.

הַמּוֹרָה: מָתַי אַתְּ גּוֹמֶרֶת אֶת הָעֲבוֹדָה?

שׁוֹשַׁנָּה: אֲנִי גּוֹמֶרֶת אֶת הָעֲבוֹדָה בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם.

הַמּוֹרָה: הַאִם אַתְּ לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן?

שׁוֹשַׁנָּה: כֵּן, אֲנִי לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן. אֲנִי לוֹמֶדֶת אַחַר־הַצָּהֳרַיִם.

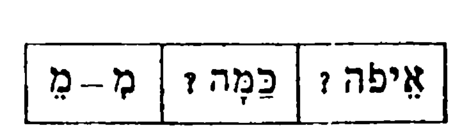
יוֹרָם:	אֲנִי גוֹמֵר אֶת הָעֲבוֹדָה בְּשָׁעָה אַרְבַּע. אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה אֲנִי מִתְרַחֵץ, מַחֲלִיף בְּגָדִים וְהוֹלֵךְ לַחֲדַר הַתַּרְבּוּת. בַּחֲדַר הַתַּרְבּוּת אֲנִי פּוֹגֵשׁ חֲבֵרִים וַחֲבֵרוֹת: אֲנִי קוֹרֵא עִתּוֹן, כּוֹתֵב מִכְתָּבִים וְשׁוֹמֵעַ רַדְיוֹ.
הַמּוֹרֶה:	יְהוּדָה, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בָּעֶרֶב?
יְהוּדָה:	בָּעֶרֶב אֲנִי לוֹמֵד. אֲנִי לוֹמֵד עִבְרִית, חֶשְׁבּוֹן וְתַנַ"ךְ.
הַמּוֹרֶה:	מָתַי אַתָּה שׁוֹכֵב לִישׁוֹן?
יְהוּדָה:	אֲנִי שׁוֹכֵב לִישׁוֹן בְּשָׁעָה עֶשֶׂר בַּלַּיְלָה, כִּי אֲנִי צָרִיךְ לָקוּם בְּשָׁעָה שֵׁשׁ בַּבֹּקֶר.

הַיּוֹם קָצָר – וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה

תרגיל 14. עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת:

1. מָה עוֹשָׂה שׁוֹשַׁנָּה כָּל בֹּקֶר?
2. מַדּוּעַ שׁוֹשַׁנָּה הוֹלֶכֶת לַדֹּאַר וְלֹא נוֹסַעַת?
3. כַּמָּה שָׁעוֹת לוֹמֵד יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם, וְכַמָּה שָׁעוֹת הוּא לוֹמֵד אַחַר־הַצָּהֳרַיִם?
4. אֵיפֹה אוֹכֵל יִשְׂרָאֵל אֲרוּחַת־צָהֳרַיִם? וּמַדּוּעַ?
5. מָה עוֹשֶׂה יוֹרָם אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה?

אֵיפֹה? אֵיפֹה עוֹבֶדֶת שׁוֹשַׁנָּה? וְאֵיפֹה הִיא לוֹמֶדֶת?
אֵיפֹה אַתָּה עוֹבֵד? וְאֵיפֹה אַתָּה גָר?

בַּכִּתָּה: שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת

הַמּוֹרָה: מִי רוֹצֶה לִקְרוֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר?

שָׂרָה: אֲנִי רוֹצָה לִקְרוֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר.

הַמּוֹרָה: בְּבַקָּשָׁה לִקְרוֹא, שָׂרָה. הַיּוֹם אָנוּ קוֹרְאִים סִפּוּר חָדָשׁ.

יַעֲקֹב: גַּם אֲנִי רוֹצֶה לִקְרוֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר.

הַמּוֹרָה: גַּם אַתָּה יָכוֹל לִקְרוֹא בַּסֵּפֶר.

הַמּוֹרָה: מִי רוֹצֶה לִכְתּוֹב אֶת הַשְּׁאֵלוֹת עַל הַלּוּחַ?

שְׁמוּאֵל: אֲנִי רוֹצֶה לִכְתּוֹב אֶת הַשְּׁאֵלוֹת עַל הַלּוּחַ.

הַמּוֹרָה: בְּבַקָּשָׁה לִכְתּוֹב עַל הַלּוּחַ.

שְׁמוּאֵל: אֲנִי לֹא יָכוֹל לִכְתּוֹב עַל הַלּוּחַ, כִּי אֵין לִי גִּיר.

הַמּוֹרָה: הִנֵּה לְךָ פֹּה גִּיר.

הַמּוֹרָה: בְּבַקָּשָׁה לִכְתּוֹב אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת.

דְּבוֹרָה: אֲנִי לֹא יְכוֹלָה לִכְתּוֹב אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת, כִּי אֵין לִי עֵט.

אֶלְעָזָר: יֵשׁ לִי שְׁנֵי עֵטִים, וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ עֵט אֶחָד.

יִצְחָק: לִי אֵין עִפָּרוֹן. – מִי יָכוֹל לָתֵת לִי עִפָּרוֹן?

הַמּוֹרָה: הִנֵּה לָךְ עִפָּרוֹן. – הַאִם אַתְּ, שָׂרָה, צְרִיכָה עִפָּרוֹן?

שָׂרָה: תּוֹדָה, הַמּוֹרֶה, אֲנִי לֹא צְרִיכָה עִפָּרוֹן.

יַעֲקֹב: אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ אֵיפֹה הָעֵט שֶׁלִּי. – מִי יוֹדֵעַ אֵיפֹה הָעֵט שֶׁלִּי?

שׁוֹשַׁנָּה: אֲנִי יוֹדַעַת אֵיפֹה הָעֵט שֶׁלְּךָ: הִנֵּה הוּא שָׁם עַל הָאָרוֹן.

הַמּוֹרָה: מִי מֵבִין אֶת הַתַּרְגִּיל בְּדִקְדּוּק?

שִׁמְעוֹן: אֲנִי מֵבִין אֶת הַתַּרְגִּיל בְּדִקְדּוּק.

לֵאָה: אֲנִי לֹא מְבִינָה אֶת הַתַּרְגִּיל.

יוֹכֶבֶד: אֲנִי לֹא מְבִינָה אֶת הַכֹּל: יֵשׁ לִי שְׁאֵלָה.

הַמּוֹרָה: בְּבַקָּשָׁה, יוֹכֶבֶד, אַתְּ יְכוֹלָה לִשְׁאוֹל אֶת הַשְּׁאֵלָה.

לֵוִי: הַאִם גַּם אֲנִי יָכוֹל לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה?

הַמּוֹרָה: כֵּן, גַּם אַתָּה יָכוֹל לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה; כָּל תַּלְמִיד יָכוֹל לִשְׁאוֹל כָּל שְׁאֵלָה.

לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד – וְלֹא הַקַּפְּדָן מְלַמֵּד

תרגיל 20א. עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת:

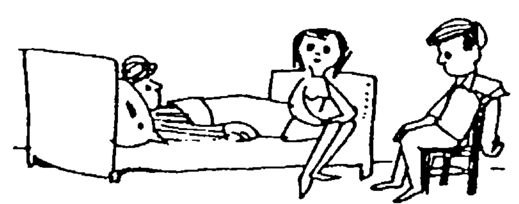
1. מַדּוּעַ שְׁמוּאֵל לֹא יָכוֹל לִכְתּוֹב עַל הַלּוּחַ?
2. מַדּוּעַ לֹא יְכוֹלָה דְּבוֹרָה לִכְתּוֹב אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת?
3. מָה שׁוֹאֵל הַמּוֹרֶה אֶת שָׂרָה? וּמָה הִיא עוֹנָה?
4. מָה שׁוֹאֵל לֵוִי אֶת הַמּוֹרֶה? וּמָה הַמּוֹרֶה עוֹנֶה לוֹ?
5. מִי רוֹצֶה לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה?
6. אַתָּה כּוֹתֵב בְּעֵט אוֹ בְּעִפָּרוֹן?

בִּקּוּר חוֹלִים

(יְהוּדָה מְסַפֵּר)

הַיּוֹם, יוֹם רְבִיעִי, מְנַחֵם כֹּהֵן לֹא בָּא לָאֻלְפָּן. מְנַחֵם הוּא חָבֵר טוֹב שֶׁלִּי. אֲנִי אוֹהֵב אֶת מְנַחֵם. מְנַחֵם הוּא חָבֵר טוֹב שֶׁל כָּל הַלּוֹמְדִים בָּאֻלְפָּן. כָּל הַלּוֹמְדִים בָּאֻלְפָּן אוֹהֲבִים אֶת מְנַחֵם. גַּם הַמּוֹרֶה אוֹהֵב אֶת מְנַחֵם. לִפְנֵי הַשִּׁעוּר שׁוֹאֵל הַמּוֹרֶה: מִי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ לֹא בָּא מְנַחֵם לָאֻלְפָּן? כָּל הַחֲבֵרִים לֹא יוֹדְעִים, מַדּוּעַ לֹא בָּא מְנַחֵם לָאֻלְפָּן. גַּם אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ. הַמּוֹרֶה שׁוֹאֵל: מִי רוֹצֶה לְבַקֵּר אֶת מְנַחֵם? אֲנִי אוֹמֵר: אֲנִי רוֹצֶה לְבַקֵּר אֶת מְנַחֵם. הַמּוֹרֶה אוֹמֵר: בְּבַקָּשָׁה לִמְסוֹר לִמְנַחֵם דְּרִישַׁת־שָׁלוֹם מִכֻּלָּנוּ.

לִפְנוֹת עֶרֶב אֲנִי פּוֹגֵשׁ אֶת הַחֲבֵרָה שֶׁלִּי רָחֵל. הִיא מַכִּירָה אֶת מְנַחֵם. אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לְבַקֵּר אֶת מְנַחֵם. הוּא גָּר קָרוֹב לַבַּיִת שֶׁלָּנוּ. הוּא שָׁכֵן שֶׁלָּנוּ.

מִשְׁפַּחַת כֹּהֵן מִשְׁפָּחָה נְעִימָה מְאֹד. כָּל הַשְּׁכֵנִים אוֹהֲבִים אֶת מִשְׁפַּחַת כֹּהֵן. הֵם גָּרִים בְּדִירָה לֹא גְדוֹלָה, אֲבָל יָפָה מְאֹד וּנְקִיָּה מְאֹד. אֲנִי דוֹפֵק עַל הַדֶּלֶת. תִּקְוָה, הָאָחוֹת הַקְּטַנָּה שֶׁל מְנַחֵם, פּוֹתַחַת לָנוּ אֶת הַדֶּלֶת וְהוֹלֶכֶת אִתָּנוּ לַחֶדֶר שֶׁל מְנַחֵם. מְנַחֵם שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה. הוּא חוֹלֶה, הוּא מְצֻנָּן וְיֵשׁ לוֹ חֹם. מְנַחֵם אוֹמֵר לָנוּ: בְּבַקָּשָׁה לָשֶׁבֶת. אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים. רָחֵל יוֹשֶׁבֶת עַל הַסַּפָּה, וַאֲנִי יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא. רָחֵל שׁוֹאֶלֶת אֶת מְנַחֵם: מַה שְּׁלוֹמְךָ? מְנַחֵם עוֹנֶה: שְׁלוֹמִי טוֹב, אֲבָל יֵשׁ לִי קְצָת חֹם. אֲנַחְנוּ מוֹסְרִים לִמְנַחֵם דְּרִישַׁת־שָׁלוֹם מֵהַמּוֹרֶה וּמֵהַתַּלְמִידִים.

הַחֶדֶר שֶׁל מְנַחֵם הוּא חֶדֶר גָּדוֹל וְיָפֶה. בַּחֶדֶר שֶׁל מְנַחֵם יֵשׁ שְׁנֵי חַלּוֹנוֹת: אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. יֵשׁ בּוֹ שֻׁלְחָן, וְעַל הַשֻּׁלְחָן יֵשׁ סְפָרִים וּמַחְבָּרוֹת. בַּחֶדֶר יֵשׁ גַּם אֲרוֹן בְּגָדִים וְעוֹד מִטָּה אַחַת קְטַנָּה, הַמִּטָּה שֶׁל שְׁלֹמֹה'לֶה, הָאָח הַקָּטָן שֶׁל מְנַחֵם.

עַכְשָׁו בָּאָה לַחֶדֶר אִמָּא שֶׁל מְנַחֵם, הַגְּבֶרֶת שׁוֹשַׁנָּה. הַגְּבֶרֶת שׁוֹשַׁנָּה הִיא אִשָּׁה נְעִימָה מְאֹד. הִיא נוֹתֶנֶת לָנוּ קָפֶה וְעוּגוֹת. הִיא אוֹמֶרֶת: בְּבַקָּשָׁה לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת. אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים: תּוֹדָה! הַגְּבֶרֶת שׁוֹשַׁנָּה אוֹמֶרֶת: אִם אוֹמְרִים תּוֹדָה – צָרִיךְ גַּם לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת.

הַשָּׁעָה כְּבָר תֵּשַׁע. מְנַחֵם צָרִיךְ כְּבָר לִישׁוֹן, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים כְּבָר לָלֶכֶת הַבַּיְתָה. אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים לִמְנַחֵם שָׁלוֹם וּ„רְפוּאָה שְׁלֵמָה". מְנַחֵם מְבַקֵּשׁ לִמְסוֹר דְּרִישַׁת־שָׁלוֹם לַמּוֹרֶה וְלַחֲבֵרִים. כֻּלָּם אוֹמְרִים: לַיְלָה טוֹב, לְהִתְרָאוֹת!

תרגיל 27. עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת:

1. מַדּוּעַ אוֹהֲבִים כָּל הַחֲבֵרִים אֶת מְנַחֵם?
2. מִי הוֹלֵךְ לְבַקֵּר אֶת מְנַחֵם? מַדּוּעַ?
3. מַדּוּעַ לֹא בָּא מְנַחֵם לָאֻלְפָּן?
4. מַה שׁוֹאֶלֶת רָחֵל אֶת מְנַחֵם? וּמַה הוּא עוֹנֶה לָהּ?
5. מַה יֵּשׁ בַּחֶדֶר שֶׁל מְנַחֵם?
6. מַה נוֹתֶנֶת אִמָּא שֶׁל מְנַחֵם לְרָחֵל וְלִיהוּדָה?

כך אומרים

כְּבָר — הַשָּׁעָה **כְּבָר** שֵׁשׁ. מֹשֶׁה **כְּבָר** הוֹלֵךְ הַבַּיְתָה.

שֶׁ... — הַמּוֹרֶה יוֹדֵעַ, **שֶׁ**אֲנִי וּמְנַחֵם חֲבֵרִים טוֹבִים.

הָרוֹפֵא אוֹמֵר, **שֶׁ**אֶסְתֵּר צְרִיכָה לִשְׁכַּב שְׁנֵי יָמִים.

מַדּוּעַ — **מַדּוּעַ** לֹא בָּא מְנַחֵם לָאֻלְפָּן ?

מַדּוּעַ אַתְּ לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן ?

מַדּוּעַ אַתָּה לֹא כּוֹתֵב אֶת הַתַּרְגִּילִים בַּמַּחְבֶּרֶת ?

יוֹם — הַיּוֹם

כָּל יוֹם הוֹלֶכֶת צִפּוֹרָה לָאֻלְפָּן ;

הַיּוֹם צִפּוֹרָה חוֹלָה וְלֹא הוֹלֶכֶת לָאֻלְפָּן.

אֲנִי כּוֹתֵב שִׁעוּרִים בָּעֶרֶב ; הָעֶרֶב אֵין [illegible] גּוּרִים.

שָׁבוּעַ — הַשָּׁבוּעַ

כָּל שָׁבוּעַ אֲנִי מְבַקֵּר אֵצֶל הַדּוֹד שֶׁלִּי ;

הַשָּׁבוּעַ אֲנִי לֹא יָכוֹל לְבַקֵּר אֵצֶל הַדּוֹד שֶׁלִּי.

קָטָן ↔ גָּדוֹל

לִשְׁלֹמֹה יֵשׁ שְׁנֵי אַחִים : אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן.

בַּחֶדֶר שֶׁל מְנַחֵם יֵשׁ מִטָּה גְּדוֹלָה וּמִטָּה קְטַנָּה.

תרגיל 28. כְּתוֹב מִשְׁפָּטִים מֵהַמִּלִּים הַבָּאוֹת :

1. רוֹפֵא	5. לִמְסוֹר	9. בְּבַקָּשָׁה
2. לִפְגּוֹשׁ	6. חוֹלֶה	10. לְהִתְרָאוֹת
3. מַדּוּעַ ?	7. כְּבָר	11. דְּרִישַׁת־שָׁלוֹם
4. שָׁכֵן	8. שֻׁלְחָן	12. מִי יוֹדֵעַ ?

אַבְרָהָם כּוֹתֵב מִכְתָּב הַבַּיְתָה

אַבְרָהָם לוֹמֵד כְּבָר שְׁבוּעַיִם בָּאֻלְפָּן. הוּא לוֹמֵד לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב. הוּא כְּבָר יוֹדֵעַ לִכְתּוֹב מְעַט. הוּא כּוֹתֵב מִכְתָּב לְהוֹרִים שֶׁלּוֹ. הִנֵּה הַמִּכְתָּב שֶׁלּוֹ:

הוֹרִים יְקָרִים, שָׁלוֹם.

אֲנִי לוֹמֵד בָּאֻלְפָּן כְּבָר שְׁבוּעַיִם. בָּאֻלְפָּן אֲנִי לוֹמֵד לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב עִבְרִית. אֲנִי כְּבָר יוֹדֵעַ מְעַט לִכְתּוֹב, וַאֲנִי כּוֹתֵב לָכֶם מִכְתָּב זֶה. אֲנִי שָׂמֵחַ מְאֹד, שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִכְתּוֹב לָכֶם מִכְתָּב.

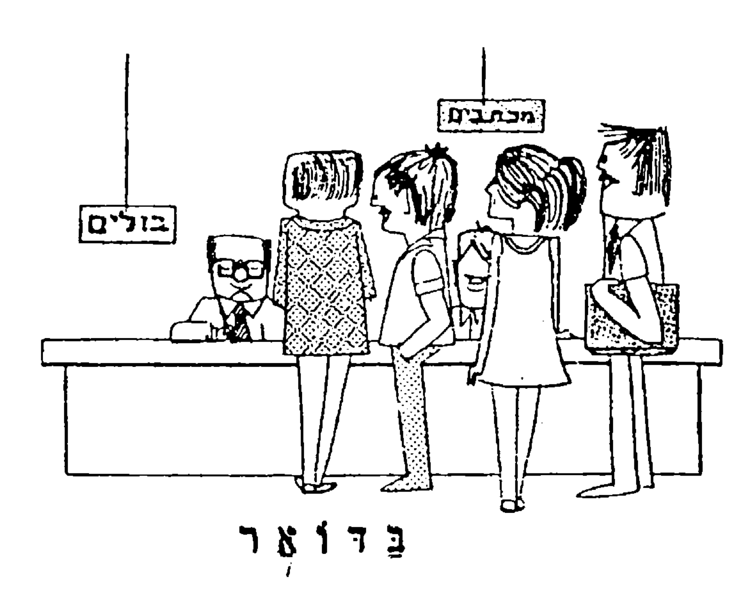
מַה שְּׁלוֹמְכֶם? מַה שְּׁלוֹם הָאַחִים וְהָאֲחָיוֹת? אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד אֲלֵיכֶם וְרוֹצֶה לָדַעַת מַה שְּׁלוֹמְכֶם. אֲנִי מְבַקֵּשׁ לִכְתּוֹב לִי מִכְתָּבִים. אֲנִי מְבַקֵּשׁ גַּם מִמֹּשֶׁה וּמִמִּרְיָם לִכְתּוֹב לִי. אִם הֵם כּוֹתְבִים לִי – גַּם אֲנִי כּוֹתֵב לָהֶם.

פֹּה בָּאֻלְפָּן נָעִים מְאֹד. הַמּוֹרִים בָּאֻלְפָּן חֲבִיבִים מְאֹד. גַּם הַלּוֹמְדִים בָּאֻלְפָּן חֲבִיבִים וּנְעִימִים. הֵם חֲבֵרִים טוֹבִים שֶׁלִּי. אֲנִי שָׂמֵחַ מְאֹד, שֶׁאֲנִי לוֹמֵד לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב. אֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב. אֲנִי רוֹצֶה לָדַעַת לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב.

אֵיךְ לוֹמֵד מֹשֶׁה? וְאֵיךְ לוֹמֶדֶת מִרְיָם? אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁהֵם תַּלְמִידִים טוֹבִים וְלוֹמְדִים יָפֶה. בְּבַקָּשָׁה לִמְסוֹר לָהֶם דְּרִישַׁת־שָׁלוֹם.

שָׁלוֹם לָכֶם, לְהִתְרָאוֹת, אַבְרָהָם.

בַּדּוֹאַר

מֹשֶׁה גָּמַר לִכְתּוֹב אֶת הַמִּכְתָּב וְרָצָה לִשְׁלוֹחַ אוֹתוֹ, אֲבָל לֹא הָיְתָה לוֹ מַעֲטָפָה וְלֹא הָיוּ לוֹ בּוּלִים יִשְׂרְאֵלִיִּים. שָׁאַל מֹשֶׁה אֶת יַעֲקֹב: יֵשׁ לְךָ בּוּלִים יִשְׂרְאֵלִיִּים, יַעֲקֹב, וְיֵשׁ לְךָ מַעֲטָפָה? עָנָה יַעֲקֹב: אֵין לִי. נֵלֵךְ אֶל הַדּוֹאַר, נִקְנֶה לָנוּ בּוּלִים וְנִרְאֶה גַּם אֶת מִשְׂרַד הַדּוֹאַר בְּתֵל־אָבִיב. יָצְאוּ הַחֲבֵרִים מִבֵּית הַמָּלוֹן וְשָׁאֲלוּ אִישׁ בָּרְחוֹב, אֵיפֹה מִשְׂרַד הַדּוֹאַר? הָאִישׁ עָנָה, כִּי בֵּית־הַדּוֹאַר רָחוֹק הוּא, וַעֲלֵיהֶם לִנְסוֹעַ בִּמְכוֹנִית. אֲנַחְנוּ רוֹצִים לִרְאוֹת אֶת הָעִיר, אָמְרוּ הַשְּׁנַיִם. נְטַיֵּל בָּהּ וְכָךְ נִמְצָא אֶת מִשְׂרַד־הַדּוֹאַר. כָּךְ עָשׂוּ. עָבְרוּ בָּרְחוֹב, הִבִּיטוּ בַּמְּכוֹנִיּוֹת

וּבָאֲנָשִׁים הַמְמַהֲרִים. קָרְאוּ אֶת הַשְּׁלָטִים שֶׁבְּעִבְרִית וְשָׂמְחוּ שֶׁיָּכְלוּ לִקְרֹא גַּם בְּלִי נְקוּדוֹת... אָמַר משֶׁה: רְאֵה יַעֲקֹב, פֹּה גָּרִים שְׁנֵי רוֹפְאִים... שָׁאַל אוֹתוֹ יַעֲקֹב: לָמָּה אַתָּה חוֹשֵׁב, שֶׁשְּׁנַיִם גָּרִים בַּבַּיִת הַזֶּה? אֲנִי רוֹאֶה פֹּה רַק שֶׁלֶט אֶחָד.

הִנֵּה כָּתוּב פֹּה „רופא שנים", יָכוֹלְתִּי לִקְרוֹא — אָמַר משֶׁה בְּשִׂמְחָה — גַּם בְּלִי נְקוּדוֹת.

יָכוֹלְתָּ לִקְרוֹא, אֲבָל לֹא קָרָאתָ נָכוֹן, חֲבֵרִי משֶׁה, כִּי פֹּה גָּר רַק רוֹפֵא אֶחָד וְהוּא רוֹפֵא שִׁנַּיִם.

הָלְכוּ וְהָלְכוּ עַד שֶׁרָאוּ עַל בִּנְיָן לֹא גָדוֹל שֶׁלֶט, וְעָלָיו כָּתוּב „דוֹאַר יִשְׂרָאֵל". בַּדּוֹאַר מָצְאוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הוֹלְכִים הֵנָּה וָהֵנָּה. אֶת מִי שׁוֹאֲלִים פֹּה? — שָׁאַל משֶׁה אִישׁ עוֹבֵר עַל יָדוֹ. הִנֵּה, בַּמּוֹדִיעִין, עָנָה לוֹ הָאִישׁ — הִנֵּה שָׁם! משֶׁה הִבִּיט לְצַד יָמִין וְרָאָה כָּתוּב „מוֹדִיעִין" וְשָׁם יוֹשֵׁב אִישׁ וְעוֹנֶה לַשְּׁאֵלוֹת.

אָמַר לוֹ משֶׁה: שָׁלוֹם, אָדוֹן מוֹדִיעִין! אֵיפֹה קוֹנִים פֹּה מַעֲטָפוֹת וּבוּלִים?

עָנָה לוֹ הַפָּקִיד: הַשֵּׁם שֶׁלִּי לֹא מוֹדִיעִין, רַק הָעֲבוֹדָה שֶׁלִּי לְהוֹדִיעַ לַאֲנָשִׁים, לְאָן הֵם צְרִיכִים

לָלֶכֶת. מַעֲטָפוֹת קוֹנִים בַּחֲנוּיוֹת בָּעִיר, בּוּלִים קוֹנִים בַּדּוֹאַר. אִם אַתָּה יוֹדֵעַ לִקְרוֹא עִבְרִית, לֵךְ שָׁמָּה, תִּקְרָא וְתָבִין, כִּי הַכֹּל כָּתוּב עַל הַחַלּוֹן.

מֹשֶׁה וְיַעֲקֹב רָאוּ בְּשִׂמְחָה אֶת הָאוֹתִיּוֹת הָעִבְרִיּוֹת בְּכָל מָקוֹם וְקָרְאוּ: מִבְרָקִים; לֹא, מִבְרָק לֹא רוֹצִים לִשְׁלוֹחַ. מִכְתָּבִים רְשׁוּמִים לְחוּץ לָאָרֶץ! לֹא, גַּם זֶה אֵין הֵם צְרִיכִים. בּוּלִים. כֵּן! מֹשֶׁה עָמַד בַּתּוֹר דַּקּוֹת אֲחָדוֹת וְהִגִּיעַ לַחַלּוֹן הַקָּטָן שֶׁל פְּקִיד הַדּוֹאַר. אָמַר:

אֲנִי רוֹצֶה לִקְנוֹת בּוּלִים עַל מִכְתָּב לְחוּץ לָאָרֶץ.

לְאָן אַתָּה רוֹצֶה לִשְׁלוֹחַ אוֹתוֹ? — שָׁאַל הַפָּקִיד.

לְנִיוּ־יוֹרְק בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית.

בּוּלִים לְמִכְתָּב רָגִיל עוֹלִים בִּשְׁמוֹנִים אֲגוֹרוֹת. אִגֶּרֶת אֲוִיר עוֹלָה יוֹתֵר בְּזוֹל, רַק אַרְבָּעִים אֲגוֹרוֹת. בַּפַּעַם הַבָּאָה אֶכְתּוֹב אִגֶּרֶת אֲוִיר. אֲבָל עַכְשָׁיו כְּבָר כָּתַבְתִּי אֶת מִכְתָּבִי. עַל נְיַר־כְּתִיבָה. תֵּן לִי, בְּבַקָּשָׁה, בּוּלִים לִשְׁנֵי מִכְתָּבִים וְהִנֵּה שְׁתֵּי לִירוֹת.

הִנֵּה הַבּוּלִים וְהִנֵּה הָעוֹדֵף, אַרְבָּעִים אֲגוֹרוֹת.

הַבּוּלִים יָפִים מְאֹד — אָמַר יַעֲקֹב — תֵּן לִי בְּבַקָּשָׁה גַּם אֶת הָעוֹדֵף בְּבוּלִים.

מִשְׁפָּחָה עוֹבֶדֶת וְלוֹמֶדֶת

א. שְׁלֹמֹה – הָאָב

שְׁלֹמֹה בָּא לְיִשְׂרָאֵל לִפְנֵי חָמֵשׁ שָׁנִים. הוּא בָּא לְיִשְׂרָאֵל מֵרוֹמֶנְיָה. בְּרוֹמֶנְיָה עָבַד שְׁלֹמֹה. הוּא הָיָה פָּקִיד – מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת. גַּם בָּאָרֶץ רוֹצֶה שְׁלֹמֹה לִהְיוֹת מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת. שְׁלֹמֹה הָלַךְ לְלִשְׁכַּת הָעֲבוֹדָה לְבַקֵּשׁ עֲבוֹדָה.

שְׁלֹמֹה בָּא אֶל הַפָּקִיד שֶׁל לִשְׁכַּת הָעֲבוֹדָה וְאָמַר (הוּא דִּבֵּר קְצָת עִבְרִית וְהַרְבֵּה רוֹמֶנִית): אֲנִי מְבַקֵּשׁ עֲבוֹדָה. אֲנִי... רוֹצֶה פָּקִיד בְּיִשְׂרָאֵל, אֲנִי... לִהְיוֹת מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת.

הַפָּקִיד שֶׁל לִשְׁכַּת הָעֲבוֹדָה אָמַר לִשְׁלֹמֹה: יֵשׁ עֲבוֹדָה בִּשְׁבִילְךָ בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם אַתָּה רוֹצֶה לִהְיוֹת מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, אַתָּה צָרִיךְ לָדַעַת עִבְרִית. אַתָּה צָרִיךְ לִלְמוֹד בָּאֻלְפָּן.

שְׁלֹמֹה הָלַךְ לִלְמוֹד בָּאֻלְפָּן. שְׁלֹמֹה לָמַד בָּאֻלְפָּן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. הוּא לָמַד שָׁם לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב עִבְרִית. הוּא קָרָא הַרְבֵּה וְכָתַב הַרְבֵּה. אַחֲרֵי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים חָזַר שְׁלֹמֹה אֶל הַפָּקִיד מֵהַלִּשְׁכָּה וְאָמַר לוֹ: עַכְשָׁו אֲנִי יוֹדֵעַ כְּבָר עִבְרִית, וַאֲנִי יָכוֹל לִהְיוֹת מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. הַפָּקִיד שָׁלַח אֶת שְׁלֹמֹה לַעֲבוֹדָה בְּ„קֻפַּת-חוֹלִים". מֵאָז עוֹבֵד שְׁלֹמֹה – הוּא מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת בְּ„קֻפַּת-חוֹלִים".

שְׁלֹמֹה לֹא רַק עוֹבֵד – שְׁלֹמֹה גַּם לוֹמֵד. שְׁלֹמֹה מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת טוֹב, אֲבָל הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת רָאשִׁי, לָכֵן הוּא גַּם לוֹמֵד. הוּא עוֹבֵד בַּיּוֹם וְלוֹמֵד בַּלַּיְלָה.

ב. רָחֵל – הָאֵם

רָחֵל הִיא הָאִשָּׁה שֶׁל שְׁלֹמֹה. הִיא עוֹבֶדֶת בַּבַּיִת. הִיא מְבַשֶּׁלֶת אֶת הָאֲרוּחוֹת, הִיא מְסַדֶּרֶת אֶת הַבַּיִת, וְהִיא מְכַבֶּסֶת וּמְגַהֶצֶת. הִיא גַּם קוֹנָה בַּחֲנוּת בִּשְׁבִיל הַבַּיִת: לֶחֶם, חָלָב וּבֵיצִים; יְרָקוֹת:

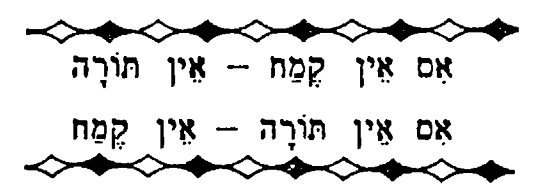
עַגְבָנִיּוֹת וּמְלָפְפוֹנִים; פֵּרוֹת: תַּפּוּחִים וְתַפּוּזִים; בָּשָׂר וְדָגִים, וְעוֹד הַרְבֵּה דְבָרִים. לְרָחֵל יֵשׁ הַרְבֵּה עֲבוֹדָה בַּבַּיִת. כָּל הַיּוֹם הִיא עוֹבֶדֶת. רָחֵל לָמְדָה בָּאֻלְפָּן. הִיא לָמְדָה לְדַבֵּר עִבְרִית, אֲבָל הִיא רוֹצָה לָדַעַת גַּם לִקְרוֹא וְלִכְתּוֹב. בַּיּוֹם רָחֵל לֹא יְכוֹלָה לִלְמוֹד, לָכֵן הִיא לוֹמֶדֶת בָּעֶרֶב. רָחֵל עוֹבֶדֶת בַּיּוֹם – וְלוֹמֶדֶת בָּעֶרֶב.

ג. נַחְמָן – הַבֵּן

נַחְמָן הוּא הַבֵּן הַגָּדוֹל שֶׁל רָחֵל וּשְׁלֹמֹה. כַּאֲשֶׁר בָּא נַחְמָן לְיִשְׂרָאֵל הָיָה בֶּן שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה. נַחְמָן הָיָה נַעַר חָרוּץ. הוּא לָמַד עִבְרִית, וְהוּא לָמַד בְּבֵית־סֵפֶר טֶכְנִי – הוּא לָמַד חַשְׁמַל וְרַדְיוֹ.

עַכְשָׁו נַחְמָן כְּבָר לֹא נַעַר. הוּא בָּחוּר גָּדוֹל. הוּא כְּבָר חַיָּל – הוּא מְשָׁרֵת בִּצְבָא הַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל (צַהַ״ל) הוּא בְּחֵיל־הַקֶּשֶׁר – גַּם פֹּה הוּא עוֹבֵד בְּחַשְׁמַל וּבְרַדְיוֹ.

נַחְמָן חַיָּל טוֹב, הוּא טוּרַאי טוֹב; נַחְמָן הוּא בָּחוּר חָרוּץ וְהוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת מַדְרִיךְ – מְפַקֵּד. אִם הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת מַדְרִיךְ וּמְפַקֵּד, הוּא צָרִיךְ לִלְמוֹד הַרְבֵּה וְלַעֲבוֹד הַרְבֵּה. הוּא עוֹבֵד הַרְבֵּה וְלוֹמֵד הַרְבֵּה.

תרגיל 42. ענה על השאלות הבאות:

1. מֶה עָשָׂה שְׁלֹמֹה בְּרוּמֶנְיָה? וּמָה רָצָה לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ?
2. מַה בִּקֵּשׁ שְׁלֹמֹה מֵהַפָּקִיד בְּלִשְׁכַּת הָעֲבוֹדָה?
3. מָה אָמַר הַפָּקִיד לִשְׁלֹמֹה?
4. מַדּוּעַ שְׁלֹמֹה עוֹבֵד וְלוֹמֵד?
5. מָה עוֹשָׂה רָחֵל, אִשְׁתּוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה, בַּבַּיִת?
6. מַה לָמַד נַחְמָן בְּבֵית־הַסֵּפֶר? וּמָה עוֹשֶׂה נַחְמָן בְּצַהַ״ל?

בַּמִּשְׁפָּחָה

יוֹם הֻלֶּדֶת שֶׁל רוּתִי

יוֹם שַׁבָּת. הַיּוֹם יוֹם הוּלֶּדֶת שֶׁל רוּתִי. הַיּוֹם רוּתִי בַּת שֶׁבַע. שִׂמְחָה בַּבַּיִת – שִׂמְחָה בַּמִּשְׁפָּחָה.

רוּתִי קָמָה מֻקְדָּם. הִיא רוֹצָה לִרְאוֹת אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁקִּבְּלָה.

רוּתִי קִבְּלָה מֵהַהוֹרִים בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְיָפִים – כֻּלָּם לְבָנִים: חֻלְצָה לְבָנָה, חֲצָאִית לְבָנָה, גַּרְבַּיִם לְבָנִים, נַעֲלַיִם לְבָנוֹת וַאֲפִלּוּ סֶרֶט לָבָן. אַמְנוֹן קָנָה לָהּ קֻפְסָה יָפָה שֶׁל צְבָעִים: כָּחֹל, צָהֹב, יָרֹק, וָרֹד, חוּם – וְעוֹד הַרְבֵּה צְבָעִים. גַּם עַמִּי קָנָה לָהּ מַתָּנָה – סֵפֶר: „הַפֶּרַח הָאָדֹם".

אוֹרְחִים רַבִּים בָּאוּ לְיוֹם הַהֻלֶּדֶת שֶׁל רוּתִי.

לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם בָּאוּ הַחֲבֵרִים וְהַחֲבֵרוֹת שֶׁל רוּתִי. אִמָּא נָתְנָה לְכֻלָּם דְּבָרִים טוֹבִים: סֻכָּרִיּוֹת וְשׁוֹקוֹלָד, עוּגוֹת וּפֵרוֹת, וְגַם גְּלִידָה. וְהַיְלָדִים נָתְנוּ לְרוּתִי מַתָּנוֹת רַבּוֹת וְשָׁרוּ לָהּ אֶת הַשִּׁיר:

„הַיּוֹם יוֹם הֻלֶּדֶת שֶׁל רוּתִי".

אַחַר־הַצָּהֳרַיִם בָּאוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה. בָּאוּ הַדּוֹדִים וְהַדּוֹדוֹת וְהַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם. בָּאוּ מַכִּירִים וּשְׁכֵנִים. כֻּלָּם נָתְנוּ מַתָּנוֹת יָפוֹת לְרוּתִי, וְאִמָּא נָתְנָה לְכֻלָּם דְּבָרִים טוֹבִים.

תרגיל 67. קרא וכתוב בלשון עבר:

1. יעקב הולך לעבודה בבוקר וחוזר הביתה אחר־הצהרים.
2. רחל עובדת ביום ולומדת בלילה.
3. החברים באולפן לומדים הרבה: הם קוראים וכותבים שיעורים.
4. בני המשפחה יושבים מסביב לשולחן. אבא מקדש על היין. כולם אוכלים סעודת שבת. ואמנון מספר על הצבא.

מִלּוֹן

שמות

יוֹם־הֻלֶּדֶת	סַבָּא – סַבְתָּא	גְּלִידָה
מַתָּנָה	דּוֹד – דּוֹדָה	סֻכָּרִיָּה
קֻפְסָה	שָׁכֵן – שְׁכֵנִים	שׁוֹקוֹלָד
בֻּבָּה	קָרוֹב – קְרוֹבִים	פֵּרוֹת

בְּגָדִים: שִׂמְלָה, חֻלְצָה, חֲצָאִית, גַּרְבַּיִם, נַעֲלַיִם, סֶרֶט

פעלים

דּוֹאֵג – דּוֹאֲגִים – לִדְאוֹג   מְחַבֵּק – מְחַבְּקִים – לְחַבֵּק
חוֹזֵר – חוֹזְרִים – לַחְזוֹר   מְחַכֶּה – מְחַכִּים – לְחַכּוֹת
מְנַשֵּׁק – מְנַשְּׁקִים – לְנַשֵּׁק   נוֹתֵן – נוֹתְנִים – לָתֵת

שונות

בֶּאֱמֶת, בְּעוֹד, כְּמוֹ, רַק

צְבָעִים: לָבָן, שָׁחוֹר, יָרֹק, כָּחֹל, צָהֹב, חוּם, וָרֹד

הַבֵּן הַטּוֹב

יוֹרָם לָמַד בְּבֵית־סֵפֶר תִּיכוֹן בַּכִּתָּה הַחֲמִישִׁית. אַבָּא שֶׁל יוֹרָם הָיָה פָּקִיד בְּתַחֲנַת הָרַכֶּבֶת. הוּא אָהַב אֶת בְּנוֹ יוֹרָם – וְיוֹרָם אָהַב אֶת אָבִיו. יוֹרָם הָיָה תַּלְמִיד טוֹב בְּבֵית־הַסֵּפֶר וּמַצְלִיחַ בַּלִּמּוּדִים. אַבָּא רָצָה, כִּי בְּנוֹ יוֹרָם יַצְלִיחַ מְאֹד בַּלִּמּוּדִים. יוֹרָם אָהַב אֶת אָבִיו וְלָמַד הַרְבֵּה כְּדֵי לִהְיוֹת בֵּין הַתַּלְמִידִים הָרִאשׁוֹנִים.

אַבָּא שֶׁל יוֹרָם עָבַד קָשֶׁה. מִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה הָיְתָה לוֹ: אִשָּׁה וַחֲמִשָּׁה יְלָדִים, וְגַם אִמּוֹ הַזְּקֵנָה הָיְתָה אִתָּם בַּבַּיִת. הַמִּשְׁפָּחָה הָיְתָה גְּדוֹלָה, אֲבָל הַמַּשְׂכֹּרֶת לֹא הָיְתָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ, לָכֵן הָיָה עוֹבֵד תָּמִיד עֲבוֹדוֹת נוֹסָפוֹת. בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים קִבֵּל עֲבוֹדָה מֵעִתּוֹן אֶחָד: לִכְתּוֹב בִּכְתָב נָקִי וְיָפֶה אֶת הַכְּתֹבוֹת שֶׁל הַקּוֹרְאִים עַל מַעֲטָפוֹת. עֲבוֹדָה זֹאת עָשָׂה בַּלֵּילוֹת. כָּל לַיְלָה הָיָה יוֹשֵׁב וְכוֹתֵב אֶת הַכְּתֹבוֹת עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת, וּבַבֹּקֶר הָיָה קָם בְּשָׁעָה מֻקְדֶּמֶת וְהוֹלֵךְ לַעֲבוֹד. עֲבוֹדָה קָשָׁה עָבַד אַבָּא שֶׁל יוֹרָם.

יוֹרָם רָאָה אֶת אָבִיו עוֹבֵד קָשֶׁה וְרָצָה לַעֲזוֹר לוֹ. אָמַר אֶל אָבִיו: „אַבָּא, רוֹצֶה אֲנִי לַעֲזוֹר לְךָ לִכְתֹּב אֶת הַכְּתֹבוֹת. אַתָּה יוֹדֵעַ, שֶׁהַכְּתָב שֶׁלִּי הוּא כְּמוֹ הַכְּתָב שֶׁלְּךָ – יָפֶה וְנָקִי, וַאֲנִי יָכוֹל לַעֲזוֹר לְךָ בָּעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה שֶׁלְּךָ".

אָבִיו עָנָה לוֹ: „לֹא בְּנִי, אַתָּה צָרִיךְ לִלְמוֹד הַרְבֵּה. הַלִּמּוּדִים שֶׁלְּךָ חֲשׁוּבִים יוֹתֵר מֵהַכְּתֹבוֹת הָאֵלֶּה. תּוֹדָה לְךָ, בְּנִי, עַל הָרָצוֹן הַטּוֹב שֶׁלְּךָ לַעֲזוֹר לִי".

יוֹרָם שָׁתַק וְלֹא עָנָה דָבָר, אֲבָל הוּא יָדַע אֵיךְ לַעֲזוֹר לְאַבָּא שֶׁלּוֹ. יוֹרָם יָדַע, כִּי אַבָּא עוֹבֵד עַד שָׁעָה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בַּלַּיְלָה. בְּשָׁעָה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה הוּא גוֹמֵר לִכְתּוֹב, וְשׁוֹכֵב לִישׁוֹן. וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר אָבִיו שָׁכַב לִישׁוֹן, מִיָּד קָם, הִתְלַבֵּשׁ, נִכְנַס לַחֲדַר־הָעֲבוֹדָה וְיָשַׁב לִכְתּוֹב אֶת הַכְּתָבוֹת. שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת כָּתַב – יוֹתֵר מִמֵּאָה מַעֲטָפוֹת כָּתַב. כְּשֶׁגָּמַר לִכְתּוֹב, קָם וְהָלַךְ בְּשֶׁקֶט אֶל מִטָּתוֹ וְאַבָּא שֶׁלּוֹ לֹא יָדַע דָּבָר. בַּאֲרוּחַת־הַצָּהֳרַיִם אָמַר לוֹ הָאָב בְּשִׂמְחָה: „אַתָּה רוֹאֶה, בְּנִי, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לַעֲזוֹר לִי. הִנֵּה הַלַּיְלָה כָּתַבְתִּי הַרְבֵּה כְּתָבוֹת, הַרְבֵּה מְאֹד – יוֹתֵר מִכָּל לַיְלָה. אִם אַתָּה רוֹצֶה לַעֲזוֹר לִי – אַתָּה צָרִיךְ לִלְמוֹד הַרְבֵּה". יוֹרָם שָׁתַק וְלֹא עָנָה.

גַּם בַּלַּיְלָה הַשֵּׁנִי קָם יוֹרָם, הִתְלַבֵּשׁ וְיָשַׁב וְכָתַב – שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת כָּתַב! כָּךְ עָשָׂה לֵילוֹת רַבִּים. עֲבוֹדָה קָשָׁה עָבַד עַכְשָׁו יוֹרָם. בַּלֵּילוֹת הוּא כָּתַב כְּתָבוֹת עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת מְאֹד, וּבַיּוֹם לָמַד בְּבֵית־הַסֵּפֶר. אֲבָל הוּא כְּבָר לֹא הָיָה בֵּין הַתַּלְמִידִים הָרִאשׁוֹנִים בְּבֵית־הַסֵּפֶר. צַר מְאֹד הָיָה לְאָבִיו לִרְאוֹת זֹאת, וְיוֹם אֶחָד אָמַר לְיוֹרָם:

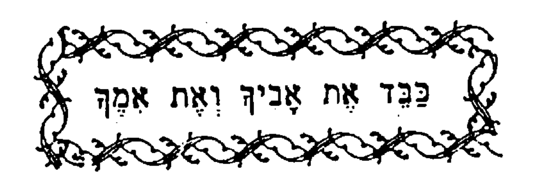
„מָה קָרָה לְךָ, בְּנִי? הִנֵּה יָרַדְתָּ בַּלִּמּוּדִים. אֲנִי עוֹבֵד כָּל כָּךְ קָשֶׁה – בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה – כְּדֵי שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה תַּלְמִיד טוֹב – וְאַתָּה מָה? הַאִם כָּכָה אַתָּה עוֹזֵר לְאַבָּא שֶׁלְּךָ?".

צַר לוֹ לְיוֹרָם, צַר לוֹ מְאֹד – וְהוּא שׁוֹתֵק... וּבַלֵּילוֹת הוּא כּוֹתֵב אֶת הַכְּתָבוֹת בִּשְׁבִיל אַבָּא שֶׁלּוֹ.

לַיְלָה אֶחָד הִתְעוֹרֵר אַבָּא שֶׁל יוֹרָם בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה וְרָאָה אוֹר בַּחֲדַר הָעֲבוֹדָה. קָם מֵהַמִּטָּה וְנִכְנַס בְּשֶׁקֶט לַחֶדֶר. רָאָה אֶת יוֹרָם

יוֹשֵׁב וְכוֹתֵב אֶת הַכְּתָבוֹת, אָז יָדַע הָאָב אֶת הַכֹּל... פִּתְאֹם רָאָה יוֹרָם אֶת אָבִיו וְקָרָא בְּקוֹל: „סְלִיחָה, אַבָּא!".

„לֹא אַתָּה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמֶּנִּי – אָמַר אָבִיו – אֲנִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמְּךָ. עַכְשָׁו אֲנִי מֵבִין אֶת הַכֹּל; סְלִיחָה, בְּנִי, בְּנִי הַטּוֹב!" וְהֵם חִבְּקוּ זֶה אֶת זֶה.

תרגיל 84. ענה על השאלות הבאות:

1. מִי הָיוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל יוֹרָם?
2. מַדּוּעַ עָבַד אַבָּא שֶׁל יוֹרָם כָּל-כָּךְ קָשֶׁה?
3. מַה הוּא עָשָׂה בַּיּוֹם וּמֶה עָשָׂה בַּלַּיְלָה?
4. מַדּוּעַ רָצָה יוֹרָם לַעֲזוֹר לְאָבִיו, וּמַדּוּעַ אָבִיו לֹא רָצָה בְּכָךְ?
5. אֵיךְ עָזַר יוֹרָם לְאָבִיו?
6. מַדּוּעַ יָרַד יוֹרָם בַּלִּמּוּדִים? וּמָה אָמַר לוֹ אָבִיו?
7. מַדּוּעַ אָמַר אַבָּא אֶל יוֹרָם: „אֲנִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמְּךָ?"

זֶה, זֹאת	כְּדֵי	לָכֵן	פִּתְאֹם

זֶה, זֹאת זֶה יֶלֶד, זֹאת יַלְדָּה.
הַסֵּפֶר הַזֶּה מְעַנְיֵן, הַתְּמוּנָה הַזֹּאת יָפָה.

כְּדֵי דְּבוֹרָה לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן כְּדֵי לָדַעַת עִבְרִית.
הָלַכְתִּי לַדֹּאַר כְּדֵי לִשְׁלוֹחַ מִכְתָּב.

הכתיב

תרגיל 89. כתוב את החסר במלים: **כמה? מתי? איפה? לאן? מדוע?** — לפי הדוגמה:

1. כמה עולים בָּאוּ בָּאֳנִיָּה? — שְׁמוֹנִים.
2. ____ אַתָּה הוֹלֵךְ? — הַבַּיְתָה.
3. ____ לֹא בָּאתָ לָעֲבוֹדָה? — כִּי הָיִיתִי חוֹלָה.
4. ____ חָזַרְתָּ הַבַּיְתָה? — בְּשָׁעָה עֶשֶׂר.
5. ____ גָּרָה דִּינָה? — בְּחֵיפָה.
6. ____ אַתְּ לוֹמֶדֶת בָּאֻלְפָּן? — בָּעֶרֶב.
7. ____ נוֹסַעַת הָרַכֶּבֶת? — לִירוּשָׁלַיִם.
8. ____ הַתִּיק שֶׁלִּי? — עַל הַשֻּׁלְחָן.
9. ____ שָׁעוֹת אַתָּה עוֹבֵד? — שְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת.
10. ____ אֵינְךָ כּוֹתֵב? — כִּי אֵין לִי עֵט.

מלון

שמות

אֳנִיָּה, מֶכֶס, הַר, חֶדֶר, חַיִּים
סִפּוּן, תּוֹר, יִשּׁוּב, מִטְבָּח, צָרוֹת
מִפְרָץ, מִזְוָדָה, מָקוֹם, מִרְפֶּסֶת, חֹשֶׁךְ
נָמָל, תְּעוּדָה, שִׁכּוּן, אַמְבַּטְיָה, דְּמָעוֹת
רָצִיף, הַסּוֹכְנוּת, אוֹטוֹבּוּס, מַדְרֵגָה, עַיִן — עֵינַיִם

פעלים

בּוֹדֵק — בּוֹדְקִים — לִבְדּוֹק; לוֹקֵחַ — לוֹקְחִים — לָקַחַת
בּוֹכֶה — בּוֹכִים — לִבְכּוֹת; שָׂמֵחַ — שְׂמֵחִים — לִשְׂמוֹחַ
זוֹרֵחַ — זוֹרְחִים — לִזְרוֹחַ; מַאֲמִין — מַאֲמִינִים — לְהַאֲמִין
יָשֵׁן — יְשֵׁנִים — לִישׁוֹן; מִתְקָרֵב — מִתְקָרְבִים — לְהִתְקָרֵב

שונות

לְאַט — מַהֵר; לִפְנוֹת עֶרֶב — לִפְנוֹת בֹּקֶר; חֵלֶק, בֵּינְתַיִם

מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי אַחִים וּשְׁנֵי סְיָחִים

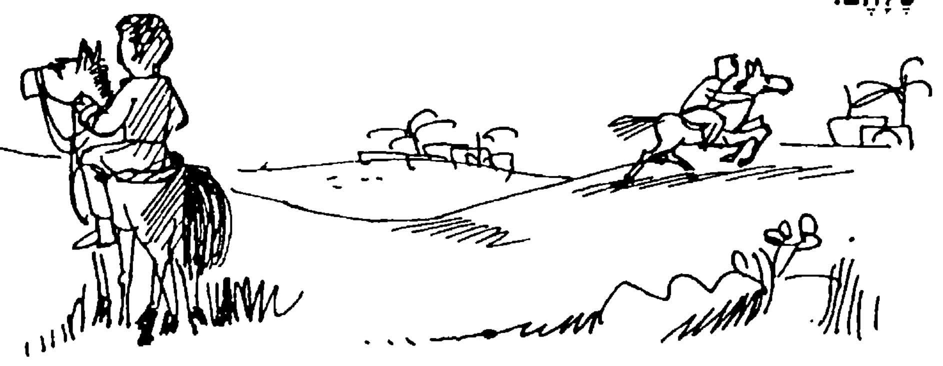
בִּכְפָר אֶחָד חַי אִישׁ עָשִׁיר מְאֹד, וְלוֹ פַּרְדֵּסִים וְגַנִּים, בָּתִּים וְשָׂדוֹת וְגַם שְׁנֵי סְיָחִים – תְּאוֹמִים מִסּוּסָה אַחַת. הַסְּיָחִים הָיוּ יָפִים מְאֹד וּזְרִיזִים מְאֹד. וְתָמִיד הָיוּ יַחַד: אָכְלוּ יַחַד, שִׂחֲקוּ יַחַד וְיָשְׁנוּ יַחַד.

וְלָאִישׁ גַּם שְׁנֵי בָּנִים. רָעִים הָיוּ הַבָּנִים וְתָמִיד רָבוּ זֶה עִם זֶה.

כְּשֶׁמֵּת הָאָב, לֹא יָכְלוּ הָאַחִים לָגוּר יַחַד. חִלְּקוּ בֵּינֵיהֶם הָאַחִים אֶת הַבָּתִּים וְאֶת הַגַּנִּים, אֶת הַפַּרְדֵּסִים וְאֶת הַשָּׂדוֹת וְגַם אֶת הַסְּיָחִים – כָּל אָח קִבֵּל סְיָח.

מֵאָז לֹא הָיוּ הַסְּיָחִים יַחַד. הָאַחִים בָּנוּ גָּדֵר בֵּין הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם, וְהַסְּיָחִים לֹא יָכְלוּ עוֹד לְהִפָּגֵשׁ וּלְשַׂחֵק יַחַד, וּמְאֹד הִתְגַּעְגְּעוּ זֶה לָזֶה.

הָאַחִים הָיוּ בּוֹדְדִים מְאֹד. אַנְשֵׁי הַכְּפָר לֹא אָהֲבוּ אוֹתָם וְלֹא בָּאוּ לְבַקֵּר אֶצְלָם. בֵּינְתַיִם גָּדְלוּ הַסְּיָחִים וְהָיוּ לְסוּסִים אַבִּירִים וְיָפִים. לִפְעָמִים הָיוּ הָאַחִים רוֹכְבִים עֲלֵיהֶם לְטַיֵּל בַּשָּׂדוֹת וּבַגַּנִּים שֶׁלָּהֶם.

יוֹם אֶחָד טִיְּלוּ שְׁנֵי הָאַחִים עַל הַסּוּסִים בַּשָּׂדוֹת. פִּתְאֹם רָאוּ הַסּוּסִים זֶה אֶת זֶה מֵרָחוֹק וְהִתְחִילוּ לָרוּץ אֶחָד לִקְרַאת אָחִיו. הָאַחִים רָצוּ לַעֲצוֹר בָּהֶם וְלֹא יָכְלוּ. הִתְקָרְבוּ הַסּוּסִים זֶה לָזֶה, שָׂמוּ צַוָּאר עַל צַוָּאר, הֵרִימוּ רֹאשׁ וְצָהֲלוּ בְּשִׂמְחָה.

עָמְדוּ הָאַחִים פָּנִים אֶל פָּנִים, הִתְבַּיְּשׁוּ וְלֹא יָכְלוּ לְהִסְתַּכֵּל זֶה בָּזֶה. חָשְׁבוּ הָאַחִים:

— הִנֵּה סוּסִים, סוּסִים וְלֹא אֲנָשִׁים, וְכַמָּה אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה! וַאֲנַחְנוּ אֲנָשִׁים, אַחִים...?

— סְלַח לִי, אָחִי — אָמַר הָאֶחָד.

— סְלַח לִי, אַתָּה — אָמַר הַשֵּׁנִי.

חִבְּקוּ הָאַחִים אִישׁ אֶת אָחִיו. שָׁבוּ יַחַד אֶל הַכְּפָר. וּמֵאָז חָיוּ הָאַחִים יַחַד בְּשָׁלוֹם. גַּם הָאַחִים הַסּוּסִים הָיוּ תָּמִיד בְּיַחַד.

• תרגיל 90. ענה על השאלות הבאות:

1. איך חיו הסיחים, כאשר האב היה חי?
2. מה עשו האחים אחרי שמת האב?
3. מדוע לא אהבו אנשי הכפר את האחים?
4. מה עשו הסיחים, כאשר ראו זה את זה בשדה?
5. מה עשו האחים כשנפגשו הסיחים?

בֵּין	זֶה – זֶה	כְּשֶׁ... – כַּאֲשֶׁר

בֵּין — הַשֻּׁלְחָן עוֹמֵד בֵּין הַסַּפָּה לַחַלּוֹן.
בַּשִּׁעוּרִים אֲנִי יוֹשֶׁבֶת בֵּין צִפּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

זֶה בָּזֶה — שְׁמוּאֵל וּמֹשֶׁה מִסְתַּכְּלִים זֶה בָּזֶה,

זֶה לָזֶה — וְנוֹתְנִים יָד זֶה לָזֶה.

זֶה אֶת זֶה — הֵם אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה,

זֶה עִם זֶה — וּמְשַׂחֲקִים זֶה עִם זֶה.

כְּשֶׁ... — כַּאֲשֶׁר — כְּשֶׁחָזַרְתִּי (כַּאֲשֶׁר חָזַרְתִּי) הַבַּיְתָה, קָנִיתִי בּוּלִים.
כְּשֶׁחָזַר יַעֲקֹב לָאֻלְפָּן בָּרִיא, שָׂמְחוּ כָּל הַחֲבֵרִים.

חַי ↔ מֵת

הַדָּג חַי בַּמַּיִם – וּמֵת בַּיַּבָּשָׁה.

טוֹב כֶּלֶב חַי מֵאַרְיֵה מֵת

יַחַד ↔ לְבַד

בַּבֹּקֶר אוֹכְלִים הַיְלָדִים כָּל אֶחָד לְבַד; בָּעֶרֶב הֵם אוֹכְלִים יַחַד.
פְּעָמִים אֲנִי הוֹלֵךְ לָעֲבוֹדָה לְבַד, וּפְעָמִים — יַחַד עִם נַחוּם.

מִלּוֹן

שמות

יָם	תַּפְרִיט	כַּף – כַּפִּית
שְׂפַת־יָם	מֶלְצַר	סַכִּין – מַזְלֵג
שָׁמַיִם	קָפֶה	צַלַּחַת – קַעֲרִית
פִּנָּה	חֶשְׁבּוֹן	תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה
בְּדִיחָה	לַחְמָנִיָּה	עוֹף מְטֻגָּן
כַּרְטִיס	אֶשְׁכּוֹלִית	דַּיְסַת אֹרֶז

פעלים

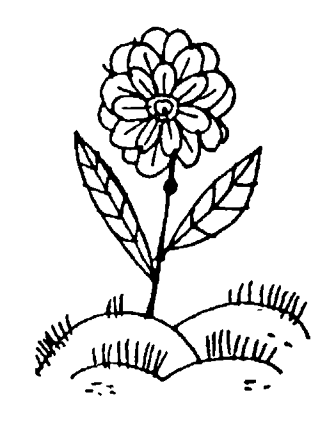
מַזְמִין – מַזְמִינִים – לְהַזְמִין　　מְשַׁלֵּם – מְשַׁלְּמִים – לְשַׁלֵּם

מַתְחִיל – מַתְחִילִים – לְהַתְחִיל　　שׁוֹקֵעַ – שׁוֹקְעִים – לִשְׁקוֹעַ

מַזְכִּיר – מַזְכִּירִים – לְהַזְכִּיר　　שָׂם – שָׂמִים – לָשִׂים

שונות

עָבָר – עָתִיד; רָעֵב – שָׂבֵעַ;

עֵצָה טוֹבָה

גִּדְעוֹן יָצָא מִבֵּיתוֹ, וּבְלִבּוֹ הַרְבֵּה כַּעַס; כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבִּקֵּשׁ לֹא קִבֵּל. רָצָה לָקַחַת מֵאֲחוֹתוֹ צֶבַע אֶחָד – וְלֹא נָתְנָה לוֹ. סַבְתָּא לֹא רָצְתָה לָתֵת לוֹ אֲפִלּוּ תַּפּוּחַ אֶחָד. וְאָחִיו הַגָּדוֹל... כַּמָּה רַע הוּא. אֲפִלּוּ סִבּוּב אֶחָד בָּאוֹפַנַּיִם לֹא נָתַן לוֹ.

נִכְנַס לַגִּנָּה. רָצָה לְשַׂחֵק עִם הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹ, אֲבָל לֹא מָצָא שָׁם אֲפִלּוּ חָבֵר אֶחָד. בְּוַדַּאי כֻּלָּם עוֹד מְכִינִים שִׁעוּרִים – חָשַׁב גִּדְעוֹן וְיָשַׁב עַל סַפְסָל עַל־יַד זָקֵן אֶחָד.

הִסְתַּכֵּל הַזָּקֵן בְּגִדְעוֹן וְאָמַר לוֹ:

– מַשֶּׁהוּ קָרָה לְךָ?

– וְאִם קָרָה? – עָנָה גִּדְעוֹן.

– וַדַּאי רַבְתָּ עִם מִישֶׁהוּ: סַפֵּר, בְּבַקָּשָׁה.

רָאָה גִּדְעוֹן אֶת עֵינָיו הַטּוֹבוֹת שֶׁל הַזָּקֵן וְסִפֵּר לוֹ אֶת כָּל הַצָּרוֹת, שֶׁהָיוּ לוֹ בַּבַּיִת.

אָמַר לוֹ הַזָּקֵן: יֵשׁ לִי עֵצָה טוֹבָה בִּשְׁבִילְךָ. יֵשׁ מִלָּה אַחַת... אֲבָל הַמִּלָּה הַזֹּאת עוֹזֶרֶת רַק אִם אוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט, וּמִסְתַּכְּלִים יָשָׁר־יָשָׁר בָּעֵינַיִם שֶׁל הָאִישׁ, שֶׁמְּבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ מַשֶּׁהוּ.

– וּמָה הִיא הַמִּלָּה?

הַזָּקֵן אָמַר מַשֶּׁהוּ בְּשֶׁקֶט אֶל הָאֹזֶן שֶׁל הַיֶּלֶד... וּבְקוֹל רָם אָמַר: הִנֵּה הַמִּלָּה, אֲבָל זְכוֹר אֵיךְ אוֹמְרִים אוֹתָהּ. – בְּסֵדֶר?

– בְּסֵדֶר. תּוֹדָה! – אָמַר גִּדְעוֹן, קָם וְרָץ הַבַּיְתָה.

אֲחוֹתוֹ עֲדַיִן יָשְׁבָה וְכָתְבָה, וְעַל הַשֻּׁלְחָן הַרְבֵּה צְבָעִים: יְרֻקִּים, אֲדֻמִּים, צְהֻבִּים וְעוֹד. רַק רָאֲתָה אֲחוֹתוֹ אֶת גִּדְעוֹן, אָסְפָה אֶת הַצְּבָעִים וְשָׂמָה אֶת יָדָהּ עֲלֵיהֶם.

נִגַּשׁ אֶל אֲחוֹתוֹ, הִסְתַּכֵּל יָשָׁר־יָשָׁר בְּתוֹךְ הָעֵינַיִם שֶׁלָּהּ וְאָמַר בְּקוֹל שֶׁקֶט־שֶׁקֶט:

– צִפִּי, תְּנִי לִי צֶבַע אֶחָד... בְּבַקָּשָׁה.

אֲחוֹתוֹ חָשְׁבָה רֶגַע אֶחָד וְאָמְרָה לוֹ:

– טוֹב, אַתָּה יָכוֹל לָקַחַת צֶבַע אֶחָד.

– תּוֹדָה – אָמַר גִּדְעוֹן וְלָקַח צֶבַע אֶחָד.

הָעֵצָה שֶׁל הַזָּקֵן עוֹזֶרֶת – חָשַׁב גִּדְעוֹן.

הָלַךְ לַמִּטְבָּח אֶל סַבְתָּא, הִיא בִּשְּׁלָה אָז לְבִיבוֹת. הִסְתַּכֵּל בְּעֵינֵי סַבְתָּא וְאָמַר בְּשֶׁקֶט:

– סַבְתָּא, תְּנִי לִי, בְּבַקָּשָׁה, לְבִיבָה אַחַת.

סַבְתָּא שָׂמְחָה, שֶׁגִּדְעוֹן מְדַבֵּר יָפֶה כָּל־כָּךְ, וְנָתְנָה לוֹ לְבִיבָה.

יָצָא גִּדְעוֹן מֵהַמִּטְבָּח וְחָשַׁב: שׁוּב עָזְרָה הָעֵצָה שֶׁל הַזָּקֵן.

בֵּינְתַיִם צִלְצֵל הַפַּעֲמוֹן. אָחִיו הַגָּדוֹל בָּא הַבַּיְתָה. שָׁמַע גִּדְעוֹן, שֶׁאָחִיו הוֹלֵךְ לַקּוֹלְנוֹעַ. נִגַּשׁ אֶל אָחִיו וְאָמַר לוֹ בְּשֶׁקֶט:

– קַח גַּם אוֹתִי אִתְּךָ לַקּוֹלְנוֹעַ... בְּבַקָּשָׁה.

הִנֵּה הַיּוֹם בִּקַּשְׁתָּ יָפֶה, וְאַתָּה יָכוֹל לָבוֹא אִתִּי לַקּוֹלְנוֹעַ.

שׁוּב עָזְרָה הָעֵצָה שֶׁל הַזָּקֵן – חָשַׁב גִּדְעוֹן.

... מֵאָז לֹא שָׁכַח גִּדְעוֹן אֶת הָעֵצָה שֶׁל הַזָּקֵן.

אֲפִלּוּ	בְּוַדַּאי - וַדַּאי	בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט

מִישֶׁהוּ	מַשֶּׁהוּ	שׁוּב

אֲפִלּוּ

אֲפִלּוּ צְבִי לֹא בָּא הַיּוֹם לְבֵית־הַסֵּפֶר.
הַיּוֹם לֹא אָכַלְתִּי אֲפִלּוּ אֲרוּחָה אַחַת.
אֲפִלּוּ סַבָּא צָחַק מֵהַתְּשׁוּבָה שֶׁל דּוֹרִית.

בְּוַדַּאי — וַדַּאי

שׁוֹשַׁנָּה, אַתְּ רְעֵבָה? - וַדַּאי שֶׁאֲנִי רְעֵבָה.
נַפְתָּלִי רוֹצֶה בְּוַדַּאי לָלֶכֶת לַקּוֹלְנוֹעַ.

בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט

אַבָּא נִגַּשׁ בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט לַמִּטָּה שֶׁל דָּנִי.
אִמָּא מְדַבֶּרֶת תָּמִיד בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט.

מִישֶׁהוּ

מִישֶׁהוּ שָׁאַל עָלֶיךָ הַיּוֹם.
הַאִם פָּגַשְׁתָּ מִישֶׁהוּ מֵהַחֲבֵרִים שֶׁלָּנוּ?

מַשֶּׁהוּ

דָּנִי אָמַר מַשֶּׁהוּ לְרוּתִי בְּשֶׁקֶט, וּשְׁנֵיהֶם צָחֲקוּ.
אוּלַי יֵשׁ מַשֶּׁהוּ לֶאֱכוֹל?

שׁוּב

הַיּוֹם שׁוּב יָרַד גֶּשֶׁם.
רוּתִי שׁוּב חָלְתָה.

תרגיל 107. כתוב משפטים מהמלים הבאות:

1. להסתכל	4. פעמון	7. משהו	10. בשקט־בשקט
2. כעס	5. בודאי	8. ספסל	11. רגע אחד
3. אפילו	6. קולנוע	9. לביבות	12. קול רם